

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta
Katedra historické teologie a církevních dějin

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie České starokatolické církve 1990 - 1997

History of the Czech Old Catholic Church 1990 - 1997

Vedoucí práce: prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek

Studijní program: Teologie

Studijní obor: Husitská teologie — Filozofie

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Historie České starokatolické církve 1990 - 1997 vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 11. 5. 2020

.....

Kateřina Kudelová

Poděkování

Ze srdce děkuji svému vedoucímu práce, prof. ThDr. Janu Blahoslavu Láškovi za jeho konzultace a laskavý a osobní přístup ke studentům. Děkuji také ThDr. Petru Janu Vinšovi, za jeho konzultace, cenné rady a podporu při psaní práce. Děkuji i MUDr. Vladimíru Němcovi za jeho vzpomínky na církve z té doby. A v neposlední řadě děkuji emeritnímu biskupovi ThMgr. Dušanu Hejbalovi za jeho přínos české starokatolické církvi a mnoho let obětavé duchovní služby jak před rokem 89, tak i dalších 30 let v úloze biskupa a poté duchovního až dodnes. Bez něj by dnes Starokatolická církev v ČR nebyla tím, čím je.

Anotace

Bakalářská práce předkládá vývoj české Starokatolické církve od tzv. Synody obnovy až po vysvěcení prvního porevolučního biskupa Dušana Hejbala. Raně porevoluční události jsou pojednány v dějinných souvislostech. V práci jsou přehledově zpracovány biografie zásadních aktérů porevolučních dějin starokatolické církve, dr. Miloše Pulce a dr. Augustina Podoláka. Je zde vyložen průběh a výsledky Synody obnovy, okolnosti zvolení Dušana Hejbala biskupem a následné problematické vztahy české církve s Utrechtskou unií. Závěrečná část práce se věnuje procesu usmíření s Utrechtskou unií a konečně dosažení biskupské konsekrace Dušana Hejbala.

Klíčová slova

Starokatolická církev, Utrechtská unie, IBK, synoda, biskup, konsekrace, Dušan Hejbal

Annotation

The bachelor's deals with the development of the Czech Old Catholic Church from the so called Synod of Renewal until the consecration of its first post-revolution bishop Dušan Hejbal. It presents the historical context of the early post-revolution events. The work presents biographies of the main personalities of this period of Old Catholic history - Dr Miloš Pulec and Dr Augustin Podolák. It describes the historical context and the results of the Synod of Renewal, as well as the election of the Bishop Dušan Hejbal. The work describes the following difficult relation with the International Bishop's Conference of the Union of Utrecht. It concludes with the final agreement between the Czech Church and the Union and with the episcopal consecration of Dušan Hejbal.

Keywords

Old Catholic Church, Utrecht union, IBK, Synod, Bishop, Consecration, Dušan Hejbal

Seznam zkratek

AJK	Archiv Josefa Königa
Bis	Biskupský archiv
ČSL	Československá strana lidová
ČST	Československá televize
ČTK	Česká tisková kancelář
f.	fond
IBK	Internationale Altkatholische Bischofskonferenz
kart.	karton
Koen	Archiv Josefa Königa
LD	Lidová demokracie
MK ČR	Ministerstvo kultury ČR
OC MK ČR	Odbor církví ministerstva kultury ČR
ONV	Obvodní národní výbor
Pod	Archiv biskupa Podoláka
SKC	Starokatolická církev
SR	Synodní rada
UU	Utrechtská unie

Obsah

Prohlášení.....	2
Poděkování.....	3
Anotace.....	4
Klíčová slova.....	4
Annotation.....	5
Keywords.....	5
Seznam zkratk.....	6
1. Úvod.....	9
2. Situace starokatolické církve před rokem 1989.....	10
2.1 Situace církve v době nesvobody (1968-1989).....	10
2.2. Augustin Podolák.....	13
2.3 Miloš Josef Pulec.....	17
3. Synoda obnovy.....	22
3.1 Příprava Synody obnovy.....	22
3.2 Průběh a usnesení Synody obnovy.....	26
3.3 Závěry Synody obnovy a státní uznání.....	30
4. Rozvoj Starokatolické církve po Synodě obnovy – domácí situace.....	34
4.1 Vývoj situace v církvi v prvních měsících po Synodě obnovy.....	34
4.2 Zvrat ve vývoji situace – úmrtí Augustina Podoláka a Miloše J. Pulce.....	38
4.3 39. synoda Starokatolické církve v ČSFR.....	41
5. Vývoj situace české starokatolické církve v zahraničním kontextu – vztahy SKC v ČSFR s IBK.....	43
5.1 Vztahy Augustina Podoláka s IBK před rokem 1989.....	43
5.2 Vztahy Augustina Podoláka a jeho nástupce Dušana Hejbala s IBK po roce 1989.....	47

5.3 Zasedání IBK v Rheinfeldenu 2. - 6. 9. 1990.....	54
5.4 Reakce IBK na zvolení Dušana Hejbala biskupem.....	56
5.5 40. synoda Starokatolické církve v ČSFR.....	63
5.6 Uznání Dušana Hejbala jako legitimního biskupa SKC v ČR a jeho biskupská konsekrace.....	67
6. Závěr.....	74
Použité zdroje.....	76
Resumé.....	78
Summary.....	78
Přílohy.....	79

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat vývojem české starokatolické církve v prvních letech po sametové revoluci. Pro toto téma jsem se rozhodla ve chvíli, kdy jsem se dozvěděla, že mezi zvolením a biskupskou konsekrací prvního porevolučního biskupa Dušana Hejbala uplynulo dlouhých šest let. Je to situace krajně neobvyklá, neboť standardně následuje svěcení nového biskupa velmi brzy po jeho volbě. Starokatolická církev v ČR je však vzhledem ke skutečnosti, že má pouze jediného biskupa odkázaná na poskytnutí této svátosti zvenčí – totiž ze strany zahraničních biskupů starokatolických církví sdružených v tzv. Utrechtské unii. Pokud by to nebylo možné, hrozila by krajní možnost obrátit se s žádostí o svěcení biskupa na jinou církev, která zachovává apoštolskou sukcesi. To by však znamenalo odchod z Utrechtské unie, která je určitým garantem legitimacy všech v ní sdružených starokatolických církví.

Pro pochopení situace, v jaké se česká starokatolická církev po revoluci nacházela bude nezbytné objasnit její situaci v době nesvobody. Především pak to, jak došlo k rozdělení na její oficiální, státními strukturami podporovanou frakci a neoficiální, tzv. podzemní církev. Toto „schizma“ mělo zcela zásadní dopad na formování porevoluční církve.

To, jakou cestou se česká starokatolická církev vydala v prvních letech znovunabyté svobody zcela zásadním způsobem položilo základy pro její současnou podobu. Synoda obnovy a související události jsou nedílnou součástí historické identity této církve.

Mým cílem je zdokumentovat a objasnit události, které vedly k tak velké časové prodlevě mezi zvolením a vysvěcením Mgr. Dušana Hejbala na biskupa a to jak v historickém, tak soudobém, domácím i mezinárodním kontextu.

2. Situace starokatolické církve před rokem 1989

2.1 Situace církve v době nesvobody (1968-1989)

V této podkapitole budou události předcházející porevolučnímu vývoji církve nastíněny pouze stručně, přesto ale představují důležitý výchozí bod a není možné je pominout. Zásadnosti církve bezprostředně související s osobností biskupa Augustina Podoláka budou blíže popsány v následující podkapitole, věnované jemu samému.

Situace starokatolické církve v období od Pražského jara do Sametové revoluce byla zásadně určena politickým vývojem v ČSSR. „V roce 1968 došlo na krátkou dobu k uvolnění represe proti církvím, která se však v době normalizace vrátila do pozice, kterou stát prosazoval před rokem 1968.“¹ Po více než dvacet let byla starokatolická církev, nemaje biskupa, spravována Národní správou.² 31. 5. 1968 povolily státní orgány, v souvislosti s uvolněním poměrů v době kolem pražského jara, církvi svolat synodu a zvolit si biskupa. Augustin Podolák byl navržen svou mateřskou, tedy Varnsdorfskou obcí jako kandidát na biskupa; jeho kandidaturu schválilo i Ministerstvo kultury. Na synodě konané v Praze 1968 byl dne 22. 6. zvolen Augustin Podolák většinou hlasů (20 hlasů pro, 6 proti), protikandidát žádný nebyl. Byla také zvolena nová synodní rada ve složení: Rudolf Trousil, Miloš Pulec, Rudolf Kupka, Jana Vochočová, Marie Machalitzská a mimořádní členové: Jan Heger, Vasil Danišek, Vladimír Pacovský a Rudolf Štursa.³ „22. 7. 1968 byl Dr. Augustin Podolák oficiálně uznán ze strany státu jako biskup starokatolické církve v ČSSR (...) a 18. 9. byla zaslána žádost o vysvěcení biskupa pro církev utrechtské unii.“⁴ 15. 12. téhož roku byl v

---

¹TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 42

²WAGNER F. David., Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, str. 42

³KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 597-598

⁴TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 44

Utrechtu vysvěcen na biskupa a 23. 12. proběhla slavnostní intronizace ve Varnsdorfském katedrálním chrámu.⁵

Počátky Podolákova episkopátu se nesly v relativně poklidném duchu, pouze s ohledem na společenské události po srpnu 1968. Starokatolická církev v roce 1969 vstoupila do ekumenické rady církví a na Husově československé bohoslovecké fakultě vznikla katedra Starokatolické systematické teologie.⁶ Ke studiu nastoupilo pět bohoslovců, jedním z nich je i hlavní postava porevoluční starokatolické církve, budoucí biskup Dušan Hejbal. Na katedře vyučoval zpočátku pouze A. Podolák, v letním semestru ho pak doplnil M. Pulec.⁷

Od 4. června roku 1970 začal biskup Podolák užívat pro církev oficiální název Kališná církev starokatolická.⁸

29. června 1970 byli v katedrálním chrámu ve Varnsdorfu vysvěceni tři kněží – Janovský, Stoupa, Savoy a dva jáhni – Hejbal a Kovář; o týden později přijal jáhenské svěcení ještě Sainer.⁹

Záhy ale končí období klidu a nadchází období vnitřních konfliktů v církvi. 28. září 1970 Podolák dle svých slov v návaznosti na přímý pokyn Ministerstva kultury zrušil funkci generálního vikáře Jana Hegera. Pulec se následně informoval přímo na ministerstvu, které však Podolákovo tvrzení nepotvrdilo. Členové synodní rady napomínali biskupa za překračování vlastních pravomocí ve věci svěcení duchovních,¹⁰ což bylo biskupem vnímáno jako vměšování se do jeho pravomocí. Konflikt vyvrcholil okamžitou demisí místopředsedy synodní rady a jednoho jejího člena (Rudolfa Štursy).¹¹ Spory mezi Podolákem a Pulcem se vyostřily do té míry, že Podolák 9. 11. 1970 Pulce suspendoval.

---

⁵Tamtéž, str. 45

⁶KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 600

⁷KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 600

⁸TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 48

⁹Tamtéž, str. 49

¹⁰Ta by měla nadále probíhat výhradně se souhlasem synodní rady

¹¹KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 602

Pulec dekret ignoroval a reagoval žalobou na Podoláka¹² a podáním podnětu ke stíhání D. Hejbala.¹³ Synodní rada se přiklonila na stranu M. Pulce.¹⁴

21. 11. 1970 Podolák svolává mimořádnou schůzi, během níž byli do synodní rady zvoleni dva náhradníci – duchovní Jaroslav Novák a Adolf Bastyán. Naopak Kupka abdikoval ze zdravotních důvodů. Schůzi Podolák následně prohlásil za řádnou. Den poté Podolák navštívil Prahu, ale Pulec mu neumožnil vstup do žádného z kostelů. V reakci na to si pražští farníci z řad podporovatelů biskupa zvolili nového faráře – Jaroslava Nováka.¹⁵

12. 12. téhož roku v nepřítomnosti biskupa a pod vedením M. Pulce zasedala synodní rada, odmítla tvrzení, že je pouhým poradním orgánem a prohlásila se za orgán usnášející, a tedy i všechny Podolákem vydané suspenze prohlásila za neplatné. Na to Podolák reagoval exkomunikací Pulce, v kterém spatřoval hlavního aktéra celého dění. O rok později dokonce obeslal všechny duchovní a zakázal jim s exkomunikovaným Pulcem udržovat další kontakt.¹⁶

29. 6. 1971 Podolák bez vědomí synodní rady a státních úřadů, zřejmě i v očekávání brzkého státního zásahu do dění v církvi, vysvětil ve Varnsdorfu čtyři kněze, mezi nimi také Dušana Hejbala a jednoho jáhna.¹⁷

18. 11. 1971 došlo k odvolání státního souhlasu k vykonávání duchovenské činnosti pro biskupa Podoláka Církevní správou Ministerstva kultury.¹⁸

Tehdy se církev rozdělila na oficiální (reprezentovanou okruhem lidí kolem Pulce) a podzemní, která nadále uznávala autoritu biskupa Podoláka. Mezi významné a aktivní aktéry této podzemní církve patřil kněz Dušan Hejbal. Tento stav trval až do konce roku 1989.¹⁹

---

¹²Žaloba se týká urážky a diskreditace jeho osoby

¹³Hejbal se Sainerem přečetli v Rotundě nalezení sv. Kříže před začátkem bohoslužby Podolákův dekret o Pulcově suspenzi.

¹⁴Tamtéž, str. 603

¹⁵Tamtéž, str. 603-604

¹⁶Tamtéž, str. 604

¹⁷Tamtéž, str. 605

¹⁸WAGNER F. David., Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, str. 61

¹⁹KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 605

2.2. Augustin Podolák

Biskup Augustin Podolák je jednou z nejvíce klíčových postav předrevolučních a raně porevolučních dějin Starokatolické církve u nás.

Narodil se 24. června 1912 v obci Pašínovice jako nejstarší ze tří dětí²⁰ rodičům Alžbětě a Gustavu Podolákovým.²¹ Jeho rané dětství bylo poznamenáno velkou chudobou, která na jeho rodinu dolehla.²² Po základní škole byl A. Podolák přijat na gymnázium v Českých Budějovicích. Po úspěšném absolvování gymnaziálního studia se v roce 1930 rozhodl vstoupit do dominikánského kláštera v Olomouci. Po ročním noviciátu složil věčný slib a přijal jméno Hyacint Maria.²³ Roku 1933 nastoupil k dalšímu studiu na Mezinárodní institut Angelicum v Římě, kde se věnoval filosofii, teologii a církevnímu právu. Po pěti letech složil doktorské zkoušky a přijal kněžské svěcení. Následující rok obhájil svou dizertační práci²⁴ a stal se tak doktorem filosofie.²⁵

„Krátce po začátku války byl Augustin Podolák povolán zpátky do Čech. Vlivem změn, represí a omezení, která se odehrála v roce 1939 ve školství, byla v Olomouci nouze o profesory na Filosoficko-teologickém učilišti dominikánů i v kněžském arcibiskupském semináři. Podolák byl ihned po příjezdu jmenován profesorem filosofie i teologie.“²⁶ Tak se v životě A. Podoláka započala kariéra vysokoškolského pedagoga²⁷, která však neměla dlouhého trvání, neboť již po třech letech, začátkem února roku 1942, se odehrál v jeho životě nečekaný zvrat – Augustin Podolák opustil dominikánský řád v Olomouci a odešel ke

---

²⁰14.2.1914 se Augustinu Podolákovi narodil mladší bratr a 1.11.1924 přišla na svět jeho sestra

²¹KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: *Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968*, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 595

²²MÁDLOVÁ Monika, *Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka: Bakalářská práce*. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2014, str. 11

²³MÁDLOVÁ Monika, *Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016, str. 13

²⁴tématem jeho dizertační práce bylo *„De conceptu metaphysicae apud Aristotelem“*

²⁵Tamtéž, str. 13-14

²⁶MÁDLOVÁ Monika, *Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka: Bakalářská práce*. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2014, str. 22

²⁷Hyacintu Maria Podolákovi byla v řádovém učilišti svěřena řada dalších povinností – od přednášení dalších předmětů přes členství v kapitule konventu, funkci řádového knihovníka až po magistra kleriků. Nadto byl ještě spoluredaktorem *Filosofické revue*.

svým rodičům do dělnické kolonie v Praze – Hloubětíně. Jeho odchodu z kláštera předcházelo několikeré zadržení gestapem. Důvody byly různé. Nejvíce mu později přitížilo obvinění ze sympatizování s Židy. To se zakládalo patrně na skutečnosti, že Hyacint Podolák navštěvoval rodinu Příkrylových, u níž se skrývala dívka židovského původu, kamarádka dcery Marie.²⁸ Marie, mladá členka Třetího řádu svatého Dominika ještě později v životě Augustina Podoláka zaujme důležité místo.

Zklamání z toho, že během zadržení a výslechů nenašel žádné zastání u nikoho z nadřízených kláštera, dle jeho vlastních slov vedlo k tomu, že se rozhodl klášter opustit.²⁹

Po přestěhování k rodičům do Prahy byl dne 7. 3. 1942 pozván k podání vysvětlení na ústředí tajné státní policie. „*To byl velmi pravděpodobně poslední výslech gestapem, jenž Podolák absolvoval.*“³⁰

Dle toho, jak Podolákovi ukládalo dobové vládní nařízení, se musel nahlásit v kanceláři říšského protektora, aby doložil, že je zaměstnán. Dle vlastních slov proto, aby se A. Podolák vyhnul pracovnímu nasazení v Říši, se v polovině roku 1942 stal členem Kuratoria³¹.³² Z Kuratoria byl však již v prosinci téhož roku pro nečinnost vyloučen.³³

Následně se setkal s již zmíněnou Marií Příkrylovou z Olomouce, s níž roku 1945 uzavřel civilní sňatek³⁴.³⁵

„*Ke konci války se navíc stal členem ilegální skupiny Rudolfa Vetíšky³⁶(...). Při květnovém povstání se Podolák zúčastnil i povstaleckých bojů. (...) Podolák se několik dní s*

---

²⁸Tamtéž, str. 24

²⁹MÁDLOVÁ Monika, Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016, str. 15

³⁰Tamtéž, str. 31

³¹Tamtéž: Česká varianta Hitlerjugend zaměřující se na mládež ve věku 10-18 let.

³²MÁDLOVÁ Monika, Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka: Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2014, str. 35

³³MÁDLOVÁ Monika, Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016, str. 14

³⁴církevní sňatek uzavřeli 25.1.1948

³⁵Tamtéž, str. 14-15

³⁶parašutista, který se toho času v Hloubětíně skrýval

ostatními členy ozbrojeného odboje skrýval za vytvořenými barikádami. Své pozice povstalci drželi až do 9. května 1945, kdy přijela ruská vojska.“³⁷

Před koncem války chvíli pracoval jako soukromý lektor, po válce pak jako správce muzea v Moravské Třebové a následně působil jako inspektor zahraničního vysílání v Československém rozhlasu. Na počátku roku 1947 vstoupil do Starokatolické církve. Byl ustanoven jako pomocný duchovní v pražské farní obci.³⁸ 21. 4. 1950 byl (při svém civilním zaměstnání v Československém rozhlasu) zvolen správcem biskupství, o dva roky později, v říjnu 1952, byl ve funkci potvrzen i ze strany Utrechtské unie. Přestěhoval se tehdy do Varnsdorfu, kde se nacházelo biskupské sídlo Starokatolické církve.³⁹ Roku 1951 v zastoupení církve předseda národní správy Říha dojednal s tajemníky národní správy odchod Podoláka z Československého rozhlasu do služeb církve.⁴⁰ V důsledku finanční krize uvnitř SKC⁴¹ se A. Podolák odhodlal ostrým dopisem vyzvat ministerského předsedu, aby byly ukončeny zásahy státu do života církve. Dopis byl ihned předán k posouzení Státnímu úřadu pro věci církevní. Stanovisko SÚC bylo zamítavé. V březnu 1954 byl Podolákovi odebrán plat duchovního a byl povinen přijmout civilní zaměstnání.⁴² V tu dobu A. Podolák intrikou Miloše Pulce přišel o státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti. Působil pak jako duchovní tajně.⁴³

Během Vánoc 1956 byl Podolák zatčen a následně vyslýchán. Následovala samovazba v Liberci a hrubé výslechy. Obviněn byl nakonec pouze z neoprávněného konání bohoslužeb a následně byl uvězněn. Po třech měsících mu byla udělena amnestie a byl tak propuštěn. Tato zkušenost jím psychicky i fyzicky velmi otrásla.⁴⁴

---

³⁷MÁDLOVÁ Monika, Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka: Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2014, str. 36

³⁸TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 26-27

³⁹MÁDLOVÁ Monika, Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016, str. 18

⁴⁰TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 33

⁴¹v září r. 1952 je církev ponechána zcela bez prostředků a hrozí jí zánik

⁴²Tamtéž, str. 35

⁴³MÁDLOVÁ Monika, Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016, str. 18-19

⁴⁴TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 38

Po uvolnění poměrů v roce 1968 byla, jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, svolána synoda, z níž vzešel jako biskup elekt právě Augustin Podolák.

Již o dva roky později ale církev opět začala upadat do vnitřních problémů. Ze strany synodní rady, v níž zasedal Miloš Pulec a jeho přátelé, se zformovala opozice proti biskupovi⁴⁵. „*Církev je v tu dobu plná pomluv, intrik, tajných jednání za biskupovými zády, a to jak se státními úřady, tak s cizinou.*“⁴⁶

Po sérii konfliktů mezi A. Podolákem a M. Pulcem byl Podolákovi 15. listopadu 1971 odebrán státní souhlas a správcem biskupství se stal nakonec Pulec⁴⁷ zvolený jemu loajální synodní radou⁴⁸. „*Podolák však dál pokračoval ve své apoštolské službě tajně za pomoci několika duchovních a podpory věřících, kteří mu zůstali věrni.*“⁴⁹ Tento stav přetrval až do změny poměrů po sametové revoluci, kdy se teprve mohlo začít s rehabilitací podzemní církve.

---

⁴⁵A. Podolákovi bylo protistranou vytýkáno jednání, které shledávala autoritativním po římskokatolickém způsobu; celý konflikt vyvrcholil Podolákovou exkomunikací M. Pulce, vydanou den před Štědrým dnem roku 1970

⁴⁶MÁDLOVÁ Monika, Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016, str. 20

⁴⁷Nejprve byl správcem (s titulem generální vikář) zvolen Jan Heger, po jeho smrti v roce 1978 pak Rudolf Trousil. Nakonec v roce 1982 byl zvolen správcem biskupství Miloš Pulec.

⁴⁸Tamtéž, str. 29

⁴⁹Tamtéž, str. 21

2.3 Miloš Josef Pulec

„Miloš Pulec je jednou z nejpolemičtějších osobností poválečných dějin církve.“⁵⁰ Narodil se 19. března 1923 v obci Zákolany u Prahy. Jáhenské svěcení přijal zřejmě v Církvi československé v roce 1943.⁵¹ Jeho kněžskému svěcení předchází dějinné pozadí odsunu Němců po druhé světové válce. Vzhledem k tomu, že starokatolická církev byla složená převážně z občanů německé národnosti, ztratila po odsunu velkou většinu – dokonce až 90-95 % - svých příslušníků.⁵² V té době byl biskupem Alois Pašek (české národnosti). Pod tlakem na počestění obcí zavedl ihned českou duchovní správu a jako liturgickým jazykem se stala čeština. „Starokatolické církvi se díky odsunu duchovních německé národnosti snížil stav duchovenstva tak, že se biskup Pašek rozhodl v roce 1945 k několika svěcením, aby alespoň částečně pokryl potřeby věřících ve správě obcí. První kněžské svěcení udělil Miloši Pulcovi dne 24. 6. 1945 v kapli Máří Magdalény v Praze.“⁵³

Na podzim téhož roku začaly první problémy s Pulcem, který farní obec Jablonec nad Nisou svévolně přejmenoval na „obec husitské církve starokatolické“, čímž popudil starokatolíky německé národnosti.⁵⁴

„V lednu 1946 došlo k personálním změnám, které měly velký vliv na budoucí vývoj v církvi.“⁵⁵ M. Pulec, který byl administrátorem v Jablonci, byl přeložen do pražské farnosti a do jablonecké nastoupil Martin Vochoč.⁵⁶ „K nevoli biskupa Paška se snažili čím dál víc prosazovat myšlenku husitství do starokatolické církve, načež je biskup několikrát upozorňoval, že jednají proticírkevně.“⁵⁷ Problémy dále pokračovaly a to až k vyústění v personální krizi roku 1948, kdy byl správcem biskupství V. J. Rábem Miloš Pulec, který se

---

⁵⁰KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 595

⁵¹Tamtéž, str. 595

⁵²TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 22

⁵³Tamtéž, str. 23

⁵⁴Tamtéž, str. 23

⁵⁵Tamtéž, str. 24

⁵⁶Ten byl duchovním v Jablonci pouze do března následujícího roku; pak byl dekretem národního soudu odsouzen za kolaboraci s nacistickým režimem

⁵⁷Tamtéž, str. 24 -25

stal vůdcem opozice proti vedení církve, suspendován⁵⁸. S tím se Pulec nechtěl smířit, požádal následně o přezkoumání celé záležitosti. Přesto 16. května 1948 Národní správa i správa církve ve vzájemné shodě suspenzi potvrdily. Situace se mění až 15. dubna 1950, kdy Národní správa rozhodla o očištění Pulce, a předchozí tresty byly prohlášeny za neplatné.⁵⁹

Po revizních kontrolách ústředí církve ze strany SÚC (první proběhla v srpnu 1952, druhá pak v květnu 1953) byl po zjištění katastrofálního stavu podán návrh na zrušení Národní správy starokatolické církve. Mimo jiné SÚC navrhl převést kostely do správy jiných církví. Jako první projevila zájem již zmíněná Pravoslavná církev.⁶⁰ 7. července 1954 byla Národní správa se všemi funkcemi zrušena, v čele církve stanul kněz Jan Heger. V této době působil v církvi jako duchovní Miloš J. Pulec spolu s kolegy Vochočem, Štorchem a budoucím biskupem Podolákem. Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, Pulcovi se ve spolupráci s M. Vochočem pod malichernou záminkou podařilo zařídit, aby byl Podolákovi odebrán státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti.⁶¹ V srpnu roku 1955 se podařilo získat státní souhlas pro Vochoče k působení v Jablonci nad Nisou.

„2. 3. 1957 byla Ústředním národním výborem schválena církevní rada pražské filiální obce s centrem farnosti Varnsdorf – Jablonec nad Nisou a 13.3. byl předsedou farnosti zvolen Miloš Pulec.“⁶²

29. srpna 1961 byl M. Pulec vysvěcen na biskupa podvodným biskupem falciánovské větve mariavitské církve Pauluse Maase ze Žitavy, tuto skutečnost však nikdy nezveřejnil, zřejmě při vědomí toho, že by byl biskupy zahraničních starokatolických církví odmítnut.⁶³

Následuje období hluboké vnitřní krize uvnitř starokatolické církve. *„Roztržka mezi synodní radou a biskupem Podolákem měla zásadní vliv na další směřování církve, zcela*

---

⁵⁸Jako důvody jsou uváděny problémy při vykonávání bohoslužeb a správy obce, dluh, který po odchodu Pulce zůstal v jablonecké farnosti a zmizení vkladní knížky se 120 000 Kč z téže farnosti a podezření z tzv. „pravoslavného spojení“ (šlo o jednání o přestupu starokatolických věřících do pravoslavné církve a také snahu „přeplatit“ starokatolické duchovní nabídkou vyšší mzdy přestupem do pravoslavné církve).

⁵⁹WAGNER F. David, Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, str. 41

⁶⁰TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 34-35

⁶¹Tamtéž, str. 36

⁶²Tamtéž, str. 38

⁶³KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 596

konkrétní dopady na životy a kariéry jednotlivých aktérů (od řady exkomunikací až po sledování STB) a dala podnět ke vzniku starokatolické podzemní církve. Spor pak můžeme zjednodušeně chápat jako konflikt mezi doktorem Milošem Pulcem a jeho příznivci (Heger, Štursa, Trousil) s biskupem Augustinem Podolákem a jeho příznivci (nejvýrazněji Hejbal).“⁶⁴

Od letního semestru 1970 Pulec přednášel liturgiku a dějiny starokatolické církve na nově založené katedře Starokatolické systematické teologie na Husově československé bohoslovecké fakultě.⁶⁵ Během jeho akademického působení však došlo k dalšímu napětí mezi ním a biskupem Podolákem, který mu dopisem vytkl neadekvátní (příliš autoritativní) jednání se studenty.⁶⁶

9. listopadu 1970 konflikt vyvrcholil vydáním dekretu o suspenzi M. J. Pulce ze všech funkcí – z funkce vyučujícího, kněze i člena synodní rady. Důvody, které biskup Podolák v dekretu uvádí, jsou poměrně vágní (porušování podstatných liturgických norem, porušování a rozvracení církevní disciplíny v SR, v obci i na fakultě, těžké ohrožení pověsti i samotné existence církve). Dekret se Pulec rozhodl ignorovat a nadále vysluhoval mše. Na to o dva dny později před rotundou před začátkem mše zareagovali Dušan Hejbal s Janem Seinerem veřejným přečtením vzkazu od biskupa s informací o suspenzi a apelem na opuštění rotundy.⁶⁷ 14. 11. zaslal Pulec žalobu a udání na A. Podoláka ve věci urážky a diskreditace jeho osoby na veřejnosti. „*Církev, respektive duchovní se v této době rozdělili na dvě skupiny. První stála při biskupovi Podolákovi a druhá spolupracovala s Milošem Pulcem a synodní radou.*“⁶⁸

---

⁶⁴WAGNER F. David., Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, str. 42

⁶⁵KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014, str. 600

⁶⁶WAGNER F. David., Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, str. 45

⁶⁷Tamtéž: str. 50

⁶⁸TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 52

12. prosince se pod vedením M. Pulce konala schůze SR, kterou biskup prohlásil za zrušenou. Podolákovy suspenze prohlásila za neplatné. Den před Štědrým dnem Podolák nad Pulcem oficiálně vyhlásil klatbu exkomunikace.⁶⁹

V květnu 1971 rozeslal biskup duchovním starokatolické církve upozornění, že je M. J. Pulec vyloučen z církve a že se s ním nikdo z církve nesmí stýkat. Za podpory státních úřadů však působil i nadále jako duchovní pražské farní obce.⁷⁰

2. 2. 1972 proběhlo zasedání synodní rady, které začalo připravovat synodu a chystat změny v synodním řádu starokatolické církve. „*Bez vědomí biskupa*⁷¹ *se ve Varnsdorfu a Desné v Jizerských horách volili delegáti na synodu a do rukou Miloše Pulce byla zaslána delegátka se jmény delegátů z těchto obcí.*“⁷² Ministerstvo kultury s uskutečněním synody i s navrženými kandidátkami do orgánů církve souhlasilo. Biskup na tyto skutečnosti zareagoval hrozbami dalších exkomunikací, Hegera exkomunikoval přímo.⁷³

25. 3. 1972 se sešla „38.“ synoda starokatolické církve.⁷⁴ Její hlavní náplní byla snaha o diskreditaci biskupa Podoláka před státními orgány. Pulec neustával ve svých aktivitách proti biskupovi, dokonce se mu podařilo si na svou stranu získat tajemníka MK Šnýdra; ten ho poté v zásadách proti biskupovi podporoval. 19. 4. téhož roku MK schválilo a potvrdilo platnost nového znění ústavy starokatolické církve přijatého na synodě a se souhlasem také vzalo na vědomí závěry synody.⁷⁵ Napětí v církvi se stále více stupňovalo. „*Rozhodující vliv a výkonná moc v církvi postupně přecházely na stranu Miloše Pulce a SR.*“⁷⁶

2. 10. 1982 byl na zasedání synodní rady zvolen správcem biskupství. Slavnostní inaugurace proběhla 19.3.1983 v chrámu sv. Martina ve Zdi, během ní mu byly předány insignie jeho úřadu.⁷⁷

---

⁶⁹WAGNER F. David., Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014, str. 52

⁷⁰TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 57

⁷¹A. Podolák byl od 15.11.1971 zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti

⁷²Tamtéž, str. 65

⁷³Tamtéž, str. 65

⁷⁴pořadí synody neodpovídá současnému úzu starokatolické církve; synoda nebyla porevoluční obnovenou církví uznána za právoplatnou – za 38. synodu se považuje až Synoda obnovy uskutečněná v roce 1990

⁷⁵Tamtéž, str. 67

⁷⁶Tamtéž, str. 69

⁷⁷Tamtéž, str. 89-90

Po roce 1982 se biskup Podolák po posledním nevydařeném pokusu o znovunabytí státního souhlasu stáhl do ústraní a začal sloužit malým skupinkám starokatolických věřících, zatímco oficiální církevní struktury reprezentoval od této doby až do Synody obnovy mezi jinými právě M. J. Pulec⁷⁸, který se nechával titulovat „Jeho milost správce biskupství“.⁷⁹

---

⁷⁸Tamtéž, str. 74

⁷⁹TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 95

3. Synoda obnovy

3.1 Příprava Synody obnovy

Po dlouhém období nesvobody, které se zcela zásadním způsobem podepsalo i na historickém vývoji Starokatolické církve v ČSFR, v kontextu celospolečenské změny poměrů po sametové revoluci, konečně nadešla příležitost i ke konsolidaci poměrů v církvi. První vlaštovkou této tolik zásadní změny pro církev byla právě 38. synoda, která se do dějin starokatolické církve zapsala s přívlastkem jako Synoda obnovy.

M. J. Pulec, který v době před revolucí postupně s podporou komunistických orgánů přebíral jako jejich loajální spolupracovník vedoucí úlohy ve starokatolické církvi, se již nemohl opírat o podporu státních struktur. Pro své spojení s minulým režimem naopak pozbyl v nových společenských a církevních poměrech věrohodnosti a bylo obtížně představitelné, že by mohl ve vedoucí úloze v církvi dál pokračovat, zejména vzhledem k úloze biskupa a jemu věrných duchovních, kteří mohli vyjít z ilegality a podzemní činnosti. I tak se nechtěl vzdát své těžce vydané pozice a o vedení v církvi se tehdy strhl lýtý boj, z něhož Pulec po několika měsících vyšel nakonec jako (historicky) poražený. Tyto okolnosti si nyní přiblížíme detailněji.

Porevoluční farní archiv starokatolické církve (dále SKC) otevírá „žádost o pomoc při nápravě žalostných následků zásahů státních orgánů do věcí Starokatolické církve v ČSR“, adresovaná prezidentu republiky V. Havlovi, podepsaná A. Podolákem sebevědomě jako:

„PhDr. ThLic. Augustin Podolák

biskup – ordinář Starokatolické církve v ČSR“.⁸⁰

Biskup Podolák se dovolává pomoci při nápravě poměrů v církvi. Žádá, aby „především byly znemožněny další nepravosti dr. Miloše Pulce, který byl mnou suspendován r. 1970 a následujícího roku vyloučen z církve pro sacrilegium a blasfemii, kromě jiných závažných důvodů. Zmíněného člověka již r. 1968 tehdejší prezident Utrechtské Unie

---

⁸⁰Archiv Josefa Königa, fond: Pod, Praha, Dopis biskupa A. Podoláka prezidentu republiky V. Havlovi ze dne 14. 2. 1990

arcibiskup A. Rinkel označil jako ‚dobrodruha, podvodníka a hochštaplera‘. Právě pro tyto vlastnosti byl dr. M. Pulec vyvolen státní mocí a zejména STB jako vnitřní likvidátor církve. Na jeho podnět jsem byl zbaven státního souhlasu k duchovní službě a spolu s věrnými duchovními persekuován.“⁸¹ K dopisu biskup přikládá veřejné prohlášení stejného data, kde popisuje stav církve v uplynulých letech. „Po celých 18 let jsme podle svých možností působili v neverejné pastoraci. Naše církvev v těchto podmínkách žije dál až dodnes. Pokud totiž nebude jasně a prokazatelně vyjádřeno, že opět platí všechna práva biskupa ordináře, potud toto zhanobené společenství nemá právo nazývat se církví episkopální a starokatolickou. V osvobozené společnosti chceme nyní usilovat o nápravu žalostných následků absurdního vměšování státních orgánů do záležitostí církve.“⁸²

Dne 22. 3. 1990 obesílá Vladimír Elis, redaktor Lidové demokracie⁸³, představitele všech církví s výzvou k sepsání dvoustránkového portrétu své církve. Odpovědí byl článek D. Hejbala nesoucí název „Konec totality i ve Starokatolické církvi?“⁸⁴, který je volným přepisem prohlášení biskupa Podoláka ze 14. 2. 1990 i se stejnými formulacemi (nebo naopak byl původním textem, z něhož A. Podolák vycházel; tomu nasvědčuje fakt, že se jedná o text konzistentnější). Uveřejněn byl v LD 24. 3. 1990.

Na to dne 23. 3. 1990 zareagoval M. Pulec dopisem adresovaným redakci, kde v několika bodech vyvrací uveřejněná tvrzení.⁸⁵ Jedná se o počátek mimo jiné i mediálního boje a snahy obou zúčastněných stran sporu o ovládnutí veřejného prostoru k sebe prezentaci skrz tisk.

Ohledně přípravy Synody obnovy je zajímavým dokumentem dopis biskupa Podoláka adresovaný starokatolickému knězi Kurtu Malinovi z 10. 3. 1990. V dopise stojí: „Podle průběhu jednání na předsednictvu vlády ČSSR všechno ostatní se přenáší na naši vlastní iniciativu a zejména na mou autoritu z titulku apoštolské služby, církevního práva a synodního řádu – ovšem toho původního německy tištěného z roku 1887 a toho česky tištěného z roku 1889.“

Vzhledem k Unii jsme autonomní církve, ani Utrecht nemá co mluvit do našich vnitrocírkevních věcí. To již platí bez diskuse. K věci pana dr. Pulce je stanovisko i na

---

⁸¹Tamtéž

⁸²Archiv Josefa Königa, fond: Bis, Praha, Veřejné prohlášení biskupa Podoláka ze dne 14. 2. 1990

⁸³deník Československé strany lidové vycházející v letech 1945-1994

⁸⁴Archiv Josefa Königa, fond: Bis, Praha, Opis článku uveřejněného v Lidové demokracii ze dne 24.9.1990

⁸⁵Archiv Josefa Königa, fond: Bis, Praha, Dopis adresovaný Lidové demokracii ze dne 23.3.1990

předsednictvu vlády, že, již s ním nebude jednáno'. Doslova tam bylo řečeno, že patří mezi „mafíány“, kterýmžto termínem jsou označováni spolupracovníci StB. Konkrétně naléhavé jest:

- 1. Svolání synody za předsednictví biskupa. Z úřadu předsednictva vlády ČSSR přislíbena účast pod titulem „hosta“. Protože jde o synodu obnovy, doporučuji neomezenou účast delegátů, pro něž duchovním pošlu autorizované delegační lístky podle jejich volby.*
- 2. Jednotliví duchovní přednesou krátkou zprávu o své činnosti. (Při synodě.)*
- 3. Biskup přednese krátkou zprávu o své práci.*
- 4. Zpráva k věci PhDr. Miloše Pulce a jeho první rozvedené manželky a rozhodnutí synody v této věci.*
- 5. Volba nové synodní rady.*
- 6. Zpráva pro Unii o rozhodnutí synody.*
- 7. Závěr: Slovo biskupa.*

*Potřeba dohody o místě a času synody. Prozatím návrhy: Varnsdorf, Praha. Prosím napsat brzy Vaše přání, a kolik bude Vašich delegátů.*⁸⁶

Dále A. Podolák v dopise uvádí: *„Byl bych rád svolal synodu již v březnu. Ale to již nestihneme, protože má dříve vyjít článek o nás v LD*⁸⁷.*“*⁸⁸ Uveřejnění článku „Konec totality i ve Starokatolické církvi?“ v Lidové demokracii bylo patrně symbolickým prvopočátkem při úsilí o obnovení pořádků uvnitř církve a svolání Synody obnovy mělo záhy následovat.

26. 3. 1990 je biskup Podolák zván ústředním tajemníkem Československé strany lidové, JUDr. Jiřím Černým spolu s dalšími představiteli církví jako host na sjezd strany.⁸⁹

Dne 31. 3. 1990 proběhlo zasedání Pulcovy synodální rady ve složení: Pulec, Křípačová, Danišek, Malina, Husák, Leblová, Zeh, Vaněčková a nepřítomný Pšross. Projednán byl i výše zmíněný článek otištěný v Lidové demokracii. Synodální rada se jednomyslně usnesla, že *„(...) by bylo nepřiměřené odpovídat na všechny ty lži v článku uvedené podobným způsobem v denním tisku. (...) Usneseno napsat dr. Podolákovi, že kdyby se chtěl distancovat od článku v LD a D. Hejbala a odvolal všechny klatby, exkomunikace, interdikty a jiné censury na církev, nabízíme mu opětovně ruku k smíru. (...) Bratr Danišek*

---

⁸⁶Archiv Josefa Königa, fond: GASchö, Praha, Dopis A. Podoláka adresovaný K. Malinovi ze dne 10.3.1990

⁸⁷deník Lidová demokracie

⁸⁸Tamtéž

⁸⁹Archiv Josefa Königa, fond: Bis, Praha, Dopis JUDr. J. Černého A. Podolákovi ze dne 26.3.1990

*byl požádán, aby zjistil, kde kněží dr. Podoláka slouží mši a zda se jeho přívrženci v Praze scházejí.*⁹⁰

2. 4. 1990 Dušan Hejbal obesílá ústředního ředitele ČST Jiřího Kantůrka s informací o nadcházející Synodě obnovy a prosbou, aby do té doby nebyl dán prostor dr. Pulcovi, který již s pracovníky ČST měl o svém vystoupení jednat.⁹¹

---

⁹⁰Archiv Josefa Königa, fond: Bis, Praha, Zápis ze zasedání synodální rady konané 31.3.1990

⁹¹Archiv Josefa Königa, fond: Bis, Praha, Dopis D. Hejbala J. Kantůrkovi z 2.4.1990

3.2 Průběh a usnesení Synody obnovy

„V neděli 29. dubna 1990 se sešli zástupci všech starokatolických farních obcí z ČSFR se svými duchovními, aby se zúčastnili zasedání první svobodné Synody po dvaadvaceti letech státní nadvlády nad církvemi.⁹² Tato synoda byla přítomnými nazvána Synodou obnovy.“⁹³

Synoda se konala v zasedacím sále, který zapůjčilo Koordinační centrum Občanského fóra Prahy 6. Krátce po půl jedenácté přijel biskup Augustin a přivítán potleskem přítomných delegátů přijal dary – květiny a mitru. Po krátkém pozdravení se s hosty z Úřadu předsednictva vlády, odboru církví ministerstva kultury ČR a s místopředsedou KDU-ČSL již úvodní modlitbou začíná Synoda obnovy.⁹⁴

Prvním bodem Synody byla zpráva biskupa „o činnosti za období od roku 1968 do roku 1990“. *„Na jaře roku 1968 nám byla z ministerstva kultury povolena řádná synoda s volbou biskupa po dvaceti letech marných pokusů o nastolení pořádků ve věcech církve.“⁹⁵* Popisuje průběh své volby a vysvěcení v Utrechtu arcibiskupem A. Rinkelem a také své působení na Husově fakultě v Praze. Následně nastínil problémy, které v církvi vyvstaly již koncem roku 1970 v souvislosti s osobou M. Pulce i to, jak byl nucen sáhnout až k exkomunikaci. *„Odpovědí byla zuřivá kampaň anonymních dopisů a telefonátů, jimiž byl očerňován a tupen biskup, jako by se přečinů byl dopustil on.“⁹⁶* Následně biskup zpravil přítomné o odejmutí státního souhlasu k výkonu duchovní služby a s tím spojené finanční tísní, které jeho velká rodina musela čelit. Popisuje, jak musel odevzdat biskupské insignie a klíče od katedrály. *„Od té doby začíná mé druhé martyrium, když jsem to první od roku 1954 do roku 1967 přežil.“⁹⁷* Vzhledem k nemožnosti sloužit veřejně bohoslužby se jeho duchovní služba omezila na rozesílání pastýřských listů do všech církevních obcí, což se dařilo vždy na Vánoce a Velikonoce po celých 18 let.

---

⁹²Plný text usnesení Synody, projev biskupa, zpráva D. Hejbala o činnosti dr. M. Pulce a skupiny osob kolem něho a zpráva o pražské církevní obci od roku 1971 jsou připojeny v příloze.

⁹³Communio, číslo 1, Praha 1991, str. 4

⁹⁴Tamtéž, str. 4

⁹⁵Archiv Josefa Königa, fond: NI Podolák, Projev biskupa na Synodě obnovy ze dne 29.4.1990

⁹⁶Tamtéž

⁹⁷Tamtéž

Dále ve svém projevu biskup Podolák vysvětluje, že poté, co ministr kultury 10. 1. 1990 vyhlásil možnost rehabilitace, obrátil se na něj s žádostí o ni. Od místopředsedy vlády ThDr. J. Hromádky se mu záhy dostalo odpovědi, že již státního souhlasu k duchovní službě není třeba, nyní se může rozhodovat podle norem církve. Následně tedy biskup Podolák po mnoha letech mohl opět začít působit v církvi, na Zelený čtvrtek sloužil bohoslužbu se svěcením olejů a poté spolu s dalšími připravil program 38. synody.

Závěrem ve své řeči biskup zpravuje o setkání s papežem Janem Pavlem II. na Pražském hradě dne 21. 4. 1990. K setkání byl pozván prezidentem V. Havlem a kardinálem F. Tomáškem. Setkání prý proběhlo ve velmi přátelském duchu.

Poté následovala zevrubná zpráva D. Hejbala „o činnosti dr. Miloše Pulce a skupiny osob kolem něho“. Problém začíná již u Pulcova kněžského svěcení v r. 1946, které současnému biskupovi nikdy nedoložil; podle svědectví duchovního Kurta Maliny, který doklad údajně viděl, byl podpis světícího biskupa Paška údajně zfalšován.⁹⁸ Pochybné je prý též vzdělání M. Pulce a akademické tituly, které užívá, údajně neměly být získány řádnou cestou.

Následně byl správcem biskupství V. J. Rábem suspendován, a to již rok po svém údajném vysvěcení.

Mezi lety 1962-64 publikoval v časopise *Zápisník „atheistické a víru znevažující články“*.⁹⁹

Přestože byl na synodě v roce 1968 zvolen biskupem A. Podolák, sprádal údajně M. Pulce již při jeho intronizaci plány na jeho odstranění. Začal tím, že do synodní rady dosadil sobě loajální osoby.

Jako nejvážnější prohřešek M. Pulce Hejbal vyzdvihuje nerespektování svátostných norem pro slavení eucharistie. „*Nezřídka se stávalo, že místo vína používal výčepní nápoje, místo hostie zbytek housky.*“¹⁰⁰ Také měl zneužívat peněžních darů věřících, vybíraných při bohoslužbách.

---

⁹⁸Archiv Josefa Königa, fond: NI Podolák, Projev D. Hejbala na Synodě obnovy ze dne 29. 4. 1990. Ve světle archivních dokladů z korespondence biskupa Paška, který Pulcovo svěcení explicitně zmiňuje, se tato výhrada zpětně jeví jako neopodstatněná, vedená ovšem situačně pochopitelnou snahou osobu M. Pulce kriticky zhodnotit ve všech aspektech.

⁹⁹Tamtéž

¹⁰⁰Tamtéž

Biskup Podolák 9. 11. 1970 vynesl nad Pulcem suspensi. Tehdejší představitelé státních struktur však biskupovy kroky nerespektovali a Pulcovi umožnili nadále vystupovat jménem církve. Ten na základě udání naopak dosáhl odejmutí státního souhlasu k duchovní službě biskupu Podolákovi. A. Podolák byl pak ze strany státu persekvován a pronásledování byli i duchovní, kteří mu zůstali věrní. Osobně D. Hejbal byl nucen odejít z bohoslovecké fakulty a dostudovat pod vedením biskupa.¹⁰¹ Mimo to musel čelit různým udáním ze strany M. Pulce, na jejichž základě byl pak vyšetřován. Vyšetřován na základě udání byl i šumperský farář Vasil Danišek.

Problematickými byly i vztahy církve se zahraničím. „*Utrechtská unie, která dlouhou dobu morálně podporovala biskupa, byla nakonec oklamána Pulcem, který jako zástupce církve mohl kamkoliv cestovat, tudíž měl prostor k postupnému zpracování jejich některých představitelů*“¹⁰².¹⁰³

Po sametové revoluci pokračují aktivity M. Pulce v podobném duchu jako před ní. Dále se prezentuje jako biskup-administrátor. S poukazem na morální bezúhonnost biskupa Podoláka, kterou v minulém režimu prokázal, považuje ho Hejbal za právoplatného biskupa a ruku v ruce s tím považuje za nutné se od osoby M. Pulce zcela distancovat.¹⁰⁴

Po tomto referátu následovala další zpráva D. Hejbala a to „zpráva o církevní obci od roku 1971“. Hejbal v ní stručně nastiňuje své působení v církvi, a to již od roku 1969 počínaje studiem teologie, později jako jáhen a od roku 1980 jako farář. Od roku 1971 mu po krizi vyvolané M. Pulcem bylo znemožněno v církvi působit veřejně, a tak se jeho duchovní služba přenesla do neveřejné pastorace.¹⁰⁵ Bohoslužby, katecheze i udělování svátostí se konalo v bytech. Působil i ve spolupráci se skupinou duchovních různých církví.

Největším problémem církve je toho času absence církevních prostor, kde by se věřící mohli scházet. Veškeré prostory, které měla starokatolická církev přiděleny, byly v době synody stále ještě zabrány M. Pulcem.

Dále se synoda zabývala duchovní službou ve farních obcích. Na návrh delegátů pověřil biskup Podolák K. Malinu a D. Hejbala prozatímní administrací a poté Podolák

---

¹⁰¹Tamtéž

¹⁰²To, jak se později ukázalo, mělo mnohaleté následky; problém trval i po zvolení budoucího biskupa D. Hejbala.

¹⁰³Tamtéž

¹⁰⁴Tamtéž

¹⁰⁵Archiv Josefa Königa, fond: NI Podolák, Projev D. Hejbala na Synodě obnovy ze dne 29. 4. 1990

„přečetl dekret, jímž na návrh bratří kněží jmenuje P. Dušana Hejbala generálním vikářem“.¹⁰⁶

Zásadním bodem na programu pak byla volba nové synodní rady ve složení: místopředsdkyně: Marie Strumínská, členové z řad duchovních: Dušan Hejbal, Kurt Malina, Vasil Danišek, Josef Plachý a laičtí členové: Alžběta Turková, Hugo Wagner Jaroslava Kolářová a Jiří Novák.¹⁰⁷

Synoda schválila text dopisu prezidiu IBK, pozdravné dopisy prezidentu Havlovi, vládě ČSFR, Biskupské konferenci římskokatolické církve a „konečně i bývalému administrátoru církve“.¹⁰⁸ V něm ho informuje, že synoda schvaluje suspensi vynesenu biskupem A. Podolákem 9. 11. 1970 a odvolává ho s okamžitou platností ze všech funkcí, které v církvi neoprávněně zastává. Všechny jeho zásahy do synodního řádu i veškerá další rozhodnutí učiněná v době, kdy byl biskup Podolák zbaven státního souhlasu, považuje synoda za neplatné a iregulerní. Vzhledem k těmto skutečnostem je synodou definitivně vyloučen z církve podle § 19 synodního řádu.¹⁰⁹

Nakonec Hejbal dal na vědomí, že založil nový církevní časopis *Communio*, jehož první (nulté) číslo účastníci synody dostali.¹¹⁰

Závěrem vystoupil A. Podolák se svým „závěrečným slovem“. Především v něm odkazuje věřící k evangeliu a modlitbě „Otčenáš“.

(Konkrétní znění všech přijatých usnesení je v protokolu 38. synody v přílohách.)

---

¹⁰⁶Tamtéž, str. 5

¹⁰⁷Tamtéž

¹⁰⁸*Communio*, číslo 1, Praha 1991, str. 5

¹⁰⁹Starokatolická církev v ČR – archiv Josefa Königa, fond Archiv biskupa Podoláka, karton Domáci, dopis biskupa, synodní rady a delegátů synody M. Pulcovi, 29.4.1990

¹¹⁰časopis vychází s krátkým přerušením až do doby sepsání této práce

3.3 Závěry Synody obnovy a státní uznání

Bezprostředně po skončení 38. synody její reprezentanti informovali o nově přijatých usneseních a novém vývoji v církvi mimo jiné zejména tyto následující osobnosti a instituce: prezidenta republiky Václava Havla, místopředsedu vlády ČSR ThDr. Josefa Hromádku, ředitele církevního sekretariátu Ministerstva kultury ČSR PhDr. Radovana Perku, Biskupskou konferenci ČSR, arcibiskupa pražského a primase českého kardinála Františka Tomáška a předsedu Ekumenické rady církví Pavla Smetanu¹¹¹.

Odezva ze strany oslovených institucí byla povšechně příznivá pro rehabilitovaného biskupa a jeho následovníky s D. Hejbalem v čele. Dne 31. 5. 1990 obeslal za odbor církví Ministerstva kultury ČSR ředitel PhDr. Radovan Perka M. Pulce i A. Podoláka se svým vyjádřením k situaci. Oba zve (každého s jedním zástupcem té Synodní rady, kterou uznává) k osobnímu setkání na 14. 6., které má řídit ředitel odboru církví MK ČR, avšak k setkání nakonec nedošlo – M. Pulec se na něj nedostavil.¹¹² Pro budoucí vývoj v církvi je však již signifikantní způsob, kterým se R. Perka na obě strany vyjadřuje. Zatímco Pulcovi píše „...prostudovali jsme Vaše stanovisko k poslednímu vývoji uvnitř Starokatolické církve v ČSFR, netajíme se však tím, že skutečnosti, které uvádíte, nejsou jednoznačně přesvědčivé“¹¹³, dopis biskupu Podolákovi prostupuje daleko vstřícnější a respektu plný tón. V dopise adresovaném A. Podolákovi stojí: „...děkujeme za zasláný zápis ze zasedání synody Starokatolické církve... obdrželi jsme rovněž Váš dopis z 20. 5. 1990, ve kterém nás žádáte o následné kroky vyplývající z personálních změn ve vedení církve. Bereme v úvahu i skutečnost, že Vám byl v roce 1971 odebrán státní souhlas, a to z iniciativy některých členů Starokatolické církve.“¹¹⁴ Pulce Perka oslovuje „vážený pane doktore“, Podoláka „Vaše Excellence“. Je nasnadě, komu Ministerstvo kultury ČSR (dále MK) přizná legitimitu.

---

¹¹¹Ostatně již přímo na synodě byli jako hosté přítomni za Úřad předsednictva vlády ČSR JUDr. Cyril Svoboda, za Odbor církví Ministerstva kultury ČR Antonín Tesařík a místopředseda Československé strany lidové PhDr. Bohumil Svoboda.

¹¹²Starokatolická církev v ČR – archiv Josefa Königa, fond Archiv biskupa Podoláka, karton Domáci, zápis ze zasedání synodní rady, 10.7.1990

¹¹³Starokatolická církev v ČR – archiv Josefa Königa, fond Archiv M. Pulce, karton Domáci, dopis PhDr. R. Perky M. Pulcovi, 31.5.1990

¹¹⁴Starokatolická církev v ČR – archiv Josefa Königa, fond Archiv biskupa Podoláka, karton Domáci, dopis PhDr. R. Perky A. Podolákovi, 31.5.1990

Synoda obnovy byla klíčovými státními institucemi okamžitě uznána za právoplatnou, proti čemuž se M. Pulec usilovně bránil rozesíláním dopisů na různá místa¹¹⁵. MK se po skončení totalitního režimu odmítala vměšovat do vnitřních záležitostí církve, což Pulec nechtěl akceptovat. Nepřímo žádá státní úřady o ingerenci, když se domáhá toho, aby Synodu obnovy a její závěry neuznaly a dále jednaly jako s představeným církve výhradně s ním. Nedostalo se mu však kýžených odpovědí. Místopředseda vlády ThDr. Josef Hromádka Pulcovi např. píše: „*Nezbývá než konstatovat, že rozpory uvnitř vaší církve jsou vaší vnitřní záležitostí. Je nereálné očekávat, že orgány státní správy převezmou odpovědnost za jejich řešení.*“¹¹⁶

18. 6. biskup Podolák informoval Národní výbor hl. m. Prahy – odbor církví a náboženských společností o „personálních změnách v církvi“.¹¹⁷ S poukazem na usnesení Synody obnovy a stanovisko OC MK ČR navrhl zastavit státní plat M. Pulcovi s účinností od 1. 7. a ke stejnému datu přiznat státní plat D. Hejbalovi.

Téhož dne, 18. 6. přišel k rukám biskupa Podoláka dopis od ředitele OC MK ČR R. Perky, v němž dal jasně najevo své stanovisko. Doslova píše: „*Vaše Excellence, sdělujeme Vám, že MK ČR jako ústřední orgán státní správy ve věcech církví a náboženských společností bere na vědomí závěry synody (...). Sdělujeme Vám dále, že rozhodnutí někdejšího Sekretariátu pro věci církevní MK ČSR z 15. 11. 1970, jimž Vám byl odňat státní souhlas k duchovenské činnosti, je od 23. 1. 1990 plně anulováno. Ve smyslu výše uvedených skutečností Vás pokládáme za představitele Starokatolické církve v ČSFR (biskupa-ordináře) a nadále budeme ve vnějších záležitostech této církve jednat s Vámi či Vámi pověřenými osobami. Tím nikterak nehodláme zasahovat do vnitřních záležitostí církve, které jsou výlučně její věcí.*“¹¹⁸

Následující den, 19. 6., R. Perka obeslal ONV Děčín – odbor kultury se stručným popisem situace a návrhem, aby byl rehabilitovanému biskupu Podolákovi stanoven adekvátní plat, a to i zpětně za období 1971–1990.¹¹⁹

---

¹¹⁵M. Pulec se svým vyjádřením obesílá např. odbor církví MK ČR, Národní výbor hl. města Prahy – odbor kultury, Cyrila Svobodu za Úřad předsednictva vlády ČSR (toho dokonce obviňuje ze zneužití moci veřejného činitele dle § 157 tr. z.), náměstka předsedy vlády ČSR ThDr. Josefa Hromádku etc.

¹¹⁶SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis ThDr. Josefa Hromádky M. Pulcovi, 12.6.1990

¹¹⁷SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis A. Podoláka Národnímu výboru hl. m. Prahy, 18.6.1990

¹¹⁸SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis PhDr. Radovana Perky A. Podolákovi, 18.6.1990

¹¹⁹SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis PhDr. Radovana Perky ONV Děčín – odbor kultury, 19.6.1990

21. 6. se M. Pulec obrací na odbor církví MK ČR s urgencí o zaslání státního příspěvku na činnost ve výši 44.000,- Kčs. Finance mu chybí na provoz i mzdy.¹²⁰ PhDr. R. Perka odpověděl nekompromisně: „*Vážený pane doktore, v odpovědi na Vaši žádost (...) týkající se státního příspěvku na činnost Starokatolické církve, bychom Vás chtěli upozornit na vyjádření MK ČR z 18. 6. 1990 (...). V něm je konstatováno, že MK ČR bere na vědomí závěry synody z 29. 4. 1990, a také s přihlédnutím ke zrušení institutu státního souhlasu zákonem FS č. 16/90 sb., považuje za partnera pro jednání se Starokatolickou církví biskupa dr. Podoláka. Nadále je tedy nutno z této skutečnosti vycházet a při jednáních zásadní povahy se státními orgány postupovat po dohodě s ním.*“¹²¹

10. 7. byla písemně kladně vyřízena žádost D. Hejbala o státní příspěvek na činnost církve ve výši 44 000,- Kčs na rok 1990.¹²²

Následuje ještě několikrát korespondence ve stejném duchu. Pulec a jeho „synodální rada“ trvá na svém výkladu (ne)legality Synody obnovy a nulnosti jejích usnesení. Orgány státní správy, které závěry synody akceptovaly, obviňuje z nepřislušného vměšování do vnitřních záležitostí církve. I odpovědi se nesly v podobném duchu jako prvně. 2. 7. napsal vedoucí sekretariátu místopředsedy vlády ČSR JUDr. Pavel Šimek „...nelze nevidět, že právě z obsahu Vašich dopisů zaslanych na náš úřad nebo na ministerstvo kultury ČR je zřejmý Váš zájem o ingerenci těchto orgánů“.¹²³

Dne 9. 8. byl M. Pulec vedoucím Národního výboru hl. m. Prahy pro věci církevní Bohuslavem Vytiskou vyzván, aby vzhledem k ukončení svého pracovního poměru u církve starokatolické urychleně vrátil klíče od rotundy Nalezení sv. Kříže v ulici Karolíny Světlé jakožto majiteli objektu, a to nejpozději do 31. 8. toho roku.¹²⁴

Pomyslným posledním slovem ze strany státních orgánů byl dopis čerstvě jmenovaného ministra kultury PhDr. Milana Uhdeho ze dne 17. 8. 1990. Odpovídá v něm na Pulcovo dvojí podání – 1. „ve věci vměšování státního orgánu do vnitřních záležitostí církve“ a 2. „podnět k přezkoumání rozhodnutí o uznání Dr. Podoláka představitelem Starokatolické církve, návrh na upuštění od výkonu téhož rozhodnutí a vyloučení PhDr. Radovana Perky z rozhodování o této věci“. Uhde uvedl: „*K oběma věcem – které jsou věcně*

---

¹²⁰SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis M. Pulce odboru církví Ministerstva kultury ČR, 21.6.1990

¹²¹SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis PhDr. Radovana Perky M. Pulcovi, 22.6.1990

¹²²SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis PhDr. Radovana Perky D. Hejbalovi, 10.7.1990

¹²³SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis JUDr. Pavla Šimka M. Pulcovi, 2.7.1990

¹²⁴SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis Bohuslava Vytisky M. Pulcovi, 9.8.1990

identické – sděluji, že byl přezkoumán postup odboru církví MK ČR, s použitím všech spisových dokladů, které jsou zde k této záležitosti k dispozici od r. 1968 do současné doby. Přitom bylo zjištěno, že PhDr. R. Perka, ředitel odboru církví, dr. Podoláka nerehabitoval a do funkce biskupa-ordináře neustanovil, nýbrž pouze vzal na vědomí právní i faktickou situaci, která nastala poté, když byl v lednu t. r. novelizován zákon č. 218/49, a tím byla odstraněna represivní ustanovení o udělování státního souhlasu k výkonu duchovenské funkce. Tehdy ipso facto došlo k odstranění překážky, která bránila dr. Podolákovi ve výkonu funkce biskupa-ordináře. Tím, že biskupství přestalo být vakantní, pomínula pak nutnost existence správce biskupství.¹²⁵ Ze strany státu již nic nestálo v cestě novému životu Starokatolické církve.

---

¹²⁵SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis PhDr. Milana Uhdeho M. Pulcovi, 17.8.1990

4. Rozvoj Starokatolické církve po Synodě obnovy – domácí situace

4.1 Vývoj situace v církvi v prvních měsících po Synodě obnovy

Dne 10. 7. 1990 poprvé zasedala nově zvolená synodní rada¹²⁶.¹²⁷ Před začátkem zasedání biskup Podolák vysvětlil nové církevní centrum na Hládkově, které se podařilo získat od ONV Praha 6. Církevní centrum navštívila delegace Mezinárodní starokatolické biskupské konference (dále IBK¹²⁸) - jmenovitě biskupové Hans Gerny (tajemník IBK) a Nikolaus Hummel. Dalším bodem programu byly informace o aktuálním vývoji v církvi. Mimo mnohé další biskup Podolák podává informaci, že dosud nebylo možné převzetí objektů, agendy, razítek, účetnictví atd., protože M. Pulec dosud nerespektoval usnesení synody ani vyjádření odboru církvi MK. Dále bylo usneseno, že bude třeba posílit působení na poli ERC¹²⁹, kde je dosud „nedostatečné a nedůstojné“ zastoupení. Byl schválen nový rozpočet.

Následující měsíce byly poznamenány jistým mediálním konfliktem, který se strhl původně kolem článku „Ke smíření starokatolíků“ (viz níže). 17. 7. vyšel v Lidové demokracii článek s titulkem „Nový život starokatolíků“.¹³⁰ D. Hejbal v něm prostřednictvím redaktora Vladimíra Elise informoval veřejnost o situaci uvnitř Starokatolické církve. Revidoval tak zprávu ČTK otištěnou v LD 14. 7. pod názvem „Ke smíření starokatolíků“¹³¹ – ta vyvolávala dojem, že je SKC rozdělena na dva tábory.¹³²

---

¹²⁶SKC – AJK, f. Koen, kart. BAPr, zápis ze zasedání synodní rady, 10.7.1990

¹²⁷Přítomni byli biskup Podolák, místopředsedkyně Strumínská, z řad duchovních Hejbal a Plachý, za laiky Turková. Dále zástupci za farní rady Podoláková, Míšek, Husák, Baumanová, Štefanová, Janáček, Zeh a za mládež Kůsa.

¹²⁸IBK - Internationale Altkatholische Bischofskonferenz

¹²⁹Ekumenická rada církvi

¹³⁰SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, fotokopie článku z deníku Lidová demokracie, 17.7.1990

¹³¹Redaktorem byl Prokop Lebl – osoba z okruhu lidí kolem M. Pulce (SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis D. Hejbal a ing. Petru Uhlovi, 20.7.1990)

¹³²Doslova: „*Biskupové Nikolaus Hummel a sekretář Mezinárodní biskupské konference biskup Hans Gerny včera ukončili svou misi v Československu, na niž byli vysláni Mezinárodní biskupskou konferencí*“

(Tento spor měl však ještě dramatictější pozadí přesahující rámec naší vlasti. Více o tom v následující kapitole.) Elis se v revidujícím článku odkazuje na Hejbalem předložený úřední dopis PhDr. R. Perky z 18. 6. toho roku. Dále je uvedena citace D. Hejbala – „*Sjednotili jsme se na stanovisku, že bývalý ‚administrátor církve‘ PhDr. Miloš Pulec je z církevněprávního hlediska nepřijatelný a nebude již vykonávat duchovenské funkce*“.¹³³ Připomíná také autokefalitu¹³⁴ SKC v ČSFR. V. Elis dodává: „*Tímto tedy měla být uzavřena tato smutná kapitola starokatolické církve a otvírá se nová kapitola budování svobodné církve ve svobodném státě pod vedením legitimního biskupa – ordináře PhDr. ThLic. Augustina Podoláka.*“¹³⁵

O dva dny později Hejbal v téže záležitosti obeslal také Ústředního ředitele ČTK Ing. Petra Uhla, a sice v podobném duchu, jaký měl výše uvedený článek z LD.¹³⁶

9. 10. vyšlo v LD Pulcovo poměrně rozsáhlé dementi k článku V. Elise s omluvou deníku v úvodu.

Následující den vydal biskup Podolák k otištěnému dementi oficiální prohlášení.¹³⁷ Závěrem prohlášení biskup dodává: „*Protestuji proti podobným dezinformacím a vměšování, které bohužel přináší deník strany*¹³⁸, *kteřá se hlásí ke křesťanským ideálům.*“¹³⁹ Prohlášení však v LD nebylo otištěno. Nato biskup reagoval již mírně ostrým dopisem tehdejšímu předsedovi ČSL Josefu Luxovi.¹⁴⁰

Je patrné, jak důležitou úlohu v celé věci hrál tisk a jak vysoce si Podolák společně s Hejbalem cenili mínění veřejnosti. Z jejich interní korespondence dokonce vyplývá, že několik členů SKC se rozhodlo z ČSL vystoupit.¹⁴¹

---

starokatolických církví. Vyjádřili naději, že dojde k určitému smíření mezi dvěma tábory ve starokatolické církvi, tak jak se v současné době objevují, ovšem za cenu korigování názorů na obou stranách.“

¹³³Tamtéž

¹³⁴Círk. samostatnost, nezávislost na zahraniční autoritě

¹³⁵Tamtéž

¹³⁶SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis D. Hejbala ing. Petru Uhlovi, 20.7.1990

¹³⁷SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, prohlášení A. Podoláka, 10. 10. 1990

¹³⁸Lidová demokracie byl deník ČSL (Československá strana lidová), který vycházel v letech 1945 - 1994

¹³⁹Tamtéž

¹⁴⁰SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis A. Podoláka J. Luxovi, 12. 10. 1990

¹⁴¹SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis D. Hejbala A. Podolákovi, 11.10.1990

Problémem nadále zůstávala absence bohoslužebných prostorů. 2. 10. napsal D. Hejbalovi Bohuslav Vytiska, vedoucí oddělení pro věci církevní Národního výboru hl. m. Prahy následující: „*Národní výbor hl. m. Prahy, oddělení pro zabezpečení církví a náboženských společností jako majitel objektů kaple sv. Kříže v ulici K. Světlé a kaple sv. Máří Magdalény na Nábřeží kpt. Jaroše, Vás pověřuje převzetím klíčů k těmto objektům od PhDr. Miloše Pulce.*

Zdůvodnění:

PhDr. Miloš Pulec byl rozhodnutím synody Starokatolické církve v ČSFR, ze dne 29. 4. 1990, stanoviska OC MK ČSR ze dne 18. 6. 1990 a biskupa PhDr. ThLic. Augustina Podoláka vyloučen z církve podle § 19 syn. řádu. (...) Národní výbor hl. m. Prahy, jako majitel objektů, požaduje převzetí klíčů těchto objektů do právoplatných rukou.“¹⁴² Pulec byl na oddělení pozván. Napoprvé nepřišel, napodruhé se na jednání sice dostavil, nicméně klíče nepřinesl. Odvolával se prý na dopis od IBK, avšak Vytiska celou záležitost označil za vnitrocírkevní a proto se dopisem obrátil na generálního vikáře Hejbala, přičemž mu udělil pověření k převzetí klíčů od obou rotund.¹⁴³

Vzhledem k tomu, že Pulec klíče k rotundám stále neodevzdal, požádal Bohuslav Vytiska 29. 10. policii o asistenci při otevření rotundy sv. Máří Magdaleny za účasti zástupců starokatolické církve.¹⁴⁴

Zajímavým zvratem je návrh M. Pulce z 5. 10. z dopisu, adresovaného na OC MK ČR panu Perkovi. Pulec údajně doporučeným dopisem biskupu Podolákovi¹⁴⁵ nabídl návrh obapolné rezignace, „*kteřá by uvolnila cestu k řízení církve mladším a pružnějším*“.¹⁴⁶ Lze se domnívat, že k této změně v přístupu M. Pulce mohl přispět i jeho závažně se zhoršující zdravotní stav¹⁴⁷. Návrh pochopitelně nebyl přijat (byl-li vůbec doručen).

26. 11. M. Pulec sepsal závěť.¹⁴⁸

---

¹⁴²SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis Bohuslava Vytisky D. Hejbalovi, 2.10.1990

¹⁴³Tamtéž

¹⁴⁴SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, úřední žádost, B. Vytiska, 29.10.1990

¹⁴⁵v archivu nepřítomen

¹⁴⁶SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, dopis M. Pulce R. Perkovi, 5.10.1990

¹⁴⁷Na zasedání Pulcovy „synodální rady“ 9.11. byl kvůli plánované hospitalizaci M. Pulce (operace rakoviny) pověřen jeho zastupováním Rudolf Štursa. Toto zasedání bylo předčasně ukončeno z důvodu „nervového zhroucení M. Pulce“; SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, zápis ze zasedání SR, 9.11.1990

¹⁴⁸SKC – AJK, f. Pul, kart. Domáci, závěť Miloše Pulce, 26.11.1990

28. 11. odevzdala konečně Liběna Jirovská, sekretářka Pulcovy „synodální rady“ a bývalá Pulcova manželka, orgánům vyšetřování VB svazek klíčů od kaple Nalezení sv. Kříže.

10. 12. byly klíče předány D. Hejbalovi, „*jako právoplatnému zástupci uživatele (...) objektu*“.¹⁴⁹

17. 11. byl biskup A. Podolák slavnostně znovuuveden do varnsdorfské katedrály.¹⁵⁰

5. 12. byla v církevním centru v Praze na Hládkově zahájena činnost křesťansko-psychologické poradny a audiovizuálního centra pro děti a mládež. Vše se zdálo být na dobré cestě.

---

¹⁴⁹SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, předávací protokol, Magistrátní úřad hl. m. Prahy, odbor kultury, církevní oddělení, 10.12.1990

¹⁵⁰Communio, číslo 1, Praha, 1991, str. 3

4.2 Zvrat ve vývoji situace – úmrtí Augustina Podoláka a Miloše J. Pulce

V adventu však biskup Podolák onemocněl a krátce nato, 7. 1. 1991 ve věku 78 let zemřel.¹⁵¹ Pohřeb se konal 14. ledna ve Cvikově, kde biskup od začátku roku 1976 žil¹⁵² a působil v tzv. neveřejné pastoraci. Pohřebnímu obřadu předsedal na přání rodiny jeho žák a pozdější nástupce D. Hejbal.

Týž den se konalo mimořádné zasedání synodní rady. Byla shrnuta činnost za období od Synody obnovy. Konstatováno, že byli ustanoveni dva noví duchovní a do brněnské farnosti se vrátil A. Bačinský. V Praze byla k bohoslužebným účelům konečně získána rotunda Nalezení sv. Kříže a od ledna zde byly zavedeny pravidelné bohoslužby. Byl zahájen provoz církevního centra a byl schválen plánovaný rozpočet na rok 1991. Během zasedání pak byl čten dopis biskupa Podoláka ze dne 1. 1. z nemocnice v České Lípě. Podolák v něm vyslovil přání, aby jeho nástupcem byl Dušan Hejbal, který ho „ani na okamžik nezradil“.¹⁵³ Následně proběhla volba správce biskupství do příští synody. Z 9 možných hlasů Hejbal získal 6, Malina 2 a Bačinský 1 hlas. Následně převzal řízení zasedání Hejbal jako nový správce. Dalším zásadním bodem programu byla nadcházející synoda. Měla být svolána v horizontu šesti neděl¹⁵⁴. Mělo být vyhověno přání Utrechtské unie¹⁵⁵ (dále UU) vyslat na synodu dva biskupy jako pozorovatele, avšak SR vyslovila požadavek, aby se jednalo o biskupy ve věci dříve neangažované.¹⁵⁶ Bylo též schváleno, že se bude jednat s dr. Štursou o eventuální účasti delegáta z „tzv. strany dr. Pulce“ na synodě. Nakonec byl schválen program synody – volba nového biskupa.

15.1. Psal JUDr. R. Štursa (předseda Pulcovy „synodální rady“) ministru kultury ČR PhDr. Milanu Uhdemu. Pokusil se využít smrti A. Podoláka jako příležitosti k opětovnému

---

¹⁵¹TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 103

¹⁵²v hlavičce svých dopisů uvádí sídlo biskupské rezidence Cvikov a Varnsdorf; tamtéž, str. 76

¹⁵³SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, zápis ze zasedání synodní rady, 14.1.1991

¹⁵⁴Datum konání další synody pak bylo stanoveno na 23.2.1991

¹⁵⁵Utrechtská unie je společenstvím starokatolických církví s různým historickým původem, které vzniklo v roce 1889 na setkání německých, nizozemských a švýcarských biskupů.

¹⁵⁶evidentní narážka na biskupy Hanse Gernyho a Nikolause Hummela, o kterých bude podrobněji pojednáno v následující kapitole

převzetí vedení církve Pulcem.¹⁵⁷ Pulcova strana chtěla odstranit Hejbala. Píše: „*Pozbylo platnosti i jeho (Podolákovo – pozn.) jmenování dp. Dušana Hejbala generálním vikářem a oprávnění s ním spojená, neboť podle obecného práva církevního tato funkce zaniká s rezignací nebo smrtí biskupovou.*“¹⁵⁸ Chtěli revidovat závěry Synody obnovy, kterou neuznali a dále chtěli svolat novou mimořádnou synodu, která bude konvenovat jejich zájmům (měla opravit „nedostatky“ Synody obnovy a připravit řádnou synodu na rok 1992). Na Uhdeho v podstatě apeluje, aby tento záměr předem akceptoval. Totožný dopis poslal i místopředsedovi vlády RNDr. Jozefu Mikloškovi, DrSc. Od něj se mu pak 24. 1. dostalo odpovědi, že „*synodní rada v souladu s vnitřními předpisy církve nově zvolila tajným hlasováním správce biskupství a současně svolala zasedání synody na 23. února t.r. na níž má být uskutečněna volba nového biskupa.*“¹⁵⁹ A dále: „*Dovoluji si Vás současně ujistit, že orgány státní správy nebudou zasahovat do vnitřních záležitostí církve.*“¹⁶⁰ Podobně odpovídá i Perka. „*Synodní rada církve starokatolické v ČSFR (...) oznámila, že na 23. 2. 1991 je svolána mimořádná synoda, na kterou budou pozváni zástupci IBK (konkrétně P. arcibiskup Glazemaker) a stejně tak budou pozváni i představitelé skupiny, která nesouhlasí s vývojem v církvi po 17. listopadu 1989.*“¹⁶¹

15.1. Bohuslav Vytiska vyzval Jana Hernu (předsedu „pražské farní rady“ z Pulcova okruhu) k odevzdání klíčů od kaple sv. Máří Magdaleny, a to do konce ledna.¹⁶²

19.1. zasedala Pulcova „synodální rada“. Řešila se na ní i nadcházející synoda, přičemž Pulcova skupina se snažila o vlastní termín svolání synody. Pulec na zasedání prohlásil, že „*na synodě bude abdikovat, totéž však musí učinit i Hejbal*“.¹⁶³ Mj. upozornil na skutečnost, že se blíží konec mandátu synodální rady. Z důvodu ukončení vyplácení státního příspěvku na činnost se Pulcova strana ocitla ve velkých ekonomických problémech a rozpočtovém provizoriu. Vyřizovány měly být pouze bezodkladné platby z „majetku církve“ (mimořádného rozpočtu).

---

¹⁵⁷SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, dopis R. Štursy Milanu Uhdemu, 15.1.1991

¹⁵⁸Tamtéž

¹⁵⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, dopis RNDr. Jozefa Mikloška, DrSc. dr. Rudolfo Štursovi, 24.1.1991

¹⁶⁰Tamtéž

¹⁶¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, dopis PhDr. R. Perky M. Pulcovi, 31.1.1991

¹⁶²SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, dopis Bohuslava Výtisky Janu Hernovi, 15.1.1991

¹⁶³SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, zápis ze zasedání „synodální rady“ M. Pulce, 19.1.1991

9.2. pak dr. Miloš J. Pulec zemřel. Tím se poněkud nečekaně zjednodušila již nastoupená cesta konsolidace poměrů v církvi – alespoň pokud jde o situaci na domácí scéně. Reprezentanti státních úřadů a více méně veškeré další zainteresované osoby byly k rehabilitovanému biskupu Podolákovi a jeho budoucímu nástupci Hejbalovi značně vstřícní. Problém se ale ukázal být jinde – za hranicemi ČSFR – totiž v problematických vztazích s IBK¹⁶⁴.

---

¹⁶⁴IBK - Internationale Altkatholische Bischofskonferenz (česky Mezinárodní starokatolická biskupská konference Utrechtské unie starokatolických církví)

4.3 39. synoda Starokatolické církve v ČSFR

Dalším klíčovým milníkem v porevolučním vývoji české starokatolické církve byla 39. synoda svolaná mimořádně na 23. 2. 1991. Synoda byla svolána synodní radou v den pohřbu otce Augustina Podoláka. Kromě reflexe prohlášení IBK z Rheinfeldenu ze dne 5. 9. 1990 a zhodnocení období od Synody obnovy byla hlavním programem volba nové synodní rady, a především volba biskupa se složením přísahy.

Jako host se synody zúčastnil zástupce odboru církví Ministerstva kultury ČR Jiří Tesařík. Pozorovatelé z řad IBK se nedostavili.

Synody se zúčastnilo 21 řádně zvolených delegátů z řad duchovních i laiků včetně zástupců „oddělené skupiny“ (konkrétně JUDr. Rudolf Štursa, JUDr. Eugen Pšross, Jan Herna a dva pozorovatelé – Miroslav Stoupa a PhDr. Karel Zeh). Delegáti oddělené skupiny pak synodu předčasně opustili.

Synoda přijala mimo jiné tato usnesení:

Popřela právně-kanonickou platnost synod uskutečněných v letech 1972–1989 a tím i platnost jakýchkoliv změn v synodním řádu z r. 1972 a 1976 a dále platnost funkcí a orgánů na těchto synodách ustanovených.

39. synoda potvrdila právoplatnost usnesení synody Obnovy, pouze v otázce vyloučení z církve se přiklonila ke stanovisku IBK.

Synoda schválila, že „ujišťuje IBK o své vůli k setrvání ve společenství Utrechtské Unie starokatolických církví“.

Byla ustanovena právní komise pro přípravu novelizace synodního řádu včetně komentáře. Také byla ustanovena liturgicko-pastorační komise pověřená přípravou nového jednotného mešního řádu.

Byla zvolena nová SR ve složení: z řad duchovních V. Danišek, K. Malina, A. Bačinský, J. Husák a za laiky M. Strumínská, A. Turková, J. Novák, H. Wagner a J. Kolářová. Předseda: D. Hejbal, místopředsedkyně M. Strumínská.

Po invokaci Ducha svatého byl tajnou volbou podle synodního řádu zvolen biskupem Dušan Hejbal 12 hlasy z celkového počtu 18 platných hlasů.

Nový biskup – elekt složil předepsaný slib podle § 5 SŘ do rukou kněze-seniora Vasila Daniška. Bylo přijato usnesení, že až do své konsekrace bude nový biskup-elekt požívat práv a povinností administrátora církve.

Dále synoda požádala utrechtského arcibiskupa – prezidenta IBK o udělení biskupského svěcení zvolenému.

Tak byl zvolen první porevoluční biskup SKC v ČSFR Dušan Hejbal. Jak IBK s žádostí naložila a jaký byl další vývoj situace české starokatolické církve, to bude předmětem následující kapitoly.¹⁶⁵

---

¹⁶⁵Od tohoto okamžiku až do biskupské konsekrace D. Hejbala již není možné dějiny SKC v ČR vnímat jako lokální – veškeré události, které následovaly (včetně přípravy 40. synody, jejího konání a jí přijatých usnesení) budou pojednány v následující kapitole v kontextu vztahů s Mezinárodní biskupskou konferencí Utrechtské unie.

5. Vývoj situace české starokatolické církve v zahraničním kontextu – vztahy SKC v ČSFR s IBK

5.1 Vztahy Augustina Podoláka s IBK před rokem 1989

Jak již bylo nastíněno v předchozích kapitolách, vztahy pánů biskupů z IBK s A. Podolákem a následně D. Hejbalem nebyly na počátku devadesátých let zrovna ideální. Bylo to dáno do značné míry okolností, že biskup Podolák neměl za minulého režimu možnost cestovat do zahraničí a budovat tak osobní vztahy se zahraničními biskupy, zatímco „správce biskupství“ Pulec tuto možnost měl a využíval. (To ostatně zaznělo již ve „zprávě Dušana Hejbala o činnosti dr. Miloše Pulce a skupiny osob kolem něho“ přednesené na Synodě obnovy.¹⁶⁶) Nebyl to ale jediný zdroj problémů.

M. Pulec a jeho synodní rada vztahy s IBK pěstovala již dávno v minulosti. 13. 5. 1973, po krizi uvnitř církve v roce 1970 holandský starokatolický biskup Gerhard Anselm van Kleef vyzval Hegera a synodní radu, aby se ještě jednou pokusili o konsolidaci vztahů mezi synodní radou a biskupem, ten mu však spolu s Pulcem odpověděl, že to již není možné. Van Kleef následně Hegera v dalším dopise ujistil, že stojí plně na straně synodní rady.¹⁶⁷

14. 7. 1975 utrechtský arcibiskup Marinus Kok intervenoval dopisem ve prospěch biskupa Podoláka, který zatím s IBK udržoval kontakt. Ministerstvo kultury však Kokovu intervenci vyhodnotilo jako vměšování se do vnitřních záležitostí církve. Navrhlo tedy, aby mu ministerstvo zahraničí vydalo vízum a aby ho synodní rada oficiálně pozvala do ČSSR („aby si ověřil, že uspořádání v řízení církve odpovídá normám“).

15. 6. 1976 navštívil Prahu van Kleef. Zúčastnil se Pulcovy bohoslužby a následně byl Štursou informován o stavu SKC v ČSSR.¹⁶⁸

---

¹⁶⁶ „Utrechtská unie, která dlouhou dobu morálně podporovala biskupa, byla nakonec oklamána Pulcem, který jako zástupce církve mohl kamkoli cestovat, tudíž měl prostor k postupnému zpracování jejich některých představitelů.“; Archiv Josefa Königa, fond: NI Podolák, Projev D. Hejbala na Synodě obnovy ze dne 29.4.1990

¹⁶⁷ TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 72

¹⁶⁸ Tamtéž, str. 76, n.

18. - 21. 10. 1977 na zasedání IBK ve Scrantonu byli arcibiskup Kok a varšavský biskup Majewski pověřeni, aby na místě získali informace o skutečné situaci v SKC v ČSSR. Biskupové ještě toho roku určenou cestu vykonali.¹⁶⁹

7. - 9. 5. 1978 se Štursa účastnil zasedání IBK v Amersfoortu; měl za úkol informovat IBK o situaci v SKC v ČSFR.¹⁷⁰

Zasedání synodní rady v Praze dne 27. 10. 1979 se účastnil i Marinus Kok. „Upozornil, jaké zmatky vznikly při posílání dopisů z obou znesvářených stran s tím, že MBK (IBK – pozn.) neví, na čí stranu se má přiklonit.“¹⁷¹ Podolák pak informoval, že se chystá do ČSSR na jednání o smíru dohodnutém na zasedání IBK. Podolák mu však odpověděl, že „usmíření a účast na jakémkoliv setkání odmítá“. Na opětovné pozvání arcibiskupa Koka pak už neodpověděl. Kok ubezpečil synodní radu, že bude o tomto stavu informovat IBK a prohlásil, že „prozatím považuje za vedení církve synodní radu“.¹⁷²

Poté, co „z důvodů finančních a jiných skandálů“ rezignoval arcibiskup Kok, byl v březnu 1982 v Utrechtu intronizován jeho nástupce Antonius Glazemaker. Intronizace se jako správce biskupství účastnil Pulec, který jménem SKC v ČSSR předal dary a gratulace. Novým biskupem pak byl pozván na příští zasedání IBK, kde měl podat informace o české starokatolické církvi. V září téhož roku pak biskupa Podoláka navštívil ve Cvikově utrechtský kanovník Ditmarsch. Nový arcibiskup ho pověřil, aby pro něj zjistil bližší informace o stavu církve. „Po dlouhém rozhovoru byl kanovník dle biskupa Podoláka ze stavu církve značně „konsternován““.¹⁷³

V červenci následujícího roku pak biskup Podolák navštívil v Holandsku nového arcibiskupa Glazemakera. Ten ho vřele přijal a ujistil ho, že stojí za ním a má jeho podporu. Problém se ale ukázal být jinde. V některých z církví Utrechtské unie¹⁷⁴ (dále UU) začaly být svěceny ženy. Postoj biskupa Podoláka v této věci byl však velice rezervovaný až odmítavý. V dopise duchovnímu Daniškovi se k záležitosti svěcení žen vyslovil

---

¹⁶⁹Tamtéž, str. 79

¹⁷⁰TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 81

¹⁷¹Tamtéž, str. 84

¹⁷²Tamtéž

¹⁷³Tamtéž, str. 88

¹⁷⁴sdržení starokatolických církví v čele s arcibiskupem v Utrechtu

nekompromisně: „*Jakmile MKB (IBK) pustí první ženu na kazatelnu nebo k oltáři, vystupují okamžitě z Unie, protože tím končí katolicita církve.*“¹⁷⁵

Na zasedání synodní rady dne 6.12.1983 Pulec informoval o výsledku jednání IBK z 23. - 28. 10. v Halteneggu. IBK prý místo biskupa přijala jako poradce synodní radu. Dále z dopisu IBK synodní radě cituje: „*Mezinárodní biskupská konference již zcela a výslovně pomíjí jakékoliv nároky biskupa em. dr. Podoláka na správu naší církve. Potřebná biskupská asistence (...) během doby vakance varnsdorfského sídla biskupství bude nadále obstarávána prezidentem IBK, kterým je tradičně vždy utrechtský biskup.*“¹⁷⁶ Biskup Podolák se pak zasedání IBK nezúčastnil kvůli „nemožnému programu“ (svěcení žen). 18. 6. 1984 pak v dopise Vasilu Daniškovi znovu připustil možnost vystoupení z UU, pokud v záležitosti rozhodnutí o diakonátu žen „nenastane náprava“.¹⁷⁷ 19. 8. 1985 Daniškovi opět píše, že „*I nadále kvůli zavedení svěcení žen odmítá jezdit na zasedání MBK a do roku 1989 počká, zda unie svěcení odvolá; pokud neodvolá, pak vystoupí s církví ze svazku Utrechtské unie.*“¹⁷⁸

V roce 1986 byl na 24. mezinárodním starokatolickém kongresu v Münsteru zvolen nový sekretář IBK, Hans Gerny ze Švýcarska.¹⁷⁹ Jeho biskupského svěcení se účastnil také M. Pulec. I Gerny nadále zval biskupa Podoláka na zasedání IBK. Podolák však opět v dopise Daniškovi uvádí, že se „kvůli problému svěcení žen nezúčastní“. Biskupovi Hansovi Gernymu pak dle Pulcova podání předneseném na zasedání SR Podolák „*adresoval velmi nelaskavý dopis (...) ve kterém mu vytýkal vysvěcení kandidátky theologie na diakonku, jednak se podepsal jako episcopus non emeritus*“.¹⁸⁰

Na zasedání IBK v Amersfoortu ve dnech 25. - 29. 9. 1989 IBK jednala také o biskupu Podolákovi. V usnesení konstatovala: „*B. Podolák na naše dopisy neodpověděl. Tím je záležitost Podolák pro MBK vyřízena.*“¹⁸¹

---

¹⁷⁵Tamtéž, str. 91

¹⁷⁶TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003, str. 92, n.

¹⁷⁷Tamtéž, str. 92

¹⁷⁸Tamtéž, str. 94

¹⁷⁹Tamtéž, str. 95

¹⁸⁰Tamtéž, str. 97

¹⁸¹Tamtéž, str. 100

Vztahy biskupa Augustina Podoláka s Mezinárodní biskupskou konferencí, jak je patrné, byly v době po Sametové revoluci již značně zatíženy konflikty sahajícími do hlubší minulosti. Toto „dědictví“ biskupa Augustina Podoláka pak chtě nechtě nesl i jeho nástupce, budoucí biskup Dušan Hejbal. Celá záležitost však byla ještě mnohem více spleťtá, poznamenaná nejen okolnostmi danými socialistickým režimem, ale i osobnostními charakteristikami všech jednotlivých aktérů a jejich složitými vzájemnými interakcemi, jak o tom svědčí dochovaná korespondence.

5.2 Vztahy Augustina Podoláka a jeho nástupce Dušana Hejbala s IBK po roce 1989

14. 3. 1990 po mnohých letech biskup Podolák dopisem oslovil sekretáře IBK Hanse Gernyho. Píše: „*Nejdůstojnější pane biskupe, v důsledku nepřátelského postoje vůči mně, zvláště po neblahé konferenci v Krakově 1979 si nedovoluji psát do Utrechtu a chtěl bych ty nejdůležitější zprávy sdělit Vám. Po telefonickém hovoru s ministrem kultury dne 10. 10. 1990 jsem podal svou žádost o „rehabilitaci“, která byla podle předsednictvím federální vlády velmi přátelsky vypravena k dalšímu vyřízení.*“¹⁸² Vyjádřil také svůj jednoznačně odmítavý postoj k osobě M. J. Pulce a zmiňuje jeho spolupráci s STB. Na to se mu od H. Gernyho 23. 3. dostalo odpovědi: „*Velmi vážený pane biskupe, děkuji Vám srdečně za Váš dopis ze 13. 3. 1990. Samozřejmě jsem si myslil, že převraty ve Vaší zemi zapůsobí i na Starokatolickou církev. Jsem také ochoten předložit Vaše záměry byru IBK, které se příště sejde v červnu.*“¹⁸³ V hlavičce dopisu nicméně stojí „pan emeritní biskup A. Podolák, Cvikov“.

Se sekretářem Gernym si zároveň dopisoval i Miloš Pulec. 23. 3. 1990 mu přišel od H. Gernyho dopis a v něm stojí následující: „*Velmi vážený pane správce biskupství, velice Vám děkuji za Váš dopis z 8.3. Lehce si umím představit, že proměny v Československu vytvoří úplně novou situaci i pro naši církev.*“ A dále: „*Píšete mi, že se biskup Podolák opět zviditelňuje a rozvíjí opět církevní aktivity. Vaše informace jsou velice vágní, a proto Vás prosím, abyste mi zpřístupnil dokumenty k této situaci. (...) Budeme muset samozřejmě, pokud se Vaše údaje potvrdí, na zasedání byra IBK příští podzim tyto věci projednat.*“¹⁸⁴ Na to mu Pulec 4. 4. odpověděl: „*...na schůzi SR dne 11.11.1989 jsem její členy informoval, že podle návrhu Mgr. Marina Koka biskupská konference učinila rozhodnutí, že zcela přeruší své styky s emeritním biskupem ordinářem Dr. Podolákem a na Váš návrh, nejdůstojnější pane biskupe, mu toto rozhodnutí ani nemá sdělit. V tomto smyslu nebude již v budoucnosti zván k zasedáním biskupské konference, což se již onoho roku stalo – a že mu nebudou ani zasílány dokumenty IBK.*“¹⁸⁵ Dále pak, že se mu nejedná o nic jiného než o „potvrzení

---

¹⁸² GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020494, Originalfassung

¹⁸³ BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020492, Originalfassung

¹⁸⁴ GAPr + NAAdoort, N 11, Kart. 3, P1020496, Originalfassung

¹⁸⁵ GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020478-9, Originalfassung

právního statutu naší církve v rámci UU, kde je biskupský stolec ve Varnsdorfu uznán jako neobsazený (sede vacante), vnitřní záležitosti církve jsou řešeny SR a výkon biskupských funkcí obstarává prezident IBK“. Pulec usiloval zachovat předrevoluční poměry IBK vůči SKC v ČSFR, které konvenovaly jeho zájmům.

1. 5. 1990 pak Pulec napsal dopis polskému biskupovi Tadeuszovi R. Majewskimu. Situaci v církvi mu popisuje tak, že „hrozí okupace ze strany bývalého ordináře emeritního biskupa Augustina Podoláka“. Žádá proto o potvrzení, že se v roce 1979 na zasedání IBK v Krakově vzdal úřadu biskupa.¹⁸⁶ Dále, že mu (Majewskimu) nabídl jurisdikci nad církví v Československu, což Majewski odmítl; dále že A. Podolák není veden v seznamu biskupů UU a nakonec že „Kościół Polskokatolicki trvá v bratrské jednotě s církví starokatolickou v Československu v čele se synodální radou a ks. administrátorem dr. Pulcem“.¹⁸⁷

3. 5. A. Podolák oficiálně informoval biskupy Amersfoortu, Bernu, Bonnu a Vídně o posledních událostech v církvi a o proběhlé synodě obnovy a jejím programu.¹⁸⁸

8. 5. dostal Miloš Pulec od Majewskiho odpověď na svůj dopis z 1. 5. Dostalo se mu ve všech bodech přesně těch odpovědí, které očekával: „*Potvrzuji příjem dopisu SR z 1.5.1990 a potvrzuji následující:*

1. *Ve dnech 16.-20.7.1979 se konalo v Krakově za předsednictví Jeho Eminence pana arcibiskupa Marina Koka zasedání IBK UU, kterého se zúčastnil kromě jiných i biskup Dr. Augustin Podolák.*

---

¹⁸⁶Tato nejasná událost sehrála roli v budoucích sporech mezi biskupem Podolákem a správcem biskupství M. Pulcem. O okolnostech pojednává ve své práci Rostislav Toman: „*Ve dnech 14.-21.7.1979 se v polském Krakově konalo zasedání Mezinárodní konference biskupů utrechtské unie. Z ČSSR byli pozváni zástupci SR (tříčlenná delegace) a biskup Podolák. Zástupci SR jednali několikrát osobně s jednotlivými biskupy mimo hlavní jednání, neboť na ty neměli přístup. Biskup Podolák dokonce informoval Daniška, že „Pulec byl vykázan Majewským ze všech jednání IBK“ . O kritickém stavu starokatolické církve v ČSSR se jednalo jeden celý den. Biskup Podolák nejprve navrhol svoji rezignaci na funkci biskupa, ale ta nebyla přijata. Poté se biskup pokusil předat jurisdikci české církve polskému biskupovi Majewskému, ale i tento návrh nebyl MBK přijat. V zápisu zasedání SR ze dne 27.10., kterého se účastnil i arcibiskup Kok jsou však uváděny zcela jiné informace. Biskup Podolák prý představil kněze Nováka a žádal pro něho biskupské svěcení, což biskupové odmítli a nabídli Podolákovi rezignaci. Dle informací zápisu ji přijal.“ - TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: HTF UK, 2003, str. 86*

¹⁸⁷SKC – AJK, f. Pul, kart. Zahraniční, dopis Miloše Pulce Tadeuszovi R. Majewskimu, 1.5.1990

¹⁸⁸BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020470-1, Originalfassung

2. *Biskup Dr. A. Podolák se zřekl jurisdikce nad Starokatolickou církví v Československu a poprosil mě, abych zahrul do jurisdikce Polskokatolické církve Starokatolickou církev v Československu.*
3. *Přes silné naléhání jsem se biskupovi Augustinu Podolákovi poděkoval za důvěru, ale tento návrh jsem nepřijal.*

*Rád potvrzuji, že Polskokatolická církev udržuje srdečné a bratrské styky se Starokatolickou církví, SR v Československu i s nejvelebnějším panem Dr. Milošem Pulcem – současným administrátorem církve v Československu.*¹⁸⁹

Týž den Nikolaus Hummel Pulce ujistil, že IBK nevydala žádné nové rozhodnutí a že je nadále správcem biskupství¹⁹⁰.¹⁹¹ Kopii dopisu zaslal i A. Podolákovi a Kurtu Malinovi (členovi synodní rady z řad duchovních).

Hans Gerny pak 9. 5. v dopise Pulcovi poděkoval za poskytnuté materiály a požádal ho, aby „činil všechno, co je v jeho moci, aby se tyto spory pokud možno nedostávaly na veřejnost, aby do nich nebyly zatahovány ostatní církve a aby došlo ke smíření v pokoře a v lásce“.¹⁹²

Ve stejný den napsal dopis i biskupu Podolákovi. I jemu poděkoval za poskytnuté informace, popřál církvi sílu a požehnání pro překonání „stop komunistické diktatury“ a i jeho požádal, aby kontroverzní vnitrocírkevní záležitosti nepronikaly na veřejnost.¹⁹³

30. 5. pak synodní rada jménem D. Hejbala, Kurta Maliny a předsedkyně SR Marie Strumínské napsala N. Hummelovi odpověď na jeho dopis z 8. 8. Velmi rázně se ohradili proti jeho „zásahům do práv autokefální církve v naší vlasti“. Ujišťuje ho, že česká SKC má dost sil si své problémy vyřešit sama. A dále: „... *respektujte ve své oficiální korespondenci náš platný synodní řád z roku 1877 a zásadu autokefality církve v ČSFR. Naše církev je již*

---

¹⁸⁹GAPr, překlad z polštiny

¹⁹⁰Doslova: „*Vážený pane správce biskupství! Tímto Vám potvrzuji, že IBK nevydala žádná jiná usnesení a proto stáler platí usnesení, podle kterých Vy, farář Dr. Milkoš Pulec, jste ustanoveným administrátorem biskupství Varnsdorf. IBK mne – biskupa Mikuláše Hummela – pověřila biskupskými funkcemi, pokud je jich zapotřebí, aby byly vykonány v souhlasu s IBK. Jistě se bude IBK 1990 zabývat všemi otázkami vyvstalými v biskupství Varnsdorf. Toho je třeba vyčkat, dříve nbežli bude možno něco o nastalém říci. S nejlepšími pozdravy Nikolaus Hummel*“

¹⁹¹GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020465, Originalfassung

¹⁹²GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020464, Originalfassung

¹⁹³GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020463, Originalfassung

svobodná a nepotřebuje poručníka. Když jsme pro svou službu Bohu a církvi trpěli, také jsme nepotřebovali nějakou poručnickou oporu ze zahraničí.”¹⁹⁴

6. 6. pak M. Pulec zaslal biskupům polské Národní církve katolické v USA a Kanadě a Církve polskokatolické v Polsku¹⁹⁵ (11. 6. zasílá téměř totožný text Hansi Gernymu) „materiál k projednání na zasedání byra MBK a k předání konferenci MBK v srpnu-září 1990” a „text žaloby, která se tímto podává na emeritního biskupa phil. dr. rom. Augustina Podoláka podle článku 14, 2 úmluvy biskupů sjednocených v Utrechtské unii z 12. září 1974”.¹⁹⁶

21. 5. Pulec psal Pulec obsáhlý dopis Gernymu (později doručený též biskupu Kraftovi) ve věci A. Podoláka a D. Hejbala. V dopise mimo jiné stojí: „*Podolákovsko-Hejbalovskou akcí je naše církev v očích veřejnosti vystavena ponížení a posměchu a co více, celá řada dlouholetých členů s takovým cynismem předkládaným tvrzením uvěřila a nyní se vzdává další spolupráce, ba dokonce členství v církvi.*”¹⁹⁷

11. 6. Pulcovi Sigismund Kraft, biskup z Bonnu pregnantně odpověděl: „*Velmi vážený pane doktore Pulče, děkuji Vám, že jste mě dodatečně zařadil do okruhu příjemců Vašeho dopisu z 21. 5. 1990. Jmenujete tam některá fakta, jejichž pozadí a předhistorii dostatečně neznám. Odstoupení a emeritování v církvi, na univerzitě i v jiných oblastech mají v zemích východního bloku a mutatis mutandis i v západních diktaturách často politické pozadí. Zpravidla nezbude postiženému nic jiného než „svobodná“ demise, kterou nemůže vysvětlit nebo odvolat vůči třetím, aniž by riskoval špatné následky. Pouhý fakt demise biskupa Podoláka proto pro posouzení nestačí, rovněž tak ne skutečnost, že tu nebyla žádná pravidelná korespondence. Mnohým osobnostem z církvi, vědy a umění a především z politiky (myslete na Alexandra Dubčeka!) se nevedlo jinak.*”¹⁹⁸

Ve dnech 9. - 13. 7. proběhla v Praze návštěva biskupů Hummela a Gernyho provedená z pověření byra IBK. Jednalo se o sérii celkem 11 pohovorů s dr. Pulcem, dr. Podolákem a dalšími zainteresovanými osobami a také se dvěma poradci prezidenta V. Havla (Oszlym a Vondrou) a ministrem kultury M. Uhdem a s jeho sekretářem R. Perkou.

---

¹⁹⁴SKC – AJK, f. PBis, kart. Zahraniční, dopis synodní rady Nikolausi Hummelovi, 30.5.1990

¹⁹⁵ PNCC (The Polish National Catholic Church)

¹⁹⁶ GAPr originální verze

¹⁹⁷ GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020450-1, Originalfassung

¹⁹⁸ GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020338-9, Originalfassung

Provedli důkladné šetření, pokusili se zprostředkovat dohodu mezi Podolákem a Pulcem a podali důvěrnou zprávu prezidentovi IBK A. J. Glazemakerovi. Během 8. pohovoru dne 8. 7. biskup Podolák přednesl, že je připraven k demisi. Názor pánů biskupů Gernyho a Hummela je vyjádřen těmito slovy: „*Dr. Podolák zdůrazňuje, že mu šlo vlastně jen o to, aby byl rehabilitován. To se nyní stalo a je spokojen. (...) S klidem konstatuje, že je připraven k demisi. Okamžitě mu však říkáme, že bychom toto neshledali dobrým (to by totiž přišel na řadu generální vikář Hejbal – a ten se nám zdá být příliš horlivý, příliš aktivistický a především příliš ctižádostivý).*”¹⁹⁹

Zásadním pak byl 9. rozhovor s M. Pulcem z 11. 7., kde padl návrh dohody na usmíření mezi Pulcem a Podolákem. Ze zprávy cituji: „*V hotelu Forum se setkáváme s Dr. Pulcem. Musel na nás čekat hodinu. Říká: ‚To byla nejtěžší hodina mého života‘. To mu lze věřit. Vypadá špatně. Ví, že s ním drží již jednom část jeho SR, že všichni duchovní přešli k Dr. Podolákovi a že také nemá žádnou oporu u státních instancí. Zcela bezprostředně říká: ‚Když dojde ke smíření se mnou, jsem ochoten odstoupit. Chtěl bych ale smět zůstat knězem.‘ Prohlašujeme okamžitě, že na takové základně nějaké řešení najdeme. Navrhujeme zajet ke sv. Kříži a tam sestavit písemné prohlášení, které on i my podepíšeme. K tomuto návrhu patří dále, že mu oznamujeme, že chceme zajet do Cvikova a tam stvořit s Dr. Podolákem analogické prohlášení, které on podepíše. (...) Dohodli jsme se na mlčení až do příští IBK. Dr. Pulec obdrží jednu kopii svého prohlášení.*”²⁰⁰

Následující den pak odjel samotný biskup Gerny (Hummel se již nemohl zdržet) za biskupem Podolákem do Cvikova. Přijel neohlášen, ale byl vřele přivítán. Gerny ho informoval o jednání s Pulcem a předložil mu jeho prohlášení. Součástí dohody byl slib mlčenlivosti až do příštího zasedání IBK.

Text Pulcova prohlášení přečtený A. Podolákem 12. 7. 1990 ve Cvikově:

Aby pomohl nastolit pokoj a smíření ve Starokatolické církvi v Československu, vydává níže podepsaný Dr. Miloš Pulec následující prohlášení:

- 1. Za předpokladu vzájemného smíření jsem ochoten uznat episkopát + Dr. Augustina Podoláka.*
- 2. Jsem ochoten, po domluvě s IBK, se vzdát úřadu správce biskupství.*

---

¹⁹⁹ BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020369-78, Originalfassung

²⁰⁰ Tamtéž

3. *Nebudu navenek zastupovat Starokatolickou církev v Československu nebo se veřejně o ni vyjadřovat bez pověření a svolení duchovního vedení naší Starokatolické církve v Československu.*
4. *Bez svolení duchovního vedení Starokatolické církve v Československu nebudu doživotně nosit žádné prelátské nebo biskupské insignie.*
5. *Duchovní vedení Starokatolické církve v Československu mi dovolí až do završení 70 let mého věku, abych předsedal věřícím, o které jsem doposud pečoval jako farář a konal tomu odpovídající bohoslužby v pražské rotundě sv. Kříže.*

+ Hans Gerny, biskup Kristokatolické církve Švýcarska a sekretář IBK a + Nikolau Hummel, biskup Starokatolické církve Rakouska dosvědčují, že Dr. Miloš Pulce podal toto prohlášení v tomto znění. Osloví duchovní vedení Starokatolické církve v Československu ohledně přání, odměňovat Dr. Pulce podle platových tabulek, které musí být ještě vypracovány.

+ Hans Gerny

+ Nikolaus Hummel

P. S.: Doplněk:

Na historické badatelské práce Dr. Miloše Pulce se nevztahuje bod 3.

K urovnání případných konfliktů stojí každou dobu k dispozici biskup Gerny a biskup Hummel. Praha 11.7.1990

Přečteno ve Cvikově 12.7.1990: Dr. Augustin Podolák²⁰¹

Následně biskup Podolák podepsal analogický text.

Závěr zprávy obsahuje následné „posouzení situace“: „Nakolik to můžeme posoudit, stojí drtivá většina církve za biskupem Podolákem. Lidé předtím pod tehdejším režimem velice trpěli. Vedoucí osobnost, která také trpěla, se stává identifikační figurou. Dr. Podolák platí za čestnou osobnost. Tou také asi je. Každopádně jsme jej nikdy nepřistihli při nějaké nečestnosti. Že má obtížný charakter, není žádnou otázkou. Má také částečně římské názory a způsoby jednání. Jako biskup nebude toho moci mnoho učinit. To také ví. Pravděpodobně lze brzy počítat s jeho odstoupením. Pak by bylo dobré, kdyby se farář Malina stal administrátorem. Hejbal je příliš mladý a příliš ctižádostivý. Působí na nás také jako zaostřovatel problémů. (...) Je ale velice aktivní a časem by mohl hrát dobrou roli.

---

²⁰¹ BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020382, Originalfassung

Dr. Pulec ví, že stojí značně sám, i když to umí říci jenom nepřimo. Přesto je jasné, že uměl využívat pro sebe své vztahy ke komunistickému režimu, avšak je třeba podotknout, že je využíval i pro církev – především, aby obdržel prostředky na platy a na udržování staveb. Visí na Starokatolické církvi a na svém kněžském úřadu.”²⁰² Mise obou biskupů z IBK se zdála být splněna.

Již 16.7. se ale A. Podolák obrátil na biskupa Gernyho dopisem, v němž mu líčí své rozhořčení z porušení části dohody týkající se prozatímní mlčenlivosti. Jednalo se o již v minulé kapitole zmíněný článek „Ke smíření starokatolíků”. V dopise píše: „*Protože jsem až do tohoto okamžiku dodržoval přikázané mlčení o naší dohodě či ‚gentleman agreement‘, je zmíněná zpráva podlým pokusem donutit mne a SR podvodnickým způsobem k jakémusi urovnání. (...) Biskup a SR si již nepřejí žádnou dohodu s panem Dr. M. Pulcem a již také o tom nebudou s IBK jednat. (...) Pokud chce IBK i nadále obhajovat věc pana Pulce, pak jsme připraveni se od Unie oddělit a ji opustit.*”²⁰³

V dopise Vasilu Daniškovi z 21. 7. pak na okolnosti vzniku dohody A. Podolák vzpomíná takto: „*Dne 12. července přijel za mnou do Cvikova pan biskup Gerny s tlumočníci a po dlouhém handrkování – skoro tři hodiny – mě přinutili k tajné privátní dohodě, jakémusi ‚gentlemen agreement‘, jež měla být předána též M. Pulcovi, rovněž s přísným příkazem mlčení až do rozhodnutí MBK. Pulec ovšem již 14. 7. porušil příkaz mlčení a přes rodinu Leblovu uveřejnil v ČTK svou interpretaci dohody. Tak donutil i mě, že jsem okamžitě uzavřenou dohodu odvolal, protože byly hrubě porušeny podmínky smlouvy.*”²⁰⁴

Po mediální přestřelce v Lidové demokracii se 18. 7. H. Gerny obrátil dopisem na A. Podoláka. Poslal kopii Pulcem podepsaného dokumentu, poděkoval za srdečné přijetí ve Cvikově a zdvořile ho vyzval (stejně tak i M. Pulce – méně zdvořile²⁰⁵), aby se již zdržel medializace vnitřních konfliktů v církvi.²⁰⁶

21. 7. pak Gerny zareagoval na Podolákův dopis z 16. 7.; ujišťuje ho, že chápe jeho rozhořčení a je rozhořčen stejně tak. Též vyjádřil lítost nad vyslovenou hrozbou vystoupení

---

²⁰² BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020369-78, Originalfassung

²⁰³ NI Podolák + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020301, Originalfassung

²⁰⁴ SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, dopis A. Podoláka V. Daniškovi, 21.7.1990

²⁰⁵ GAPr + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020299, Originalfassung

²⁰⁶ BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020366-7, Originalfassung

z UU a jako vstřícné gesto Podolákovi i jeho paní objednal letenky do Ženevy na 25. kongres IBK.²⁰⁷

25. 7. pak biskup Hummel informoval o posledních událostech v české SKC arcibiskupa Antonia Jana Glazemakera. „*Milý pane arcibiskupe! Sotva jsme se vrátili z ČSFR zpět do Vídně, již tu byla zlá zpráva. Boj mezi stranami v ČSFR vzplál znovu. Jak se zdá, dal syn paní Leblové, členky SR (spolupracovnice pana Dr. Pulce) sdělení československé tiskové agentuře ČTK. To opět přimělo pana ‚generálního vikáře‘ Hejbalu jedním dlouhým článkem v novinách Lidová demokracie dát odvetu. Nakolik jsem mohl, nechal jsem panu Dr. Pulcovi sdělit (ústně), že nemá nic podnikat dále. Biskup Gerny také zareagoval oficiálně a zaslal mi kopie svých oficiálních dopisů.*“²⁰⁸

26. 7. Podolák písemně odpověděl biskupu Gernymu na jeho dopis z 21. 7. Vysvětluje důvod svého rozhořčení takto: „*Nebyla to nějaká ‚blbost‘ pana Pulce, nýbrž dobře promyšlený záměr předběžně mne, Vás a i IBK donutit k závaznému rozhodnutí – v jeho prospěch. Zním tohoto ‚Pepenheimského chytráka‘ již víc než 40 let! Proto také moje rozhořčení a tomu odpovídající reakce.*“²⁰⁹ Dále děkuje za pozvánku na kongres, jehož se hodlá zúčastnit.

28.7. Dušan Hejbal oznámil sekretariátu 25. Mezinárodního starokatolického kongresu jména delegátů jmenovaných synodní radou. Byli to: Marie Strumínská, Dušan Hejbal, Kurt Malina, JUDr. Václav Míšek, a PhDr. Jindřich Husák.²¹⁰

---

²⁰⁷BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020298, Originalfassung

²⁰⁸BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020359, Originalfassung

²⁰⁹NI Podolák + BAAfoort, N 11, Kart. 3, P1020428-9, Originalfassung

²¹⁰BAPr Originalfassung

5.3 Zasedání IBK v Rheinfeldenu 2. - 6. 9. 1990

V prvním zářijovém týdnu roku 1990 zasedala Mezinárodní konference biskupů starokatolických církví ve švýcarském Rheinfeldenu. V komuniké ze 14. 9. IBK uvádí: *„Konference sledovala s velikým zájmem přeměny ve východní Evropě. Protože budou mít silný vliv na naše církve v NDR, Polsku a Československu, tvořily pak centrální bod porad. V ČSFR přinesl převrat silnou krizi důvěry ve varnsdorfském biskupství. Biskupská konference se pokouší všemi prostředky o smíření mezi stranami, což se však doposud nepodařilo. Tyto snahy však jdou dál.“*²¹¹

Konference se účastnil jak A. Podolák, tak M. Pulec. 5. 9. vystoupil se svým prohlášením biskup A. Podolák. Týž den bylo vydáno prohlášení IBK 1990 k situaci Starokatolické církve biskupství Varnsdorf²¹² (plný text obou prohlášení je v přílohách).

11.11. k prohlášení své námitky písemně vyjádřili biskup a synodní rada. Na to mu 19.12. odpověděl arcibiskup Glazemaker: *„Byro IBK není schopno vidět ve Vašem dopisu skutečnou odpověď na stanovisko IBK z 3. 9. 1990. Váš dopis směřuje podle názoru byra na všeobecné odmítnutí tohoto dokumentu IBK z Rheinfeldenu. (...) Biskupská konference musí trvat na tom, aby v ní sdružení biskupové dodržovali pro starokatolíky platná církevní a demokratická pravidla. Nemůže činit pro žádnou církev výjimku – také ne pro tu Vaši. Biskupové vědí, že jste mnoho trpěl. To Vás ale neosvobozuje, velmi vážený pane biskupe, od Vašeho závazku plnit svědomitě a bezpodmínečně povinnosti, ke kterým jste se zavázal při Vašem přijetí do UU u příležitosti Vaší konsekrace 15. 12. 1968. Byro IBK ponechá proto Vaše členství v IBK odpočívat až do zasedání IBK v Torontu na podzim 1991, kdy se bude nově rozhodovat.“*²¹³

---

²¹¹GAPr + NI Podolák, Originalfassung

²¹²GAPr Originalfassung

²¹³BAPr + BAAfoort N 11, Kart. 3, P1020296, Originalfassung

5.4 Reakce IBK na zvolení Dušana Hejbala biskupem

23. 6. 1991 se synodní rada (jmenovitě M. Strumínská, V. Míšek a D. Hejbal) obrátila dopisem na arcibiskupa UU A. J. Glazemakera. Údajně jim měl být od biskupa Hummela doručen dopis s okruhem otázek k zodpovězení. Žádný však nedorazil. Hummel neodpověděl ani na žádost ohledně zaslání svěcených olejů, církev tak poprvé v historii neměla žádné k dispozici. Jednalo se o první prakticko-teologický problém, který biskup-elekt nemaje biskupské svěcení musel řešit. SR pana arcibiskupa ujišťuje o konsolidaci poměrů uvnitř církve a připomíná důležitost udělení biskupského svěcení zvolenému biskupovi.²¹⁴

19. 10. pak SR odpověděla na dopis se zaslánými otázkami z 29. 7. t.r.²¹⁵ Z odpovědí: Synodní řád z roku 1877 (dále SuGo²¹⁶) k svolání synod opravňuje výhradně biskupa, pouze v období sedisvakance synodní radu.²¹⁷ Na otázku, zda se v případě církve v letech 1971 – 1990 jednalo o stav „sede vacante“ nebo „sede impedita“²¹⁸ odpovídá jednoznačně – jednalo se o sede impedita. „*Biskup mohl řídit církev sám prostřednictvím dalších osob, což také do jisté míry činil.*“²¹⁹ SR dokazuje, že Synoda obnovy byla svolána legitimně a je platná. SR též vyjádřila souhlas se stanoviskem IBK z Rheinfeldenu ze září minulého roku. Dále zdůvodňuje, proč 39. synoda odmítla úpravy SuGo přijaté na nekanonicky svolaných synodách a vrátila se k původnímu znění SuGo z r. 1877. V otázce vyloučení z církve se 39. synoda přiklonila k mírnému stanovisku IBK. Ujišťuje o snaze o smírné řešení vnitrocírkevního konfliktu a o tom, že M. Pulec, dokud žil, byl na 39. synodu zván a s jeho účastí se počítalo. „*Synodní rada rovněž učinila vše, co jí bylo 39. synodou uloženo ve věci smíru v pražské farnosti a tento smír byl již nastolen.*“²²⁰

---

²¹⁴SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis synodní rady A. J. Glazemakerovi, 23.6.1991

²¹⁵dopis není v archivu přítomen

²¹⁶Synodal und Gemenid

²¹⁷Jedná se o odpověď na již dříve kladenou otázku IBK, zda a za jakých okolností je biskup oprávněn svolat synodu bez dohody se synodní radou.

²¹⁸sede impedita je situace, kdy je biskupovi znemožněno vykonávat úřad, např. ze strany státní moci na rozdíl od sede vacante, což je uprázdnění biskupského stolce např. po úmrtí, přeložení či odvolání biskupa

²¹⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis synodní rady A. J. Glazemakerovi, 19.10.1991

²²⁰Tamtéž

20. 12. IBK zaslala synodní radě dopis, ve kterém sdělila, že došla k následujícím závěrům: i přes podrobnost zaslané dokumentace se chce IBK informovat osobně. Zve tříčlennou delegaci na zasedání byra IBK do Vídně 29. - 31. 3. 1992; k dispozici bude tlumočnice. Legitimita biskupské volby není IBK ze zaslaných podkladů zřejmá. K tomuto účelu IBK nechala vypracovat právní expertizu, jejímž podkladem má být ústava české SKC. (Expertizu vypracoval prof. JUDr. Hans Hoyer z institutu pro srovnávání práva univerzity ve Vídni. Její plný text je v přílohách.) Dále IBK upozorňuje, že podle jejího mínění nebylo usnesení z Rheinfeldenu dbáno. Požaduje opětovné prostudování, na schůzce ve Vídni pak má být projednáno, co z usnesení má být ještě uskutečněno. Nakonec chce IBK ve Vídni projednat „otázky osobní situace a vzdělání D. Hejbala“.²²¹

25. 1. 1992 byly na zasedání synodní rady scháleni tito delegáti na zasedání byra IBK do Vídně: Dr. Frey, Dr. Míšek a Malina, jako náhradník Bačinský. Dr. Míšek sdělil SR, že byl D. Hejbalovi slavnostně předán univerzitní diplom magistra teologie.²²²

Z jednání ve Vídni dne 30. 3. 1992 byl pořízen záznam rozhovoru. Jednání se účastnili arcibiskup Glazemaker a biskupové Gerny, Hummel a Swantek a na druhé straně již zmínění delegáti. Závěry jednání nebyly pro českou stranu potěšující. Z jednání vyplynulo, že se IBK přiklonila k výsledkům dobrozdání prof. JUDr. Hanse Hoyera a tedy legalitu obou posledních synod včetně biskupské volby odmítla akceptovat. Českým delegátům bylo dobrozdání předáno v českém překladu. Co nejdříve k němu měli vyjádřit své stanovisko včetně návrhu na „výstavbu právně bezvadné církevní struktury“. Dále měly být sestaveny a byru předány k dispozici přesné seznamy duchovních, obcí a jejich členů. „Podle údajů českých účastníků rozhovoru existuje v ČSFR asi 200 až 500 starokatolíků s cca 7 duchovními. Biskupové Utrechtské unie pochybují, zda v této situaci je smysluplné a odpovídající volit a světit biskupa. Smysluplnější se zdá být volba administrátora.“²²³ Biskupskou službu v české SKC měl zastávat jeden z členů IBK. Nakonec v rozhovoru biskupové sdělili své pochybnosti o osobnosti D. Hejbala. Vadily jim především tyto důvody: osobní nevhodnost (nedostatečně integrující postavení a silná politická činnost²²⁴), „krátké a mezerovité vzdělání“ a „nedostatečné zakotvení ve starokatolické teologii“ a nakonec jeho osobní situace (rozvod a druhý sňatek).

---

²²¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, překlad dopisu Glazemakera synodní radě, 20.12.1991

²²²SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, zápis ze zasedání SR, 25.1.1992

²²³SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, záznam rozhovoru z 30.3.1992 ve Vídni

²²⁴ Dušan Hejbal byl členem obvodního zastupitelstva Prahy 6

20. 6. vydala synodní rada své stanovisko k právní expertize prof. Hoyera.

Ad I. - Úřad biskupa Podoláka byl kontinuální. I přes zásah státní moci se svého úřadu nikdy prokazatelně nezřekl ani de iure, ani de facto. Během svého působení „sede impedita“ neuznal kompetenci tzv. synodální rady poplatné Miloši Pulcovi a působící z milosti státních úřadů. Ani vyjádření v Krakově není písemně doložitelné, tedy platí zásada „in dubio pro reo”.²²⁵

Ad II. - Prof. Hoyer vychází z mylného předpokladu legality synod konaných po odnětí státního souhlasu biskupu Podolákovi. Zcela zanedbává rozdíl mezi sede vacante a sede impedita.

Ad III. - Konstelace návratu biskupa Podoláka k plnému episkopátu je ze zápisu Synody obnovy zcela jasná – aniž by se tím zpochybňovala jeho jurisdikce v období sede impedita a legalizovala „dubiosní a problematické řízení a tzv. řídicí orgány”.

Ad IV. - SR odmítá definici „negativní perioda biskupa”.

Ad IV./I. - Vzhledem ke skutečnosti, že se v případě biskupa Podoláka jednalo o stav „sede impedita“ byl jakýkoliv postup bez souhlasu biskupa nekanonický. Není pravda, že by se A. Podolák zdržoval výkonu úřadu – pouze působil v ilegalitě.

Ad IV./II. - Synodální rada byla řízena osobou M. Pulce, nemohla ho tedy zbavit funkce. Složení SR bylo určováno jím osobně.

Ad IV./III. - Prof. Hoyer nechápe správně principy totalitního státu, jakým ČSSR byla. Přiznává bolševickému státu, jehož cílem bylo církve likvidovat, právo aprocace vnitrocírkevního předpisu s právními důsledky.

SKC v ČSFR tedy „elaborát prof. Hoyera” považuje za jakýsi koreferát k vlastnímu hodnocení a navíc účelový.²²⁶

Týž den SR zaslala prezidiu IBK toto stanovisko s dopisem. Zdůvodnila svůj postoj k zaslání expertize prof. Hoyera a vyjádřila se k závěrům vídeňského jednání. Pokud jde o počty věřících, ty se v tu dobu teprve aktualizovaly (nalezené seznamy neodpovídaly skutečnosti). V otázce počtu věřících se jednalo o počet praktikujících, počet všech, kdo se k SKC hlásí by byl vyšší. Účast na bohoslužbách je srovnatelná s účastí na bohoslužbách jiných starokatolických církví. Pokud jde o otázku varnsdorfského biskupství, jedná se o

---

²²⁵ „v pochybnostech ve prospěch obžalovaného“

²²⁶SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, stanovisko SR k právní expertize prof. Hanse Hoyera, 20.6.1992

jedno z nejstarších starokatolických biskupství (starší než např. biskupství vídeňské). Otázka episkopátu zde je tedy na místě. Nakonec se SR vyjádřila k námitkám proti osobě D. Hejbala. Potvrdila, že ho shledává za vhodného, v křesťanství zakotveného a organizačně schopného. Vzdělání bylo dosaženo adekvátním studiem v daných podmínkách a zakončeno absolvováním komisionální zkoušky a na jejím základě udělením magisterského titulu Univerzitou Karlovou. Dále SR vysvětluje okolnosti ukončení prvního manželství D. Hejbala. Bylo rozvedeno za použití privilegia paulina.²²⁷ Shrnuje: „*Synodní radě se zdá, že jde o quasiproblém uměle udržovaný.*”²²⁸

29. 10. IBK zaslala českému církevnímu ústředí svůj „návrh na řešení nevyřešených vztahů mezi IBK a Starokatolickou církví v ČSFR”. K situaci se vyjadřuje takto: „*ThMgr. Dušan Hejbal se jeví jako osoba odpovědná a schopná zajistit řádný a zákonný rozvoj Starokatolické církve v ČSFR, která pomůže nalézt způsob, jak ustavit legálně nezpochybněnou Synodní radu. (...) IBK ustanovuje k tomuto účelu dva biskupy. (...) Dokud nebude dosaženo tohoto právního stavu, stolec Starokatolické církve v ČSFR zůstane vakantní.*”²²⁹

Celou záležitost na sklonku roku 1992 zkomplikovala ještě jedna vnitrocírkevní událost. Z řad několika duchovních se zformovala opozice proti biskupu-elektovi, tzv. „iniciativní skupina starokatolických kněží”.²³⁰ Konkrétně se jednalo o kněze Kurta Malinu, Augustina Bačinského, Jindřicha Husáka a Václava Míška. 12. 11. Dušanu Hejbalovi napsali

---

²²⁷ institut kanonického práva spočívající v možnosti zrušení manželského svazku dvou nepokřtěných osob v případě, že jeden z manželů přijme křest a nepokřtěný manžel nechce v manželství setrvávat, aniž by k tomu byl spravedlivý důvod ze strany pokřtěného manžela

²²⁸SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis SR prezidiu IBK, 20.6.1992

²²⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis Glazemakera a Gernyho, 29.10.1992

²³⁰Skupinka si později založila neoficiální spolek s názvem „Obec starokatolických křesťanů (Utrechtská unie)“. 20.6.1993 vydala svůj statut. „Obec“ má být řízena radou s předsedou v čele a má mít spirituála (vysvěcený kněz). Výkon jeho služby je vázán na „slib věrnosti Utrechtské unii“. De facto odmítli princip autokefality, popřeli autoritu zvoleného biskupa a přihlásili se přímo pod jurisdikci UU. „*V případě legálního dořešení situace schváleného IBK se (obec) sama transformuje do církevní struktury.*“ - SKC – AJK, f. Pod, kart. Domáci, Statut Obce starokatolických křesťanů (UU), 20.6.1993 O vzniku OSK (UU) a svém nerespektování zvoleného biskupa 17.7.1993 jeden z jejích členů JUDr. V. Míšek písemně informoval Ekumenickou radu církví. 5.7.1995 dokonce v dopise ministru kultury Pavlu Tigridovi žádali, aby bylo zahájeno řízení o zrušení registrace SKC v ČR. Problém byl překonán podepsáním tzv. „Brněnské dohody“ uzavřené 5.11.1995 mezi D. Hejbalem, A. Bačinským a V. Míškem za přítomnosti vídeňského biskupa B. Heitze.

dopis, v kterém mu vytýkají, že „místo bratrské kněžské spolupráce zřetelně vystupují prvky monokratismu” a „jsou permanentní potíže s mezinárodním uznáním ze strany Utrechtské unie a IBK”. Přiznávají se plně k UU. uznávají IBK jako vrcholný duchovní a administrativně-koordinační orgán a nikdy by nepřistoupili na rozkol s ním. Dále nesouhlasí s tím, že D. Hejbal užívá titul biskup-elekt, který podle nich v církvi není znám.²³¹ Na to jim D. Hejbal odpověděl dopisem, v němž se všechny jejich námitky pokusil vyvrátit. Vztahy uvnitř církve se však později ještě více vyostřily. Pozice biskupa-elekta Hejbala v této době byla velmi komplikovaná.

4. 3. se D. Hejbal a dr. Petr Frey (místopředseda SR) dopisem obrátili s prosbou o pomoc na Varšavského biskupa Tadeusze R. Majewskiho. Popsali mu situaci pramenící do značné míry z vleklé nedůvěry některých biskupů vůči tehdejšímu vedení české SKC a poprosili ho aby se spolu s dalšími polskými a americkými biskupy ujal této kauzy a pomohl přispět k jejímu vyřešení.²³²

15. 3. pak napsal dopis adresovaný synodní radě a duchovním biskup Nikolaus Hummel. Prý po konferenci ve Varšavě v minulém roce již neobdržel od české SKC žádnou zprávu. Nyní se ozval s nabídkou dodání svěcených olejů a aby se domluvil, jak je oleje možné předat. Navrhl setkání při bohoslužbě ve Vídni.²³³

O několik dní později na jeho nabídku Hejbal kladně odpověděl. Přijal pozvání na bohoslužbu a navrhl poté setkání k osobnímu rozhovoru o situaci české SKC.²³⁴

Po setkání ve Vídni Hummel napsal Hejbalovi dotaz ohledně svolání nadcházející synody. Zajímal se, zda se tak Hejbal rozhodl „s ohledem na uznání dokumentu vystaveného Mezinárodní biskupskou konferencí”. V případě, že by uznal stanovisko IBK, má mu to sdělit, aby tuto informaci mohl předat arcibiskupu Glazemakerovi. Dušana Hejbala oslovuje výhradně „pane magistře”.²³⁵ Na to Hejbal odpověděl, že usnesením IBK souhlasí, pouze spolu se SR odmítá zpochybnění dvou posledních synod.²³⁶

V srpnu roku 1993 ve Scrantonu pak D. Hejbal a P. Frey jménem synodní rady vydali „zprávu o SKC v ČR”, v které analyzují celou situaci. Na pravou míru uvádí např. údaje o

---

²³¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, dopis čtyř duchovních D. Hejbalovi, 12.11.1992

²³²SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala a P. Freye Tadeuszi Majewskimu, 4.3.1993

²³³SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis N. Hummela synodní radě, 4.3.1993

²³⁴SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala N. Hummelovi, 29.3.1993

²³⁵SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis N. Hummela D. Hejbalovi, 21.4.1993

²³⁶SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala N. Hummelovi, 30.4.1993

počtu věřících, které se ukázaly být podhodnocené. Podle výsledků sčítání lidu se k SKC v ČR hlásí 3100 osob. Církev má kladný ohlas ze strany veřejnosti a aktivní mládež. Trpí však nedostatkem duchovních. Následně předložili biografické reálie jednotlivých duchovních, kteří se postavili do opozice proti vedení církve. Dále podrobně zpravují o činnosti církve.²³⁷

V srpnu roku 1994 se pak Hejbal obrátil na arcibiskupa UU. Vyjádřil lítost nad nedorozuměními, která provázela předchozí události, prosí o pochopení, že pro českou SKC „ani nadále není možné zřici se cesty, kterou nastoupila při posledních dvou synodách.“ Oznámil také, že bude svolána 40. synoda a pozval k účasti na ní zástupce IBK.²³⁸

10. října arcibiskup Glazemaker se sekretářem Gernym napsali na Ministerstvo kultury ČR dopis, kde sdělili, že IBK volbu D. Hejbala za biskupa neuznala a odmítá jej vysvětit. „*Mgr. Hejbal nemá tedy žádné právo vystupovat jako starokatolický biskup Starokatolické církve v České republice, nemá ve Starokatolické církvi žádnou biskupskou jurisdikci a žádná biskupská práva.*”²³⁹

Týž den napsali i Hejbalovi a Míškovi. Poděkovali jim za „velký kus práce, který v církvi odvedli“. „*IBK dále stanovila, že biskupská stolice ve Vaší církvi je nadále považována za vakantní. (...) Mgr. Hejbalovi bude nadále sděleno, že nebude přijat do IBK a že nemůže očekávat, že bude vysvěcen za biskupa. Ukázalo se, že Dušan Hejbal není schopen sjednotit Českou Starokatolickou církev. Působí polarizujícím (...). Nevěříme v jeho schopnost dohlížet na vzdělání budoucích kněží (...) neboť postrádá starokatolické vzdělání. Veškerá biskupská zodpovědnost zůstává v rukách biskupa Hummela.*”²⁴⁰

21. 10. Glazemaker a Gerny napsali své stanovisko všem Starokatolickým obcím v ČR. Biskupský stolec v ČR považují nadále za vakantní. „*Vzhledem k této situaci nebude biskupská konference svěřit žádného biskupa Vaší církve. Pro všechna biskupská úřední jednání je až na další příslušný biskup Nikolaus Hummel. Můžete se na něho obrátit ve všech záležitostech týkajících se Vaší obce. Biskup Hummel Vám bude kdykoli k dispozici.*”²⁴¹

23. 11. pak obeslal vysvětlujícím dopisem představitele „sesterských církví“ D. Hejbal. Odkazuje se na synodní řád z roku 1877 a princip autokefality. Vysvětluje, že

²³⁷SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, Zpráva o Starokatolické církvi v ČR, Scranton, srpen 1993

²³⁸SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala A. J. Glazemakerovi, ? .8.1994

²³⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis A. J. Glazemakera a H. Gernyho MK ČR, 10.10.1994

²⁴⁰SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis Glazemakera a Gernyho Hejbalovi a Míškovi, 10.10.1994

²⁴¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis Glazemakera a Gernyho všem obcím SKC v ČR, 21.10.1994

způsob, jakým se IBK vměšuje do vnitřních záležitostí SKC je naprosto nepřijatelný a odporuje církevní ústavě. Ingerence zahraničních biskupů je tedy zcela nemístná a protiprávní a otázka dalšího setrvání v UU bude předmětem diskuze na nadcházející synodě.²⁴²

30. 1. následujícího roku napsal Hejbalovi arcibiskup Glazemaker jménem všech biskupů IBK; předmětem dopisu byla reakce biskupů na Hejbalův dopis sesterským církvím z 23. listopadu minulého roku. Těší je, že se Hejbal odkazuje na SuGo z r. 1877 (ačkoliv se na něj odkazuje od samého počátku), odmítají však jeho tvrzení o tom, že biskupskou volbou přejímá jurisdikci v biskupství. Znovu opakují: „*Biskupská konference podle čl. 3 Ujednání z r. 1974 jednomyslně usnesla, že právoplatnost Vaší volby neuznává. IBK se jednohlasně usnesla na tom, že Vás nepřijme do IBK. (...) Rádi bychom Vás upozornili na to, že svěcením mimo IBK definitivně přerušujete veškeré vztahy se starokatolickou církví.*”²⁴³

---

²⁴²SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala představitelům sesterských církví, 23.11.1994

²⁴³SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis IBK D. Hejbalovi, 30.1.1995

5.5 40. synoda Starokatolické církve v ČSFR

Ani 39. synoda (viz předchozí kapitola) nepřinesla kýžené řešení problémů. I následující synoda tedy stála před řešením klíčových otázek pro budoucí vývoj církve. Návrh na její svolání podal dne 3. 4. 1995 jménem SKC v ČR „ThMgr. Dušan Hejbal zvolený biskup-ordinář a předseda Synodní rady“. „Protože (...) další odklady by přispěly jen k destabilizaci v církvi, synodní rada i zástupci farností trvají na svolání synody do 30. 6. 1995.“²⁴⁴ (I přesto byla nakonec synoda svolána až 11. 11. 1995.) Dále je v návrhu na svolání uveden volební klíč delegátů z jednotlivých farních obcí na základě dat sebraných při posledním sčítání lidí domů a bytů. Součástí návrhu jsou i „opatření proti zpochybnitelnosti synody“. „Vítáme návrh ERC v ČR na vytvoření garanční skupiny ve složení dva zástupci IBK, dva zást. ERC a jeden zástupce řím.-katol.“²⁴⁵ ERC se velmi iniciativně ujala úlohy arbitra v celé záležitosti a 7. 4. za ERC napsala vedoucí tajemnice Naděje Mandysová arcibiskupovi UU Glazemakerovi výzvu „necht' IBK svolá synodu SKC v ČR v termínu, který určí IBK, nejlépe do konce června 1995“²⁴⁶ a dále doporučila, aby IBK schválila všechny navržené delegáty za virilní členy synody. Zároveň žádá IBK, aby přistoupila na ustavení tzv. „garanční skupiny“. „Kromě volby delegátů na synodu budou volitelům položeny i otázky týkající se programu synody:

- má synoda volit novou Synodní radu – ano/ne

- má být volen biskup SKC v ČR – ano/ne“²⁴⁷

30. 5. D. Hejbal N. Mandysové jménem Synodní rady odpověděl, že s jejich návrhem jsou „vcelku spokojeni“, avšak upozorňuje, že IBK nemá některé kompetence, které jí ERC přikládá. IBK v žádné SKC nesvolává synodu – tu svolává dotyčná církev sama. Také nemůže IBK určovat členy synody a SR.²⁴⁸ To však v dopise ERC ze dne 30. 5. IBK uznala sama. Nic tedy již nepřekáželo tomu, aby byla synoda schválena podle dosud platného SuGo.

---

²⁴⁴SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, Návrh ke svolání synody – 1995, 3.4.1995

²⁴⁵Tamtéž

²⁴⁶SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis Naděje Mandysové Glazemakerovi, 7.4.1995

²⁴⁷Tamtéž

²⁴⁸SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, rukopis dopisu D. Hejbala ERC, 30.5.1995

2. 9. na svém zasedání schválila Synodní rada termín 40. synody – 11. 11. 1995. Přijala též toto usnesení: „(SR – pozn. aut.) *Pověřuje ordinariát k ustavení delegace, která bude jednat o dosažení biskupské konsekrace i mimo členskou církev UU.*“²⁴⁹

13. 9. Hejbal oznámil arcibiskupu Glazemakerovi termín nadcházející synody a seznámil ho s předběžným programem (zpráva o činnosti ordináře a SR za období od poslední synody, aktualizace SuGo, budoucí vztahy SKC v ČR k UU, personální otázky, volba nové synodní rady). Na vlastní přání Hejbala má být na program synody zařazeno též hlasování o důvěře/resp. nedůvěře k jeho osobě. V případě vyslovení nedůvěry je připraven „ukončit svou veřejnou činnost v církvi a odejít do ústraní“. Účast pozorovatelů z IBK je vítána. Vzhledem k přetrvávajícím problematickým vztahům české SKC s biskupem Hummelem Hejbal dává k úvaze, zda by pro styk SKC v ČR s IBK biskup Hummel nemohl být nahrazen svým nástupcem ve funkci sekretáře biskupem Heitzem.²⁵⁰

17. 10. Glazemaker odpověděl. 11. 11. nemá žádný z biskupů čas. Pokud se tedy mají jako pozorovatelé účastnit, požadují přeložení termínu konání synody. Dále informuje, že novým delegátem IBK pro Českou republiku byl jmenován vídeňský biskup Bernard Heitz. „*IBK nezměnila svá usnesení z roku 1992, 1993 a 1994 a zůstává při svém mínění, že v současné situaci a při současné velikosti církve biskupské svěcení není možné.*“²⁵¹

S výměnou delegáta IBK pro ČR Bernarda Heitze za em. b. Nikolause Hummela začala zásadní změna v otázce vztahů IBK a SKC v ČR.

25. 10. napsal Heitz Hejbalovi dopis, z něhož je patrné, že celou záležitost s českou SKC, která mu byla nově svěřena, bere velmi vážně. Píše:

„Vážený bratře Hejbale, chtěl bych Vám říci dvě věci:

1) Starokatolická církev v ČR musí provést církevní konsolidaci s konečnou odpovědností sama.

2) Tato cesta není možná v žádném případě bez Dušana Hejbala.“²⁵²

Dále navrhuje Hejbalovi kroky, které by vedly k právně nezpochybnitelnému svolání synody a na tomto základě by pak bylo jeho úlohou, aby „se snažil o uznání ze strany IBK a docílil

---

²⁴⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, zápis ze zasedání Synodní rady, 2.9.195

²⁵⁰SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, rukopis dopisu D. Hejbala A. J. Glazemakerovi, 13.9.1995

²⁵¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis A. J. Glazemakera D. Hejbalovi, 17.10.1995

²⁵²SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis B. Heitze D. Hejbalovi, 25.10.1995

zrušení usnesení z roku 1992, 1993 a 1994“. „... *Umím si dobře představit, že Vás všichni budou moci uznat za správce biskupství/administrátora (infulovaného, tzn. s biskupskými insigniemi. Mnoho záleží na našem otevřeném a dobrém postupu, především na naší houževnaté trpělivosti. Buďte osobně čestně ujištěn mým pozitivním zaměřením na Vás.*“²⁵³

11. 11. 1995 se konečně konala 40. synoda,²⁵⁴ které se navzdory předchozím komplikacím zúčastnil jako pozorovatel i člen IBK, biskup Bernard Heitz. Mezi dalšími hosty byla přítomná i tajemnice ERC Naděje Mandysová. Hned první usnesení, které bylo přijato, „k legitimitě synody“ definuje podmínky pro platnost a budoucí nezpochybnitelnost závěrů této synody. Dále: „... *Synoda se hlásí k nezpochybnitelné jurisdikci + biskupa Augustina Podoláka, jehož i k usnesení Synody obnovy (1990) a 39. synody (1991), která považuje za platná a odmítá jejich zpochybnování.*“²⁵⁵ Dále byl schválen návrh na úpravu dosud stále platného SuGo z r. 1877. „*Synoda pověřuje synodní radu, která bude zvolena na tomto zasedání, vypracováním návrhu nové ústavy církve za pomoci přizvaných odborníků a předložením tohoto návrhu budoucí synodě.*“²⁵⁶ Dále bylo přistoupeno k hlasování o důvěře biskupu-elektovi D. Hejbalovi. Důvěru mu vyslovilo 22 z 27 delegátů, 5 bylo proti, zdržel se jeden. Na platnosti jeho biskupské volby při poslední synodě trvalo 23 delegátů. Byla schválena zpráva o hospodaření církve v letech 1991 – 1995. Dále byla ustanovena „komise k jednání ve věci konsekrace biskupa elekta (...) s pravomocí jednat jménem SkC v ČR jakožto církve samosprávné a žádné zahraniční jurisdikci nepodřízené, a to i mimo struktury Utrechtské Unie“ (chváleno 23 kladnými hlasy). Byla schválena nová Synodní rada ve složení: P. ThMgr. Dušan Hejbal – předseda; řádní členové duchovní: P. PhDr. Jindřich Husák, Dan Gerych; řádní členové laičtí: MUDr. Milena Janoušková, Doc. RNDr. Karel Holada, Josef König; mimořádní členové duchovní: PhDr. Petr Živný, Jakub Smrčka nebo Miloš Mrázek; mimořádní členové laičtí: Alžběta Turková, Hugo Wagner. Nakonec byla ustanovena liturgická komise.

Oficiální komuniké Synodní rady SKC v ČR shrnulo výsledek synody takto: „*Tato synoda demonstrovala nově nalezenou jednotu a odhodlání, aby Starokatolická církev byla platformou alternativního katolictví v celé jeho šíři. K nejdůležitějším usnesením synody*

---

²⁵³Tamtéž

²⁵⁴Plný text usnesení 40. synody je v přílohách

²⁵⁵SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, protokol 40. synody, 11.11.1995

²⁵⁶novelizované znění SŘ SKC v ČR bylo následně rozhodnutím Ministerstva kultury registrováno 28.11.1995

*patří jednoznačný projev důvěry zvolenému biskupovi ThMgr. Dušanovi Hejbalovi, jakož i požadavek jeho urychlené konsekrace. Tímto byla znovu potvrzena linie obnovy církve deklarovaná dvěma posledními synodami vyhlášená též biskupem Augustinem Podolákem, který v době nesvobody tajně řídil církev a necelý rok po svém návratu do úřadu zemřel. Současný biskup je jeho žákem a byl jeho nejbližším spolupracovníkem až do jeho smrti.*²⁵⁷

40. synoda SKC v ČR (spolu s ustanovením biskupa Bernarda Heitze jako delegáta IBK pro SKC v ČR) přinesla novou naději v tolik složité záležitosti uznání Dušana Hejbala jako biskupa a jeho tak dlouho očekávané biskupské konsekrace.

---

²⁵⁷SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, Oficiální komuniké Synodní rady SKC v ČR, 11.11.1995

5.6 Uznání Dušana Hejbala jako legitimního biskupa SKC v ČR a jeho biskupská konsekrace

Po ustanovení Bernarda Heitze za delegáta IBK pro Starokatolickou církev v ČR se otevřela zcela nová perspektiva pro budoucnost jejich vztahů s Utrechtskou unií. Heitz, nezatížený konflikty z minulých dob, se projevil jako biskup velmi otevřený, konstruktivní a spolupracující. Přesto, že vynikal úctyhodnou znalostí českých historických i místopisných reálií, nechyběla mu pokora a opatrnost při posuzování citlivých témat českých soudobých dějin. Od jeho předchůdce byli tehdy čeští Starokatolíci zvyklí na značně autoritativní přístup. Teprve upřímná snaha Heitze o vzájemné porozumění a „ohlazení hran“ dávného sporu přinesla ovoce. Ostatně již v dopise adresovaném D. Hejbalem krátce po 40. synodě Heitzovi Hejbal nešetří slovy díky a dodává: „*Bude-li UU a IBK mít v Čechách dobré jméno, bude to jen díky Tobě.*”²⁵⁸ Obrovská práce na poli IBK ale Bernarda Heitze teprve čekala.

30. 11. zasedala Synodní rada. Důležitou otázkou byl postup „pracovní skupiny pro zajištění biskupské konsekrace”. Byla přijata tato dvě usnesení:

„1) čekat na výsledek (ohlasy) IBK ze zahraničí do začátku 1/96

2) při negativním výsledku se obrátí do zahraničí i mimo UU”²⁵⁹

8. 2. Hejbal požádal v dopise biskupa Rysze z PNCC²⁶⁰, aby podpořil návrh biskupa Heitze na svolání mimořádného zasedání IBK v Praze, které (jak D. H. uvádí) „*by mělo akceptovat konečně stav věci v naší církvi i v otázce žádosti o bp. konsekraci*”.²⁶¹ Z dopisu B. Heitzovi ze dne 16. 2. vyplývá, že biskupové PNCC návrh na svolání mimořádného zasedání IBK v Praze podporují.

V dopise starokatolickému duchovnímu v Miláně 12. 3. Hejbal podává informace ohledně dalšího vývoje ve věci jednání s IBK. „*... Přes všechnu jeho (Heitzovu – pozn.) snahu, situace ještě zdaleka není ideální. Přirozeně švýcarský pan biskup (H. Gerny – pozn.) podniká vše, aby vývoj zbrzdil.*”²⁶² K Heitzově výzvě se zatím připojil pouze biskup Joachim

²⁵⁸SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, rukopis dopisu D. Hejbala B. Heitzovi, 17.11.1995

²⁵⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, zápis ze zasedání Synodní rady, 30.11.1995

²⁶⁰Polish National Catholic Church (polská starokatolická církev v Americe; později členství v UU opustila kvůli nesouhlasu s ordinací žen)

²⁶¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala biskupu Ryszovi, 8.2.1996

²⁶²SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis D. Hejbala P. Živnému, 12.3.1996

Vobbe z Bonnu a američtí biskupové (poté, co ještě ke všemu Hejbal musel vyvrátit něčí pomluvu, že je Heitz ochoten Hejbala vysvětit jen pod podmínkou, že podpoří ordinaci žen²⁶³). Zatím byl Hejbal pozván na rozšířenou schůzi IBK do Amersfoortu, zároveň s ním ale pozvali i V. Míška z tzv. „iniciativní skupiny starokatolických kněží“ (viz kap. 5.4). Ještě i nyní z minulosti zainteresovaní biskupové IBK popřávali sluchu Hejbalově vnitrocírkevní opozici dokonce na takto oficiální úrovni, což vzájemné vztahy dále ztěžovalo.

28. 5. se naplnilo, co již dříve hrozilo. Na základě rozdílného přístupu německé a polsko-americké starokatolické církve k otázce svěcení žen se PNCC po předchozím varování rozhodla prohlášením učiněným ve Scrantonu opustit UU.

13. 5. se pohovor v Amersfoortu uskutečnil. Z něj pak byl proveden protokol, který byl dodatečně zaslán všem zúčastněným, včetně V. Míška. Na straně jedné byla kancelář IBK (Glazemaker, Gerny, Wysoczanski), na druhé Dušan Hejbal a Josef König (místopředseda SR) a prostředník Bernard Heitz. Václav Míšek se z jednání omluvil, poslal však k věci „obširný přípis“. Jednání bylo obsáhlé. Řešilo jak aktuální (např. vnitřní opozice v církvi), tak historické otázky (fakticita svěcení dr. M. Pulce, jeho exkomunikace atd.). Klíčovým pro budoucí vývoj české SKC byl bod 11. - „Biskupské svěcení“. J. König téma zahájil dotazem po termínu biskupského svěcení. Podle arcibiskupa „nemůže kancelář učinit žádné rozhodnutí“. Výhrady jsou jednak k nízkému počtu věřících (přes 2000 věřících starokatolíků ze sčítání lidu si arcibiskup převedl na cca 500 reálných) a také stále přetrvávající osobní výhrady k D. Hejbalovi. Mezi nimi absence teologického vzdělání na starokatolickém vzdělávacím zařízení, neadekvátnost zacházení se svými oponenty a nakonec jeho rozvod a druhé manželství. (Kancelář IBK neuznává privilegium paulinum jako starokatolický princip a Hejbalovo první manželství tedy nepovažuje za neplatné.) 12. bodem byly „Perspektivy“ - „Kancelář si je schopná představit, že IBK uzná DH za administrátora české církve a bude ho zvat na zasedání IBK.“²⁶⁴ IBK je ochotna být nápomocna při zajištění starokatolického vzdělání českým studentům. „O přijetí pozvání do

---

²⁶³Starokatolíci polského původu byli vždy proti – ostatně i pro českou SKC bylo toto téma vždy citlivé.

Kněžská ordinace žen nebyla v SKC v ČR přijata ještě ani na poslední 49. synodě konané v r. 2016. Nejvyšším dosažitelným stupněm kněžství pro duchovní ženského pohlaví je diakonát.

²⁶⁴SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, Protokol pohovoru kanceláře IBK se zástupci české církve a biskupem Heitzem, 26.6.1996

Prahy (na mimořádné zasedání IBK – pozn.) by mohl arcibiskup uvažovat po úplné normalizaci vztahů uvnitř české církve a s Utrechtskou unií.”²⁶⁵

10. 8. Hejbal s Königem sepsali své připomínky k zaslanému protokolu. Mimo jiné revidují informace o počtu věřících – pokud jde o zmíněných 500 starokatolíků, jedná se o aktivní členy církve – což je vzhledem k celkovému počtu věřících „mnohem vyšší procento než je běžný evropský průměr. Pokud jde o teologické vzdělání D. Hejbala, pak zmiňují fakt, že žádný z jeho předchůdců neměl teologické vzdělání na starokatolickém vzdělávacím zařízení, přesto byli vysvěceni v Bernu a Utrechtu. Pokud jde o privilegium paulinum, to sice SŘ explicitně nejmenuje, nicméně „výslovně recipuje obecné církevní právo, které zná privilegium paulinum již od raných křesťanských dob”.

Součástí připomínek je „dodatečné prohlášení biskupa Heitze”. „*Připojuji se osobně k těmto námitkám (a – pozn.) především poznamenávám, že tu vystupuje výlučně vedení protokolu, které zatěžuje českou starokatolickou pozici, avšak nejsou zhodnocována nová faka nového dialogu (srovnej moji zprávu). (...) Všeobecně trvám na tom: Česká církev má být samostatná a svobodná. K DH neexistuje žádná alternativa, pokud tato církev má mít budoucnost.*”²⁶⁶

Dne 19. 8. B. Heitz obeslal biskupa Hejbala a zároveň i všechny jeho oponenty – Míška, Malinu a Bačinského – osobním dopisem každému z nich. Obratným způsobem se vypořádal s jejich námitkami proti Hejbalovi, avšak bez povýšeného, autoritativního tónu. S výjimkou Míška, (který pouze strohým dopisem bez oslovení oznámil svůj odchod z církve) se se zbylými dvěma (po osobním setkání s nimi) pokusil navázat přátelskou spolupráci a získat je tak pro společnou věc.

V srpnu 1996 poslal Heitz všem biskupům IBK UU své čtyři návrhy usnesení pro generální shromáždění biskupů v Tainachu v říjnu 1996.

„1) Aby se konference bezprostředně na počátku usnesla na připuštění roku 1991 zvoleného a na synodě 1995 znovupotvrzeného biskupa elekta Dušana Hejbala za řádného zástupce s. k. církve v České republice jakož i za svého členu (bez hlasovacího práva).

Zdůvodnění:

---

²⁶⁵Tamtéž

²⁶⁶SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, Připomínky k protokolu pohovoru kanceláře IBK se zástupci české církve a biskupem Heitzem, 10.8.1996

Místní česká církev jím zažila nepředpokládaný rozkvět a znovuzkříšení z ruin. Počet studujících překračuje např. počet u mnohých jiných s. k. členských církví.

K Dušanovi Hejbalovi neexistuje žádná alternativa, ani navenek, ani uvnitř, před státními orgány České republiky a u Ekumenické rady v Praze.

2) Aby se konference usnesla, aby byl v adresáři členských církví UU uváděn za českou s. k. církev biskup elekt Dušan Hejbal.

Zdůvodnění:

Dr. Mišek zastupuje prokazatelně opoziční skupinu ne více nežli 5 laiků. (Kněží Bačinský a Malina dostávají plat z ordinariátu Hládkov 3 a patří k státu hlášenému kléru s. k. církve.)

On se též nekvalifikovaným způsobem distancoval od s. k. církve a též od delegáta IBK a prohlásil svůj ‚výstup‘. (...)

3) Aby se konference usnesla na uznání nové cesty místní s. k. církve v České republice, a to jako církve samostatné a svobodné a též zrušila svá usnesení z doby po 1991 v souvislosti s touto církví.

Dále, aby podala časovou perspektivu do podzimu 1997 k odstranění kanonického nedostatku této církve.

Zdůvodnění:

(...) Ve Varnsdorfu byl vyhlášen (...) ‚Rok smíření‘ mezi českými a sudetoněmeckými souvěrci. (...) Na konci tohoto roku se nabízí biskupská ordinace.

IBK již nesmí déle ignorovat nebo blokovat rozkvět této církve. Nyní je čas a hodina!

4) Aby se konference usnesla, že protokoly jednání kanceláře, která se konají mezi generálními shromážděními, byly vždy zasilány všem hlasu oprávněným biskupům.

Zdůvodnění:

O čem mají nakonec všichni rozhodovat, o tom mají být též všichni plně informováni.

*Kancelář, případně sekretariát, nemá žádnou vlastní kompetenci, aby činil rozhodnutí, která přesahují organizační otázky a aby svévolně jednal vedle generálního shromáždění nebo jednotlivých církví. (...)*²⁶⁷

---

²⁶⁷Tamtéž

Svůj poslední návrh vysvětluje v dopise Hejbalovi následovně: „*Musím též zdůvodnit, proč chci, aby byly veškeré aktivity kanceláře IBK (i jejího sekretáře) veřejně protokolovány. Pokud by naše společné zasazování za Vaši církev mělo ztroskotat, v což nechci věřit, ponese za to hlavní zodpovědnost švýcarský biskup a všichni ostatní biskupové, kteří se jeho nátlaku podvolí.*“²⁶⁸

22. 10. vydala IBK oficiální komuniké k shromáždění v Tainachu u Klagenfurtu ve dnech 13. - 18. 10. Kromě obvyklého problematického tématu svěcení žen se konference věnovala i záležitosti české starokatolické církve: „*V české církvi se v těžké situaci ukazuje vyjasnění. Doposud nevyjasněná platnost volby biskupa v českých zemích byla po nové české synodě uznána.*“²⁶⁹

Hned o tři dny později o uznání D. Hejbala biskupem Mezinárodní biskupskou konferencí Heitz písmeně informoval Církevní odbor MK ČR, Ekumenickou radu v českých zemích a Ekumenickou radu v Rakousku. „*Tím se potvrdila též legitimita synod z roku 1991 a 1995. Zvolený biskup Dušan Hejbal tím byl též přijat jako řádný zástupce Starokatolické církve v České republice za člena Mezinárodní biskupské konference. Ve věci biskupského svěcení byl na konferenci stanoven další postup.*“²⁷⁰ Týž den informoval také všechny české starokatolické farnosti.

9. 6. 1997 již Synodní rada mohla poslat arcibiskupovi návrh termínu biskupského svěcení D. Hejbala. SR pro den konsekrace navrhla datum 27. 9. 1997 a za místo nový katedrální chrám sv. Vavřince na Petříně. „*Hlavním konsekrátorem má být podle všeobecného přání našich starokatolíků biskup Bernard Heitz, jména spolusvětitelů mají být dohodnuta v průběhu Wislikhofen II.*“²⁷¹

15. 7. bylo z konference ve Wislikhofenu vydáno komuniké. Hlavním tématem jednání byla opět otázka ženské ordinace. Vzhledem ke skutečnosti, že v jednotlivých členských starokatolických církvích UU se vývoj v této věci ubíral různým směrem, „*nemohlo být prohlášení IBK z roku 1976, které možnost ordinace žen vyloučilo, dále podporováno všemi členskými církvemi UU*“. Součástí komuniké je prohlášení české SKC, která „*konstatuje, že nebude v současné době udělovat ženám svátostná svěcení*“. Především ale na této konferenci IBK vyhověla mnohaletému přání české SKC. „*Na žádost*

---

²⁶⁸SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis B. Heitze D. Hejbalovi, 12.9.1996

²⁶⁹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, Komuniké IBK v Tainachu u Klagenfurtu, Utrecht a Bern, 22.10.1996

²⁷⁰SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis B. Heitze OC MK ČR, 25.10.1996

²⁷¹SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis Synodní rady A. J. Glazemakerovi, 9.6.1997

*starokatolické církve v ČR udělila IBK své svolení k vysvěcení zvoleného biskupa Dušana Hejbala.*²⁷²

23. 7. místopředseda SR Josef König požádal biskupa Wieslawa Skoluckiho, aby byl vedle hlavního světitele Heitze jedním ze spolukonsekrátorů při Hejbalově ordinaci. Druhým spolusvětelem měl být biskup Jan Lambert Wirix.²⁷³

8. 8. se arcibiskup Glazemaker omluvil, že nemůže být přítomen Hejbalově konsekraci, a tedy ani nemůže mít kázání, ale popřál alespoň Hejbalovi a církvi „sílu a radost při přípravě této důležité události“.²⁷⁴

22. 9. J. König vydal tiskové prohlášení. *„Starokatolická církev v České republice sděluje, že v sobotu 27. září 1997 ve 14 hod. při slavných bohoslužbách v katedrálním chrámu sv. Vavřince na Petříně v Praze přijme její zvolený biskup a předseda Synodní rady Mgr. Dušan Hejbal biskupské svěcení. Světelem bude biskup Bernard Heitz z Vídně. Spolu s ním se svěcení zúčastní jako spolusvětitelé tito zahraniční biskupové: Dr. Jan-Lambert Wirix z Haarlemu (Nizozemí), Wieslaw Skolucki z Wroclavi (Polsko), němečtí biskupové Joachim Vobbe a Dr. Sigisbert Kraft a anglikánští biskupové Stephen Venner (Middleton) a Michael Manktelow (Chichester). Přítomni budou i četní nejvyšší představitelé křesťanských církví v ČR. Kázání pronese president Ekumenické rady církví v ČR Mgr. Pavel Smetana, synodní senior Českobratrské církve evangelické.*²⁷⁵

27. 9. 1997, po dlouhých šesti a půl letech od zvolení Dušana Hejbala biskupem Starokatolické církve v ČR, se konečně konala slavnost jeho biskupské konsekrace. Téměř až do doby jejího uskutečnění se završení svobodné a nezávislé cesty české starokatolické církve zdálo být téměř nemožné. Díky velké vytrvalosti, pílí a odhodlání Dušana Hejbala a také obrovské pomoci biskupa Bernarda Heitze při nápravě vztahů s pány biskupy Utrechtské unie však bylo nakonec toto dílo završeno. Biskup Dušan Hejbal se stal v pořadí teprve třetím biskupem SKC v ČR. Čekal ho dlouhý episkopát a ještě mnoho práce. Nyní však již měl k tomuto úkolu biskupské posvěcení.

Závěrem několik vět z proslovu biskupa Heitze při Hejbalově konsekraci: *„Svatému Anselmovi z Cantenbury se přisuzuje věta: ‚Ecclesia anglicana libera sit‘, tzn. nechť je*

---

²⁷²SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, Komuniké IBK ve Wislikhofen, 15.7.1997

²⁷³SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis J. Königa W. Skoluckimu, 23.7.1997

²⁷⁴SKC – AJK, f. Bis, kart. Zahraniční, dopis A. J. Glazemakera D. Hejbalovi, 8.8.1997

²⁷⁵SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, Zpráva pro sdělovací prostředky, 22.9.1997

anglická církev svobodná, a to ve významu, že tato církev vzrostoucí ze svých keltských základů, má být nezávislá a svobodná. To byla též motivace a snaha reformního katolictví v této zemi a tomu patřila všechna naše úsilí v posledním desetiletí a posledních letech: *ecclesia czechica libera sit!* (...) Utrpení lidí v církvi ve vztahu navenek i mezi sebou vytvořilo sémě pro nový rozkvět po roce 1989, který bude navždy spojen se jménem dnes vysvěceného biskupa Dušana Hejbala. Mezitím uplynulo osm let a nyní přišel ten vytoužený den. Starokatolická církev v ČR je svobodná, jakož i samostatná a se svým biskupem Dušanem je rovnoprávnou členkou Utrechtské unie a Mezinárodní starokatolické biskupské konference. To je důvodem k radosti a díku.²⁷⁶

Nakonec už jen shrnutí uplynulých událostí, přednesené biskupem Dušanem Hejbalem na 41. synodě Starokatolické církve v ČR z 15. listopadu téhož roku: „Na podzim roku 1995 byl biskup Bernhard IBK pověřen jako delegát pro naši církev. A tehdy se v jeho osobě otevřela naděje v beznaději. Devět pracovních cest do ČR zpočátku s velikým vypětím sil, které biskup Bernhard absolvoval, to je něco, co česká církev ze strany IBK dosud nezažila. Díky biskupu Bernhardovi byla posléze IBK v roce 1996 akceptována 40. synoda a taktéž má biskupská volba, na oslavy svatovojtěšského milénia letos v dubnu do Prahy přijel pan arcibiskup z Utrechtu a posléze zasedání IBK ve Vislikofenu dne 15.7.1997 schválilo mé biskupské svěcení. Bylo přáním nás všech, a jistě zcela logickým, aby to byl právě biskup Bernhard, kdo jako první vloží své ruce při svěcení českého biskupa v Praze.

Jestliže jsme po počátečních velmi trpkých zkušenostech jen postupně získávali pozitivní zkušenosti s našimi souvěrci v Utrechtské unii, jestliže samotná IBK byla po šest let v Čechách vnímána velmi kriticky, pak nyní se vše mění. (...) Nesmíme (...) už nikdy dopustit, aby se v české církvi opakovala situace, která trvala od roku 1991 do roku 1997. Musím pravdivě říci, že důvěra k naší církvi na veřejnosti značně utrpěla necitlivým přístupem některých bratří biskupů. Kdyby IBK jednala v letech 1991-96 v bratrské lásce vůči naší církvi, byli jsme dnes mnohem dál, a to nejen v ekumenických vztazích, ale i v oblasti tak citlivé jako je materiální a ekonomická výstavba církve. Budovali jsme církev pod palbou zpochybňování, osočování, ponižování. To se již nesmí opakovat.

Nyní začíná etapa nových vztahů, nového porozumění, smíření. Věřím, doufám a modlím se k Pánu, aby se tyto nezacelené rány brzy uzdravily.²⁷⁷

---

²⁷⁶SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, projev biskupa Heitze na biskupské konsekraci D. Hejbala, 27.9.1997

²⁷⁷SKC – AJK, f. Bis, kart. Domáci, Protokol 41. Synody SKC v ČR, Zpráva biskupa, 15.11.1997

6. Závěr

Cílem této práce bylo objasnit v historických a soudobých souvislostech, jak došlo k tomu, že byl první porevoluční biskup Starokatolické církve v ČR, Mgr. Dušan Hejbal, vysvěcen až po šesti letech od svého zvolení. Dokud církev neměla svého řádně vysvěceného biskupa, nemohla se považovat za plně nezávislou a svobodnou. Narozdíl od mnohých jiných institucí se však završení tohoto prvního kroku ke svobodě dočkala až 27. 9. 1997, po dlouhých devíti letech od revoluce. Hlavní problém se však neukázal být na české straně – ani uvnitř církve, ani ve vztahu ke státním institucím, ale tam, kde by ho bylo možno očekávat nejméně – ve společenství biskupů starokatolických církví sdružených v Utrechtské unii.

Skutečností, které tento zdlouhavý a obtížně řešitelný problém způsobily, bylo několik. První z nich byl fakt, že totalitním státem podporovaný správce biskupství dr. Miloš Pulec měl mnohem větší volnost v pěstování zahraničních kontaktů s biskupy IBK než biskup dr. Augustin Podolák zbavený státního souhlasu k duchovenské činnosti. A. Podolák se však stihl s IBK dostat několikrát do konfliktu ještě za minulého režimu, a to kvůli odlišnému názoru na otázku svěcení žen. Situaci neusnadňovala ani Podolákova občas poněkud vznětlivá povaha. Vztahy Miloše Pulce s IBK byly naproti tomu veskrze nekonfliktní, ačkoliv ani k jeho osobě nebyla IBK zcela bez výhrad.

Po revoluci se pak Podolák z pochopitelných důvodů po mnohých letech od odebrání státního souhlasu opět přihlásil ke své službě. Tím vznikl spor mezi ním a dosavadním správcem biskupství Pulcem, který se odmítal vzdát svého úřadu. Přestože české státní orgány daly bez váhání za pravdu biskupu Podolákovi a v nápravě křivd napáchaných minulým režimem mu velmi vycházely vstříc, IBK celou záležitost sledovala značně rezervovaně. Nelze vyloučit, že by A. Podoláka za biskupa české SKC zanedlouho uznala. Brzy poté však zamíchala kartami ještě další skutečnost. 7. 1. 1991 Augustin Podolák zemřel a o měsíc později, 9. 2. 1991 zemřel i Miloš Pulec. Vedení církve se pak ujal Podolákův žák a stoupenec, mladý a energický kněz Dušan Hejbal. Biskupové Utrechtské unie na něj však hleděli s hlubokou nedůvěrou a celých následujících šest let od jeho zvolení ho odmítali uznat. Problém byl i v jejich nepochopení pro situaci malé země východního bloku a jejich necitlivé hodnocení tuzemských historických událostí. Situace se nakonec obrátila až s generační výměnou uvnitř IBK – když zaujatého biskupa Nikolause Hummela nahradil jeho

nástupce Bernard Heitz. Nebyť jeho trpělivého přístupu plného hlubokého porozumění, česká starokatolická církev by nakonec svazek UU musela opustit a hledat svěcení pro svého biskupa jinde. Heitz však dokázal svými diplomatickými schopnostmi napravit téměř nenapravitelné.

V neposlední řadě bych také chtěla zmínit, jak velký kus práce pro SKC vykonal dnes již emeritní biskup Dušan Hejbal. Nejen že se musel vyrovnat s velice obtížnou vnitrocírkevní opozicí, která nesouhlasila s vývojem po roce 1989 a s nepochopením a odmítáním ze strany Utrechtské unie, ale také mezi tím intenzivně pracoval pro rozvoj církve. Církve, která se i podle slov Heitze nacházela „v ruinách“. Vzhledem k rozsahu práce nebylo možné reflektovat běžnou činnost církve. Mým záměrem bylo zmapovat okolnosti Hejbalova vysvěcení. Nicméně bych alespoň závěrem chtěla zmínit, že činnost Dušana Hejbalova rozhodně nebyla pouze boj za jeho vysvěcení. V době, kdy měla církev sotva několik věřících Hejbal konal četné bohoslužby, dojížděl i do vzdálených obcí, obnovoval zchátralé kostely mnohdy i vlastníma rukama, reprezentoval církev v médiích a za jeho působení církev pěstovala poměrně bohatou sociální činnost prostřednictvím církevního centra Communio. Během jeho působení církvi přibylo několik tisíc věřících. Působil nejen jako biskup, ale i jako kněz, sloužil bohoslužby po celý svůj biskupský úřad (a i po jeho skončení) několikrát týdně, což daleko přesahuje běžnou biskupskou praxi.

S velkou pomocí biskupa Heitze nakonec Hejbalově činnosti požehnala i IBK. V říjnu roku 1996 uznali jeho biskupskou volbu a o rok později se konala i jeho slavnostní konsekrace. Od té doby jsou již vztahy české starokatolické církve s Utrechtskou unií přátelské.

Ve své práci předkládám v historickém kontextu objasnění celé situace, ve které se církev nacházela od tzv. Synody obnovy až po vysvěcení prvního porevolučního biskupa Starokatolické církve v ČR. Bylo to první biskupské svěcení od 15. 12. 1968, kdy byl vysvěcen Hejbalův předchůdce A. Podolák a teprve třetí biskupské svěcení v historii starokatolické církve v českých zemích. Od té doby se stal Dušan Hejbal plnohodnotným členem IBK a církvi již nic nechybělo v dalším svobodném a samostatném působení.

Použité zdroje

Knihy a periodika

KOVÁČ Martin, VINŠ Petr Jan, WAGNER David: Nástin dějin starokatolické církve v Československu po roce 1968, Theologická revue, vol. 85. Praha, 2014

MÁDLOVÁ Monika, Římskokatolické období v životě Augustina Podoláka: Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2014

MÁDLOVÁ Monika, Pastýřské listy starokatolického biskupa Augustina Podoláka v letech nesvobody: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2016

TOMAN Rostislav K., Starokatolická církev v ČSR (ČSSR) od roku 1945 do roku 1990: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Husitská teologická fakulta, 2003

WAGNER F. David, Miloš Pulec a Starokatolická církev: Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014

časopis Communio, 1. vydání, 1991, Praha

Archivy

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond Archiv Miloše Pulce, kart. Domáci, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond Archiv biskupa Podoláka, kart. Domáci, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond Biskupský archiv, kart. Domáci, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond: Koen, kart. GASchö, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond: Koen, kart. GAPr, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond: Koen, kart. NAAdoort, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond: Koen, kart. BAAfoort, Praha

Starokatolická církev – Archiv Josefa Königa, fond: Koen, kart. NI Podolák, Praha

Elektronické zdroje

Starokatolíci – dokumenty – Protokoly starokatolických synod po r. 1990 [online]. Dostupné na WWW:< <https://www.starokatolici.cz/dokumenty/t819>

Resumé

Historie České starokatolické církve 1990 - 1997

History of the Czech Old Catholic Church 1990 - 1997

Kateřina Kudelová

Předkládaná práce si klade za cíl reflektovat vývoj České starokatolické církve v prvních osmi letech po sametové revoluci. Přitom je nastíněn podstatný historický kontext, který zapříčinil sled věcí uvnitř církve po pádu totality.

Události, které následovaly po Synodě obnovy jsou až do zvolení nového biskupa Dušana Hejbala v roce 1991 srovnány paralelně v domácích a zároveň v zahraničních souvislostech. Po tomto roce se již práce zaměřuje výhradně na zahraniční vztahy mezi Starokatolickou církví v ČR a biskupy Utrechtské unie.

Za použití z převážné většiny dosud nezpracovaných archivních materiálů je v práci pojednán vývoj České starokatolické církve, jejích vztahů se státními orgány a především pak s Mezinárodní starokatolickou biskupskou konferencí při zohlednění specifických osobnostních charakteristik jednotlivých aktérů.

Summary

The thesis' main objective is to describe the development of the Czech Old Catholic Church in the first eight years after the Velvet revolution. It presents the historical context which led to significant changes in the church life after the fall of the Communist regime. The history from the Synod of Renewal till the election of Bishop Dušan Hejbal in 1991 is described from both national and international perspective. After that the thesis describes the relation between the Church and the bishops of the Union of Utrecht.

The thesis uses mainly unpublished archival sources and present an analysis of this recent period of the Old Catholic history and its relation with state organs, the International Bishops' Conference, as well as the portraits of the main actors

Přílohy

Protokol 38. synody (Synody obnovy)

Ve jménu Páně!

Dne 29. dubna l. P. 1990 v Praze zasedala synoda Církve starokatolické v ČSFR, aby s pomocí Boží svobodně, bez vnějších zásahů a jasně promluvila o situaci v církvi a především o jejím dalším životě. Přítomnými delegáty byla nazvána synodou obnovy.

Synoda byla řádně svolána biskupem PhDr ThLic Augustinem Podolákem podle § 2 a § 18 Synodního řádu a zúčastnilo se jí kromě biskupa 34 řádných delegátů církevních obcí včetně řádných duchovních.

Synody se jako hosté též zúčastnili zástupci Úřadu předsednictva vlády ČSFR p. JUDr Cyril Svoboda a Ministerstva kultury p. Tesařík a ÚV ČSL PhDr B. Svoboda.

Synoda schválila toto

Usnesení:

I. Synoda Starokatolické církve v ČSFR bere na vědomí zprávu Otce biskupa PhDr ThLic Augustina Podoláka o činnosti za uplynulých 22 let.

II. Vyslovuje poděkování a uznání Otci biskupovi dr. Podolákovi za statečnost, moudrost i pastýřskou lásku a péči, s níž řídil církev i v podmínkách neverejné pastorace s nasazením vlastní svobody.

III. Jasně deklaruje, že PhDr ThLic Augustina Podoláka nadále uznává za biskupa - ordináře Starokatolické církve v ČSFR, za jejího nejvyššího představitele a jediného zástupce církve navenek. Uznává všechna jeho práva, která podle synodního řádu i práva obecného náleží sídelním biskupům se zřetelem k autokefalitě starokatolické církve národní. V této souvislosti žádá Ministerstvo kultury ČR o zajištění řádného platu pro biskupa a pro posouzení možnosti odškodnění za období 1971-1990.

IV. Schvaluje a potvrzuje suspensi bývalého duchovního pražské obce PhDr Miloše Pulce, vynesenu biskupem dr. Podolákem dne 9.11.1970 z důvodů narušování řádu bohoslužby, pohoršení a blasfemie. V tomto smyslu odvolává s okamžitou platností dr.

Miloše Pulce ze všech církevních funkcí, které neoprávněně zastává. Vylučuje z církve definitivně podle § 19 synod. řádu dr. Miloše Pulce, vzhledem k jeho činnosti, zejména v letech 1970-90, kterou odsuzuje.

V. Distančuje se od všech kroků, od veškeré činnosti skupiny osob kolem PhDr. Miloše Pulce, tj. tzv. synodní rady apod. - od všech jejich rozhodnutí, jež považuje za neplatné a iregulární. Za takové považuje zejména zásahy do synod. řádu učiněné v době, kdy byl z iniciativy dr. Pulce a osob jemu nakloněných za použití sankcí totalitního aparátu biskup dr. Podolák zbaven tzv. "státního souhlasu".

VI. Distančuje se od všech, byť snad i dobře míněných zásahů zahraničních církevních představitelů do jurisdikce biskupa v letech 1970-90, ať již jde o svěcení osob, jedná či rozhodování o vnitřních věcech Starokatolické církve v ČSFR a považuje tyto za usurpatio iurisdictionis a porušení práv sídelního biskupa i autokefality církve národní.

VII. Žádá a vyzývá PhDr. Miloše Pulce k předání všech objektů patřících Starokatolické církvi v ČSFR, včetně objektů v nájmu, a o předání jejich zařízení a vybavení. Vyzývá dr. M. Pulce, aby do rukou synodou pověřených osob ihned vydal písemnosti, archiv, razítka, pečete a vše, co náleží synodní radě církve, biskupského úřadu a pražské farnosti. Žádá zejména předání veškerého movitého i nemovitého majetku církve a okamžité navrácení neoprávněně zadržovaných biskupských insignií, které byly v r. 1972 protiprávně odňaty biskupovi.

VIII. Pověřuje bratry Dušana Hejbala, Kurta Malinu a dr. Luboše Rezlera k protokolárnímu převzetí předmětů i objektů uvedených pod bodem VII. Protokol necht' je předán biskupovi a synodní radě zvolené touto synodou.

IX. Bere na vědomí zprávu duchovních o stavu církevních obcí v Brně, Cvikově, Jablonci, Liberci, Desné, Varnsdorfu, Šumperku, Červené Vodě a Praze.

X. Bere na vědomí:

- a) kanonickou missi biskupa, jíž byl jmenován P. Dušan Hejbal farářem pražské církevní obce
- b) kanonickou missi biskupa, jíž byl jmenován P. Kurt Malina farářem církevní obce v Jablonci n/N a excurrento administrátorem severočeských farních obcí
- c) dlouholetou nezištnou službu P. Vasilu Daníška, faráře obce v Šumperku a celého farního obvodu Severní Moravy

d) jmenování P. Dušana Hejbala podle § 7 syn. řádu generálním vikářem ke dni 29.4.1990

Navrhuje Otcí biskupovi pověřit P. K. Malinu a P. D. Hejbala prozatím administrací církevní obce v Brně.

XI. Vyjadřuje se k otázce dalších osob t. č. působících jako duchovní v některých objektech Starokatolické církve v ČSFR, kteří nemají kanonickou misse biskupa dr. A. Podoláka a jeho souhlas k působení:

- a) předpokládá jejich neinformovatelnost o pravém stavu věcí v církvi
- b) jako projev dobré vůle vyzývá tyto osoby, aby se přihlásily a sdělily synodní radě svůj postoj k možné spolupráci
- c) vyzývá tyto osoby, aby předložily biskupovi doklady o studiu a svěcení
- d) navrhuje biskupovi ustavit komisi k posouzení způsobilosti těchto osob pro duchovní správu.

XII. Žádá Ministerstvo kultury ČR o okamžité zastavení platu ze státních prostředků pro PhDr M. Pulce a další osoby, které nemají kanonické pověření biskupa Dr. Podoláka. Současně žádá o zajištění státních platů pro duchovní řádné, kteří jsou uvedeni pod bodem X.

XIII. Volí synodní radu podle § 30 synodního řádu v tomto složení:

předseda: biskup PhDr ThLic Augustin Podolák (§ 14. SŘ)

místopředseda laik: Marie Strumínská

členové duchovní: P. Dušan Hejbal, P. Kurt Malina, P. Vasil Danišek, P. Josef Plachý

členové laičtí: Alžběta Turková, Hugo Wagner, Jaroslava Kovářová, Jiří Novák

Synoda v této souvislosti konstatuje, že za poslední řádnou synodu považuje synodu svolanou r. 1968.

Mandáty všech bývalých členů synodní rady jsou podle § 12 SŘ propadlé.

XIV. Ukládá synodní radě:

- a) ustavení komise k revizi hospodářství církve od r. 1970, které bylo řízeno neoprávněně dr. M. Pulcem. Komise budiž případně rozšířena o odborníky ze státní správy.

b) v případě podezření z trestných činů postupovat podle platných zákonů.

XV. Schvaluje dopisy synody:

a) presidiu Utrechtské Unie

b) presidentovi ČSFR

c) vládě ČSFR

d) Ekumenické radě církví v ČSFR

e) biskupské konferenci řím. katol. církve

f) PhDr M. Pulcovi

g) Prohlášení synody pro tisk

Přílohy k protokolu:

Zpráva Dušana Hejbala o pražské církevní obci od roku 1971

V pražské farnosti působím od roku 1969 nejprve jako bohoslovec, podjáhen, jáhen a od roku 1980 jako farář. V roce 1971 po krizi vyvolané dr. Pulcem jsme neměli možnost veřejně působit, protože objekty naší farnosti okupuje až dodnes dr. Pulec, který je pro obec nepřijatelný. Duchovní služba se přesunula do neveřejné pastorace.

Od roku 1971 do roku 1980 takto působil i můj předchůdce P. Jaroslav Novák, byl jsem jeho kaplanem. Neustálé potíže, které pro ilegální působení měl a hlavně pro už staršího pána bezvýhodné vyhlídky nakonec vedly k jeho odchodu mimo službu v církvi.

O Vánocích 1980 jsem byl Otcem biskupem jmenován pražským farářem. Působil jsem v soukromí, v několika bytech se konaly bohoslužby i katecheze, tak jsem i uděloval svátosti. Těžce jsme nesli, že naše zemřelé věřící jsme nemohli pohřbívat, pokusy o udělení výjimek vždy selhaly iniciativou spojení NVP – Ministerstvo kultury – dr. Pulec.

Kromě toho kolem roku 1983 jsem spolupracoval se skupinou duchovních různých církví v ilegální pastoraci. Dohodli jsme se, že nebudeme zdůrazňovat theologické rozdíly našich církví, tak působilo naše hnutí v opravdu krásném ekumenickém duchu.

Už od roku 1989 se obec postupně rozrůstá. Čísla nebudu uvádět, byla by předčasná. Jisté je, že až budeme moci veřejně konat bohoslužby ve svých objektech, obec se podstatně rozroste.

Největším problémem jsou právě naše kaple, kde působí dr. Pulec pro pár kolemjdoucích, které spíše odradí a znechutí anebo pro lidi, kteří vůbec neví o koho jde. Pražská obec má v současné době poměrně dost mladých lidí. Ale není kde se scházet. ONV Praha 6 nám přidělil nebytový prostor o dvou kancelářích jako církevní centrum; budou zde kanceláře synodní rady a farního úřadu a perspektivně i malá kaple se vchodem z ulice.

V pražské farnosti připravujeme i náboženská setkání pro mladé s rockovou hudbou. Profesionální rocková skupina „Dr. Max“, s níž pracuji jako textař, připravuje desku s rockovou mší a jen doufáme, že premiéra této mše, která je určena současnému mladému člověku, bude už v našich důstojných prostorách.

Založil jsem časopis pro starokatolíky *Communio*, který máte ve svých deskách a prosím Vás o pomoc a spolupráci při dalších číslech. Jako farář ještě pracuji v civilním zaměstnání, vystřídal jsem jich pár, ještě jsem nikdy nedostával plat jako duchovní.

Projev biskupa, zpráva za období 1968-1990

Vážení a milí, hosté, bratři duchovní, delegáti církevních obcí.

Můj úkol podle programu synody se zdá jednoduchým, avšak s ohledem na dobu je to úkol nadlidský. Proto mi nezbyvá leč pokus o krátký přehled, či spíše nástin díla za dvacet roků.

Na jaře roku 1968 nám byla z ministerstva kultury povolena řádná synoda s volbou biskupa po dvaceti letech marných pokusů o nastolení pořádku ve věcech církve. Byla přijata i má kandidatura, a 22. června jsem byl zvolen jako biskup-ordinář, 20 hlasů, proti 2. Dne 15. prosince 1968 jsem byl vysvěcen v Utrechtu presidentem Unie, arcibiskupem A. Rinkelem za asistence tří dalších biskupů Unie s biskupem z Kentu z pověření arcibiskupa anglikánské High Church z Canterbury.

Po návratu do vlasti mohl jsem se ujmout služby, vedení Československé církve přijalo naše kandidáty na Husovu fakultu v Praze, a já jsem mohl každý týden dojíždět tamtéž na přednášky systematické theologie, zejména dogmatiky a morálky pro naše bohoslovce. Roku 1971 mohl jsem v katedrále ve Varnsdorfu vysvětit 7 kněží a 2 jáhny. Avšak již koncem roku 1970 objevily se nesnáze. Stále častěji docházely i stížnosti, že duchovní dr. M. Pulec v Praze porušuje bohoslužebný řád, zejména v přísluže eucharistie. Kanonické napomenutí nepomohlo, a tak jsem byl nucen vyhlásit suspensi. Ani to nepomohlo, a tak nutně následovala 11. XI. 1971 exkomunikace. Odpovědí byla zuřivá kampaň anonymních dopisů i telefonátů, jimiž byl očerňován a tupen biskup, jako by se přečinů dopustil on. Uslyšíte podrobnosti v další části programu, a tak jen heslovitě poznamenávám.

Od počátku ledna r. 1972 byl mi odňat státní souhlas k duchovní službě a také plat, z něhož mi zůstalo 530,- Kč pro devítičlennou rodinu. Pan dr. Pulec poslal MUDr. Löblovou v doprovodu církevní sekretářky ONV z Děčína a pod pohrůžkou zákroku VB byl jsem donucen vydat biskupské insignie. Již před tím mi byly odňaty též klíče od katedrály. Od té

doby začíná mé druhé martyrium, když jsem to první od r. 1954 do r. 1967 přežil. Duchovní služba věřícím stala se pro mě téměř nemožnou, pokud jsem ji nemohl vykonávat na veřejnosti. Zůstala možnost zaslání pastýřských listů do všech církevních obcí. Díky opatrnosti bratří duchovních a mlčenlivosti věřících bylo možno udržeti tuto službu vždy o Vánocích a Velikonocích po celých 18 roků. Obtížnější to bylo se styky v zahraničí, když má korespondence byla hlídána, (oboustranně). Poslední biskupskou konferenci jsem mohl navštívit již jen jako "turista", a to r. 1979 v Krakově. Avšak i tato konference byla blokována panem dr. Pulcem a s "požehnáním" tehdejšího církevního sekretariátu MK obrácena proti biskupovi. Ještě r. 1974 udal pan dr. Pulec biskupa u soudů v Brně a v červnu u soudu v Děčíně k vydání archivu a pečeti. tento pokus jediný nevyšel, když se předsedkyně senátu postavila za biskupa. Jinak persekuce trvala stále, jak ještě uslyšíte.

Teprve události po 17. listopadu minulého roku, a "něžná" revoluce, byly mezníkem života i pro nás. Když ministr kultury 10. ledna t. r. vyhlásil možnost "rehabilitace", obrátil jsem se na ministerstvo kultury s žádostí o rehabilitaci. Odpověděl mi laskavě předseda komise MK, pan M. Galuška, že předává věc místopředsedovi Federální vlády ThDr J. Hromádkovi. Od pana místopředsedy vlády téměř obratem dostal jsem vyrozumění, že již nepotřebuji státní souhlas k duchovní službě, že mohu rozhodovat podle norem církve a také "o svém vlastním osudu svobodně".

Již na počátku března jsme učinili první významné kroky k obnově života církve. Na počátku dubna byl jsem pozván na zahájení sjezdu ČSL, kde mne velmi přátelsky přijal předseda strany JUDr Bartončík a místopředseda PhDr B. Svoboda, kromě dalších významných osobností, a byl jsem pozván k projevu u mikrofonu. Na Zelený čtvrtek sloužil jsem již s pěti bratřími duchovními v Praze mešní bohoslužbu se svěcením svatých olejů a odpoledne jsme společně připravili program této dnešní synody, jež by měla být synodou obnovy života naší církve.

Třetí dubnová cesta do Prahy byla uskutečněna na pozvání presidenta republiky V. Havla a pana kardinála, arcibiskupa pražského, Fr. Tomáška, k setkání se Svatým Otcem, Janem Pavlem II., na Hradě pražském, dne 21. dubna t. r. Když jsem se hlásil Svatému Oci jako "biskup Utrechtské Unie", odpověděl mi na to: "Tak jsme si blízcí!". Jistě to myslil přátelsky, stejně jako kardinál státní sekretář Casaroli a kardinál Colasuonno, když jsem je pozdravil italsky, jako všechny další. Účastnil jsem se i projevů pana presidenta a papeže v zrcadlové galerii Hradu. Tím mohu svou zběžnou zprávu ukončit.

Zpráva Dušana Hejbala o činnosti dr. Miloše Pulce a skupiny osob kolem něho

Drahý Otče biskupe, drazí spolubratři, sestry a bratři delegáti, vážení hosté,

Cítím jako svou povinnost vůči církvi, své farnosti i vůči vám všem sám vystoupit se zprávou, který se týká nejtemnějšího období v historii naší církve. Ta zpráva a ta doba pro mne není příjemná. Týká se však nejen mne, týká se každého z nás. Je spjata s osobou bývalého pražského faráře dr. Miloše Pulce.

Miloš Pulec byl údajně vysvěcen na kněze roku 1946 biskupem Aloisem Paškem. „Údajně“ říkám proto, že nejenže našemu současnému biskupovi nikdy nepředložil doklad o vysvěcení, ale dokonce existuje i názor otce faráře Kurta Maliny, který tento doklad viděl, že podpis biskupa Paška byl zřejmě zfalšován. Teologické vzdělání dr. Pulce je podle svědků rovněž pochybné a tituly PhDr. a ThDr., jimiž se dnes honosí, zřejmě nebyly získány řádnou cestou.

Již rok po svém údajném vysvěcení byl Miloš Pulec suspendován, a to správcem biskupství V. J. Rábem roku 1947. Po suspensi však pod hlavičkou církve vydával do roku 1949 tzv. husitské kalendáře. *[Existuje pouze Husitský kalendář 1946, 1947, 1948, tzn. poslední vyšel v roce 1947.]* Díky inzerci tyto kalendáře přinášely značný zisk, z čehož církvi nic neodevzdal. Když byl nynější biskup dr. Augustin Podolák roku 1950 zvolen správcem biskupství, díky prosbám a slibům dr. Pulcovi suspensi promíjí, protože bylo málo kněží, dovoluje mu sloužit v Praze. Již nedlouho poté si věřící stěžují na jeho komediální vystupování při bohoslužbách. Je napomínán.

V roce 1956 měl dr. Pulec podíl na udání dr. Podoláka z protistátní činnosti a jeho následné uvěznění. V roce 1962-64 publikuje v tehdy protináboženském časopisu Zápisník v rubrice Věda a náboženství články atheisticke a víru znevažující (předkládám). Pastorační činnost dr. Pulce v pražské farnosti byla prakticky mizivá.

V roce 1968 je církvi ze strany státu dána možnost svolat synodu a zvolit biskupa. Během této synody se dr. Pulec spolu s R. Trojsklem snaží volbu zmařit. Přítomní delegáti *[synodálové]* však zvolili biskupem dr. Podoláka a tento je krátce poté vysvěcen v Utrechtu na biskupa arcibiskupem Rinkelem, presidentem Utrechtské Unie. Již při intronizaci biskupa Podoláka, jak potvrdili svědkové, se Pulec netají plány na jeho odstranění. Je totiž po srpnu 1968 a vnitropolitická situace v naší vlasti se mění.

Prvním krokem k tomu je dosazení sobě oddaných osob do synodní rady, která je poradním orgánem biskupa. Tito lidé se nejen neúčastnili života církve, jak sám mohu potvrdit, ale netajili se ani tím, že nejsou křesťanského smýšlení.

Svémi výroky před věřícími dr. Pulec znevažoval osobu a autoritu biskupa. Jeho chování bylo pohoršlivé. Největším šokem však bylo, že nerespektoval zákonné, svátostné normy pro slavení eucharistie. Nezřídka se stávalo, že místo vína používal výčepní nápoje, místo hostie zbytek housky. Tím byla vlastně zpochybněna platnost svátosti eucharistie. Pohoršení vzbuzovalo i nedůstojné vybírání peněz při bohoslužbách, kdy u dveří věřící museli platit tzv. dobrovolné vstupné, a není těžké uhadnout, kam tyto peníze mizely.

Mnoho věřících z pražské farnosti se tehdy definitivně rozešlo s církví, mnoho dalších dokonce obviňovalo biskupa, že tyto věci trpí. Protože i ve farní radě pražské obce byli někteří dosazení se. Dr. Pulcem, kteří se života obce neúčastnili, iniciativní skupina věřících v čele s Josefem Velímkem, Rosalií Morawitzovou, Josefem Plachým a tehdy jáhnem Dušanem Hejbalem požádala biskupa o odvolání dr. Pulce z funkce faráře. Písemné doklady s mnoha podpisy věřících jsou v archivu biskupa a byly též předány NVP.

Nově zvolená farní rada v čele s Josefem Velímkem pak zvolila pražským farářem P. Jaroslava Nováka. Biskup na základě návrhů věřících pražské obce, duchovních i bohoslovců, vynesl suspensi na dr. Pulce 9.11.1970. Věřící byli s tímto rozhodnutím seznámeni 11.11.1970. O další měla rozhodnout řádná synoda ještě téhož roku.

Ministerstvu kultury byly tyto kroky předem oznámeny a rovněž byl uvědomen NVP s žádostí o odnětí státního souhlasu pro dr. Pulce a jeho udělení P. J. Novákovi. Dr. Pulec však znemožnil pomocí svých styků rekonstrukci pražské farnosti, nevydal klíče od kaplí vlastně až dodnes. Církevní sekretariát NVP znemožnil biskupovi konat v Praze bohoslužby a nerespektoval jeho kroky, neboť jeho vedoucím byl Pulcův přítel dr. F. Jelínek. Ministerstvo kultury při dalších jednáních, jak později vyšlo najevo, zřejmě inspirováno Ministerstvem vnitra, zcela sabotovalo svolání synody i další snahy biskupa o obnovení pořádku v pražské farnosti. Naopak jednalo s dr. Pulcem a umožnilo mu dál vystupovat jménem církve.

Dr. Pulec rozpoutal štvavou kampaň proti biskupovi i jemu věrným duchovním a bohoslovcům, udání na mnohé věřící byla adresována i jejich zaměstnavateli. Na základě těchto skutečností byl dr. Pulec vyloučen z církve.

Dr. Pulec tuto skutečnost opět nerespektoval. Zkonstruoval spolu s R. Kupkou a R. Štursou udání na biskupa, v němž jsou státní orgány upozorňovány na „biskupovy protisocialistické postoje a činy“. Tak dr. Pulec a skupiny osoby kolem něho dosáhly, že Ministerstvo kultury odňalo v roce 1971 biskupovi státní souhlas. Byly mu odebrány klíče od katedrály, insignie biskupské služby (dodnes nevrácené), udání byla adresována i MěNV ve Varnsdorfu s cílem znemožnit biskupa v místě bydliště, byly učiněny pokusy o jeho další trestní stíhání a nakonec byl obžalován u Krajského soudu v Děčíně roku 1974.

I nadále byl z iniciativy dr. Pulce persekuován, vyšetřován pravidelně orgány StB, byla mu kontrolována, zabavována a snad i falšována korespondence, zejména se zahraničím až do roku 1989. Podobně byli pronásledováni i duchovní, kteří zůstali věrni biskupovi. Sám jsem na své kůži zažil, co to znamená. Jako tehdy nejlepší student na bohoslovecké fakultě jsem byl na zákrok dr. Pulce nucen ze školy odejít a dostudovat dál pod vedením biskupa.

Několikrát jsem byl vyšetřován pro různá obvinění vykonstruovaná dr. Pulcem. Např. byl jsem obviněn z krádeže „cenné ikony“ a když jsem nejen dokázal svou nevinu, ale i vědomý podvod dr. Pulce, neboť ikona nebyla ze 16. století, nýbrž dva roky stará, a když jsem trval, aby toto bylo zaprotokolováno, bylo na mě použito fyzické násilí. Podobné případy se opakovaly, když jsem byl udán, že konám v Praze ilegální bohoslužby, když jsem promluvil nad rakví jednoho z našich zemřelých anebo když jsme si stěžovali státním úřadům na jejich nezákonný a protiústavní postup.

Podobně i otec Vasil Danišek, farář v Šumperku, byl vyšetřován jen proto, že se před dr. Pulcem zmínil, že v Praze existuje církevní opozice proti němu. Tyto skutečnosti nejen mne vedou k přesvědčení, že jde o spolupracovníka StB.

Zatímco biskup byl nucen se svou devítičlennou rodinou žít z důchodu 530 Kčs měsíčně, o církvi a zvláště o jejím majetku rozhodoval dr. Pulec. Tak státní totalitní moc nechala jako „Potěmikovu vesnici“ existovat vlastně druhou církev, mimo jurisdikci biskupa, nerespektující církevní předpisy

Proto publikace Církve a náboženské společnosti v ČSSR vydaná pro potřeby pracovníků státní správy mohla o Pulcově starokatolické frakci pochvalně říci: „... nevytvářejí napětí ve vztazích mezi církví a státem, pozitivně se vyjadřují k mezinárodní i vnitřní politice československé vlády a přispívají svou prací k výstavbě socialistické společnosti v ČSSR“. A měla pravdu.

Likvidace biskupa Podoláka byla odbyta slovy, že „mu synodální rada odňala mandát k dalšímu výkonu biskupské funkce“. Obecné církevní právo ani Synodní řád nic takového nepřipouští.

Utrechtská unie, která dlouhou dobu morálně podporovala biskupa, byla nakonec oklamána Pulcem, který jako zástupce církve mohl kamkoli cestovat, tudíž měl prostor k postupnému zpracování jejích některých představitelů. Nutno poznamenat, že naše církev je autokefální [*miněno autonomní*] a jejím nejvyšším orgánem je právě synoda v čele s biskupem. Nikdo jiný nemá právo v církvi rozhodovat. Dnešní vedení Unie bude respektovat výsledek synody. Nutno též dodat, že biskup je z hlediska církevního práva nesesaditelný, jediným případem odstoupení je jeho vlastní abdikace.

Po sametové revoluci se činnost dr. Pulce zásadně nemění. Nerespektuje výzvu k odstoupení, publikovanou dokonce tiskem, naopak odpověděl hrubým dopisem biskupovi, plným útoků na jeho osobu. Činitelé Ekumenické rady církví se o jeho chování vyjadřují: „Vůbec nechápe a nerespektuje, co se zde v listopadu stalo. 5.4.1990 na ekumenické bohoslužbě na Karlově nikým nezván se dokonce vydával za biskupa-administrátora“. Byl zaznamenán u pokus o zcizení značné valutové částky určené na opravu kostela v Šumperku.

Naše nynější úsilí se pokouší interpretovat jako spor dvou osob: biskupa dr. Podoláka a dr. Pulce. Ani stojí tu dva představitelé dvou různých světů. Atheista, který 20 let se hrál na výsluní totalitní zvůle a beztrestně si dělal, co chtěl – a léta pronásledovaný biskup, ne 20 ale 40 let týraný a ponižovaný, který díky brutálním výslechům téměř ohluchl a jen díky Všemohoucímu se dožil těchto dní. Jeho veliké vědomosti získané dlouhým studiem v Římě i životní praxe čtyřiceti let katakomb spolu s jeho příkladným křesťanským životem jsou pro nás zárukou čistého štítu.

O co nyní bojujeme? O práci a povinnosti. Zdědíme a zdědili jsme rozbitou církev, vydrancované kostely, kde nezůstalo nic, co mělo nějakou finanční hodnotu. Jako ti studenti v listopadu na Národní třídě i jako křesťané z dob prvotní církve máme prázdné ruce, ale jsou čisté.

Co říci závěrem? Je nepochybné, že jednání dr. Pulce bylo příčinou krize v církvi v letech 1971-90. Je nepochybné, že bylo porušeno církevní právo obecné i synodní řád naší církve. Je nepochybné, že odnětí státního souhlasu biskupovi předcházelo udání biskupa, které inicioval právě dr. Pulec, na základě něhož byl státní souhlas biskupovi odebrán. Je nepochybné, že dr. Pulec a skupina jemu oddaných osob dodatečně pozměnili synodní řád.

Je nepochybné, že jednání těchto osob od 9.11.1970 je iregulární a nezákonné z hlediska církve, že je nutné se od něho distancovat:

Proto navrhuji toto Usnesení synody v č. IV a V.

Protokol 39. synody

Ve jménu Páně!

Dnes 23. února l. P. 1991 v Praze zasedala 39. synoda Církve starokatolické v ČSFR.

Tato mimořádná synoda byla řádně svolána synodní radou - usnesením ze dne 14.1.1991. Její svolání bylo oznámeno ve všech farnostech 20.1.1991. Svolání bylo též oznámeno nejdp. arcibiskupovi utrechtskému jakožto presidentovi IBK dopisem ze dne 19.1.1991, současně též prvnímu biskupu církve Polskokatolické Mgr. T. Majewskému. Na přání IBK byli pozváni jako pozorovatelé zástupci IBK. Po oznámení jmen zvolených delegátů z farností byly dne 11.2.1991 rozeslány delegační lístky všem delegátům synody. Oddělené skupině v pražské farnosti byly zaslány 3 delegační lístky k rukám JUDr. R. Štursy. Svolání synody bylo v souladu se synodním řádem oznámeno příslušným vládním úřadům.

Synodní rada na svém řádném zasedání dne 16.2.1991 podle synodního řádu schválila předlohy synody:

- 1) dořešení otázky jednoty v církvi a to podle prohlášení IBK z Rheinfeldenu dne 5.9.1990
- 2) zhodnocení období od synody obnovy (29.4.1990)
- 3) ustavení komisí – právní a liturgicko-pastorační
- 4) volba biskupa a složení přísahy
- 5) volba synodní rady
- 6) dopisy synody
- 7) komuniké pro tisk.

Synody se zúčastnilo 21 řádně zvolených delegátů z farností včetně řádných duchovních a členů synodní rady. Přítomny byly tyto osoby:

... *(pozn. následuje jmenný seznam zúčastněných zástupců duchovenstva a farností*

... Nedostavili se pozorovatelé IBK – viz dopis nejdp. arcibiskupa ze dne 8.2.1991, který došel 12.2.1991.

Synody se jako host zúčastnil zástupce odboru církví Ministerstva kultury ČR p. Jiří Tesařík.

Synoda byla zahájena správcem biskupství v 11 hodin, ukončena společnou modlitbou za jednotu v církvi v 17 hodin.

Zasedání ve 13 hodin ze své iniciativy delegáti a zástupci oddělené skupiny v Praze: JUDr. Rudolf Štursa, JUDr. Eugen Pštros, Jan Herna a P. Miroslav Stoupa.

39. synoda Církve starokatolické v ČSFR schválila toto usnesení:

I. Po konstatování právního stavu, synoda považuje za nutné popřít právně-kanonickou platnost synod v letech 1972–1989 a tím i platnost jakýchkoliv změn v synodním řádu z r. 1877, uskutečněných v r. 1972 a 1976, jakož i platnost funkcí a orgánů na těchto synodách ustavených. Opírá se o principiální vyjádření představitelů IBK z let 1970–1974. Synoda považuje usnesení Synody obnovy ze dne 29.4.1990 za právoplatné, avšak v otázce vyloučení z církve se přiklání ke stanovisku IBK.

Synoda konstatuje, že tzv. rozdělení v církvi se týká pouze několika osob v pražské farnosti, které nerespektovaly jurisdikci biskupa dr. Podoláka a nepředložily seznam svých věřících členů. Synoda se v otázkách obsažených v prohlášení IBK ze dne 5.9.1990 (Rheinfelden) ztotožňuje se stanoviskem synodní rady ze dne 21.10.1990 zaslaným IBK. Dalšími konkrétními opatřeními a jednáním pověřuje synodní radu. Synoda učinila všechny kroky ke smíření a obnovení jednoty v pražské farnosti. Konstatuje, že oznámení i delegační lístky dostali bratři z oddělené skupiny stejně jako ostatní delegáti a měli možnost předložit návrhy a dodatky k předlohám synody. Synoda vyjadřuje politování nad jednáním této delegace a nad jejím předčasným odchodem ze synody. Synoda ukládá všem duchovním i věřícím dále postupovat v duchu křesťanské snášenlivosti.

Synoda ujišťuje IBK o své vůli k setrvání ve společenství Utrechtské Unie starokatolických církví.

(schváleno 16 hlasy, proti: 0, zdrželi se: 2)

II. Synoda konstatuje, že přes mnohé problémy, které zanechala minulost, církev započala dílo obnovy a objevují se již první plody tohoto úsilí. Je rozšířen počet duchovních v aktivní službě a zintenzivněna duchovní služba ve farnostech. Synoda pověřuje P. Augustina Bačinského, faráře v Brně, misijní činností na území Slovenské republiky. Současně schvaluje vznik filiální obce při brněnské farnosti pod názvem Slovensko-

katolické spoločenstvo. Synoda schvaluje výpomoc poľského knieža Kazimierza Maleka, pokiaľ nebude mať námietok jeho biskup-ordinára.

(schváleno 18 hlasy, proti: 0, zdrž.: 0)

III. Synoda konštatuje, že dosiaľ platí synodný ráď z r. 1877 v svém pôvodnóm znení bez neplatných úprav. Ustavuje právni komisi v složení: JUDr. Václav Míšek, PhDr. Jindřich Husák a Marie Strumínská pro přípravu jeho novelizace včetně komentáře. Návrh necht' je předložen další řádné synodě.

Synoda ustavuje komisi liturgicko - pastorační v složení: P. Kurt Malina, P. Augustin Bačinský a P. Dušan Hejbal a pověřuje ji přípravou nového jednotného mešního řádu a rituálu, který bude odpovídat potřebám pastorační a bude respektovat liturgickou praxi ostatních členských církví Utrechtské unie.

(schváleno 17 hlasy, proti: 1, zdržel se: 0)

IV. Synoda konštatuje, že po vyzvání Ducha svatého byl tajnou volbou podle synodního řádu zvolen biskupem P. Dušan Hejbal, a to 12 hlasy z celkového počtu 18 platných hlasů. Dva hlasy, které byly zaslány písemně nemocnými delegáty a do tohoto počtu nebyly zahrnuty, písemně volí též P. Dušana Hejbala.

Nový biskup - elekt složil předepsaný slib podle § 5 synod. řádu do rukou knieža - seniora P. Vasil Daniška. Až do své konsekrace bude nový biskup - elekt požívat práv a povinností administrátora církve (ordinarius loci).

Synoda prosí nejdůstojnějšího arcibiskupa utrechtského - presidenta IBK o udělení biskupského svěcení zvolenému.

(schváleno 17 hlasy, proti: 0, zdržel se: 1)

V. Synoda zvolila novou synodní radu v tomto složení:

P. Vasil Danišek, P. Kurt Malina, P. Augustin Bačinský a P. PhDr. Jindřich Husák - duchovní.

Marie Strumínská, Alžběta Turková, Jiří Novák, Hugo Wagner a Jaroslava Kolářová - laici.

Předsedou je biskup - elekt Dušan Hejbal, místopředsedkyní Marie Strumínská.

Počítá se s další kooptací člena ze skupiny bratří, kteří opustili jednání.

(schváleno 17 hlasy, proti: 0, zdržel se: 1)

VI. Synoda oznamuje znění tohoto usnesení IBK a rovněž vládním místům a významným činitelům církevního a politického života v ČSFR. Ukládá P. JUDr. Václavu Míškovi a Marii Strumínské realizaci tohoto oznámení.

(schváleno 18 hlasy, proti: 0, zdržel se: 0)

VII. Synoda schvaluje toto znění komuniké pro tisk:

V Praze dne 23. února 1991 zasedala 39. synoda Církve starokatolické v ČSFR, aby obnovila bratrskou spolupráci v církvi, která byla porušena následky uplynulých 20 let. Tato mimořádná synoda zvolila novým biskupem P. Dušana Hejbala a zvolila též novou synodní radu. Zasedání synody pak bylo ukončeno modlitbou za jednotu v církvi.

(schváleno 18 hlasy, proti: 0, zdržel se: 0)

Přílohou tohoto usnesení je autentický zápis pořízený podle magnetofonového záznamu zasedání.

Protokol 40. synody

Ve jménu Páně!

I. K legitimitě synody

SkC v ČR svolala na základě společného konsensu duchovních a laiků všech obcí synodu. Duchovní i laičtí delegáti shromáždění na této synodě dne 11.11.1995 v kostele sv. Vavřince v Praze, kteří reprezentují Starokatolickou církev v České republice, jsou si plně vědomi, že tato synoda je vrcholným orgánem v souladu s platným Synodním řádem a řádem církevních obcí. Prohlašují, že se této synody zúčastňují dobrovolně a s vědomím závaznosti jejich usnesení pro Starokatolickou církev v ČR, a že závěry této synody nebudou zpochybňovat. Svědkem tohoto vyhlášení je přítomný delegát IBK UU vídeňský biskup Bernhard Heitz, generální tajemnice ERC v ČR sestra Naděje Mandysová a další vážení hosté.

Všichni přítomní členové synody jsou srozuměni s prezenční listinou.

Synoda byla svolána v souladu s platným Synodním řádem a řádem církevních obcí SkC v ČR (oddíl IV). Časová perioda od minulé synody byla prodloužena na přání IBK, dokud nedojde k všeobecnému konsensu ve svolání synody a nečiní překážku její legitimitě, neboť taková překážka nevyplývá z platného Synodního řádu a řádu církevních obcí SkC v ČR a v historii k tomuto případu již několikrát došlo.

Synoda se legitimuje přítomnými 27 oprávněnými členy synody: ... *(pozn. následuje jmenný seznam zúčastněných zástupců duchovenstva a farností)*

... Synoda se hlásí k nezpochybnitelné jurisdikci + biskupa Augustina Podoláka, jehož i k usnesení Synody obnovy (1990) a 39. synody (1991), která považuje za platná a odmítá jejich zpochybňování. Synoda se považuje za 40. synodu Starokatolické církve v České republice.

Usneseno: +24; -0; +/-3

II. K návrhu novely SŘ

1. Synoda bere na vědomí doporučení SR, návrhy a připomínky věřících, jakož i registrujícího orgánu v souladu se zák. 308/91 Sb. a schvaluje novelu Synodního řádu a řádu církevních obcí.

2. Synodní řád a řád církevních obcí Starokatolické církve v ČR platný od r. 1877, se změnami a doplňky nabývá platnosti tímto usnesením.

3. Synoda pověřuje synodní radu, která bude zvolena na tomto zasedání, vypracováním návrhu nové ústavy církve za pomoci prizvaných odborníků a předložením tohoto návrhu budoucí synodě.

Usneseno: +23; -1; +/-3

III. Ke zprávě o činnosti od 39. synody

1. Synoda se ztotožňuje se zprávou o činnosti biskupa elekta a synodní rady v období od 39. synody.

Usneseno: +22; -0; +/-5

2. Konstatuje, že hlasování o důvěře k osobě biskupa elekta přineslo tyto výsledky: +22; -1; +/-3+1

3. Vyjadřuje podporu zvolenému biskupovi a vyhláší, že trvá na jeho biskupské volbě ze dne 23.2.1991.

Usneseno: +23; -0; +/-5

4. Považuje biskupskou konsekraci za velmi důležitý zájem SkC v ČR. Vysvěcení biskupa synoda považuje za důkaz, že IBK bere vážně členství SkC v ČR v Utrechtské unii a další setrvání v ní.

Usneseno: +20; -1; +/-4+2

5. Vypouští: ("5. Žádá přítomného delegáta IBK jednat o biskupské konsekraci bez dalších odkladů a o sdělení zprávy do 30.11.1995.")

Usneseno: +18; -1; +/-8

6. Ustanovuje komisi k jednání ve věci konsekrace biskupa elekta ve složení: J. König, P. dr. P. Živný, D. Gerych, dr. M. Janoušková, případně další členové jmenovaní

Synodní radou, s pravomocí jednat jménem SkC v ČR jakožto církve samosprávné a žádné zahraniční jurisdikci nepodřízené, a to i mimo struktury Utrechtské Unie.

Usneseno: +23; -2; +/-2

IV. K vývoji vztahů v rámci UU SkC

1. Synoda se seznámila s odborným posudkem HTF o právním stavu ve SkC v ČR.

2. Synoda důrazně připomíná preambuli Synodního řádu z r. 1877, kde se definuje starokatolictví a potřeba církve mít svého vlastního biskupa (§ 1 a § 2).

3. Synoda bere na vědomí závěry písmoznaleckého posudku, z nichž vyplývá, že dekret o kněžském svěcení dr. M. J. Pulce je falzifikátem a že podpis biskupa Paška zfalšoval dr. Pulec.

4. Synoda byla rovněž seznámena s dokumenty a dopisy zasílanými byrem IBK institucím a jednotlivcům v ČR a důrazně se distancuje od podobného vměšování do vnitřních záležitostí SkC v ČR. Pokusy znevážit církve a její orgány u státních úřadů i mezicírkevních grémií považuje za protiprávní kroky, které odporují duchu starokatolictví a zřízení UU. Žádá IBK, aby respektovala statutárního zástupce církve i její volené orgány.

5. Vývoj vztahů orgánů UU vůči SkC v ČR do října 1995 považuje za účelově manipulovaný, postrádající bratrskou otevřenost a tedy neuspokojivý.

6. Naproti tomu oceňuje a podporuje obětavé úsilí delegáta IBK biskupa Bernharda Heitze, směřující k normalizaci vztahů s IBK.

Usneseno: +23; -2; +/-1+1

V. Ke zprávě o hospodaření

1. Synoda schvaluje zprávu o hospodaření ústředí církve v letech 1991 - 1995. Ustavuje kontrolní komisi ve složení: J. König, Dr. Janoušková aj. Brožová a pověřuje jí namátkovou kontrolou účetnictví Synodní rady. Zpráva o výsledcích kontroly bude předložena Synodní radě do 30.6.1996 a o výsledcích bude informována budoucí synoda.

2. Synoda pověřuje schválením reálného rozpočtu na roky 1996 a 1997 Synodní radu.

3. Synoda stanovuje příspěvek farností pro všeobecné potřeby církve ve výši 5.000 Kč ročně (dle platebních schopností farností).

Usneseno: +22; -0; +/-2+3

VI. K personálním otázkám

1. Synoda schvaluje listinu duchovních SkC v ČR: ThMgr. Dušan Hejbal, zvolený biskup - ordinář; PhDr. Jindřich Husák; Kurt Malina; JUDr. Václav Míšek; Mgr. Gustáv Bačinský; PhDr. Petr Živný; Josef Plachý; Dan Gerych; Miloš Mrázek; Jakub Smrčka.

2. Nově zvolená synodní rada bude jmenovat disciplinární komisi, která se bude zabývat veřejnou aktivní účastí Mgr. G. Bačinského na shromáždění Církve sjednocení za předsednictví S. M. Moona v Praze dne 9.11.1995. Výsledky šetření budou předloženy synodní radě k rozhodnutí ve věci.

3. Synoda se distancuje od veřejné a aktivní účasti Mgr. G. Bačinského jako starokatolického duchovního na shromáždění Církve sjednocení za předsednictví S. M. Moona v Praze dne 9.11.1995.

Usneseno: +25; -0; +/-2

VII. K volbě synodní rady

Synoda zvolila novou synodní radu ve složení:

P. ThMgr. Dušan Hejbal - předseda

řádní členové duchovní: P. PhDr. Jindřich Husák, Dan Gerych

řádní členové laičtí: MUDr. Milena Janoušková, Doc. RNDr. Karel Holada, Josef König

mimořádní členové duchovní: P. PhDr. Petr Živný, Jakub Smrčka nebo Miloš Mrázek

mimořádní členové laičtí: Alžběta Turková, Hugo Wagner

V souladu s § 12 SŘ bude místopředseda SR zvolen členy SR z jejich středu na prvním zasedání SROV.

Usneseno: +21; -0; +/-2

Pro Jakuba Smrčku (prostou většinou)

Usneseno: +17

VIII. K volbě synodních examinátorů

Synoda zvolila tyto synodní examinátory:

ThMgr. Dušan Hejbal

Ing. Pavel Hradilek - ext.

Ing. Jan Konzal - ext.

Doc. ThDr. Jan B. Lášek - ext.

JUDr. Václav Míšek

Prof. PhDr. Petr Živný

Usneseno: +22; -0; +/-3+2

IX. K ustavení liturgické komise

Synoda ustavuje liturgickou komisi ve složení: ThMgr. Dušan Hejbal, Dan Gerych, Josef König, PhDr. Petr Živný, Mgr. Václav Ondráček, ThMgr. Petr Tvrdek.

Usneseno: +21; -2; +/-1+3

**Prohlášení biskupa PhDr. Augustina Podoláka, ČSFR na konferenci v Rheinfeldenu
5. 9. 1990**

1. Mám vůči IBK námitku proti přítomnosti p. Dr. Pulce na této IBK. Jeho suspenze z 11.11.1970 a exkomunikace o rok později nebyly respektovány. Příčinou bylo zneužívání eucharistie a druhou příčinou jeho odpor proti závěrům synody z 24.4.1990.
2. Nepovažuji se za schopného a oprávněného, abych měnil usnesení synody.
3. Prohlašuji se za srozuměného se stanoviskem synodní rady, adresovaném panu arcibiskupovi při návštěvě biskupů IBK v ČSFR.
4. Nikdy jsem nerezignoval, ani v přítomnosti, ani v minulosti a nezamýšlím to ani v budoucnosti.
5. Prohlašuji, že není žádný rozpor mezi mnou a synodní radou, jak by to někdo v IBK chtěl vidět. Synodní rada stojí na stanovisku synody. Generální vikář nedělá nic bez mého vědomí a souhlasu.
6. Obsah časopisu *Communio* je mnou schválený.
7. Proti mé osobě neexistují žádné kompromitující dokumenty, a kdyby se objevily, tak jsou to falzifikáty.
8. Když celá záležitost Dr. Pulce přijde před soud republiky, bude pravděpodobně bezpodmínečně odsouzen a to nechceme.
9. Všechny pokusy o smiřovací kompromisy selhaly.
10. Byl dokonce učiněn pokus, aby se narušila naše jednota. Proto trváme na usnesení synody. Zavrhováním obnovy je též ohrožován vztah k UU.
11. Odpovědnost za církev v ČSFR je u biskupa a nikoli u UU, jak to sám pan arcibiskup dvakrát prohlásil.
12. Budeme spokojeni, když pan arcibiskup a pan biskup sekretář dále budou trvat na svém stanovisku, že se nebudou míchat do našich záležitostí, neboť potom si vyřídíme osobní otázky sami.
13. Po tomto prohlášení nehodlám dále s nikým o věci pana Dr. Pulce nadále jednat.

Rheinfelden 2.9.1990

Ve Cvikově vyhotovená smlouva mezi mnou a biskupem Gernym z 12.7.1990 byla dva dny později odvolána a tím se stala neplatnou, neboť nebyly splněny její podmínky.

Když je to vůle boží, abych byl vysmíván, popliván a ukřižován, pak to na sebe vezmu jako vůli boží. Když je to ale jen dílo několika mocných, nebo snad dokonce jednoho Jidáše, pak se budu bránit.

podpis Dr. Augustin Podolák

Prohlášení IBK 1990 k situaci Starokatolické církve biskupství Varnsdorf

Rheinfelden 5.9.1990

IBK je potěšena z toho, že Československo může žít opět ve svobodě a že proto může církev opět sama rozhodovat. IBK chce učit všechno stojící v její moci, aby pomohla Starokatolické církvi biskupství Varnsdorf k síle a jednotě.

IBK se raduje, že varnsdorfské biskupství začalo novou výstavbu starokatolickým prostředkem, totiž synodou. Je pochopitelné, že v radosti a zápalu rozmachu nebyla dodržena všechna juridická pravidla. Když však tato církev svou obnovu chce učinit plodnou, musí postupovat jednoznačně správně juridicky, demokraticky a církevně. IBK předkládá proto orgánům varnsdorfského biskupství tyto body:

1. Na synodu obnovy 29.4.1990 nebyly pozvány všechny obce a všichni duchovní.
2. Pro IBK není dokazatelné, že byli synodálové zvoleni podle předpisů platného Synodního a obecního řádu (SOŘ).
3. IBK vzala na vědomí, že komunistickým režimem provedené odebrání souhlasu k výkonu úřadu biskupa Dr. Augustina Podoláka již neexistuje. Postrádá, že synoda této odstranění zabránění výkonu úřadu deklarativně nekonstatovala a nezveřejnila.
4. Synodou byla vyslovena suspenze Dr. Miloše Pulce, aniž by – jak to odpovídá církevnímu i civilnímu právu – byl vyslechnut a mohl zaujat stanovisko. I když na synodě bylo výslovně požadováno, aby byl D. Pulec vyslechnut, nemohl se doposud vyjádřit. V této souvislosti je třeba konstatovat, že ve všech starokatolických církvích není zásadně uznávána nějaké exkomunikace, která je proto jako taková neplatná. Ve všech starokatolických církvích Utrechtské unie může být provedeno suspendování pouze na základě řádného disciplinárního řízení. proti Dr. Pulcovi nikdy takové řízení zavedeno nebylo.
5. IBK konstatuje, že nikdy biskupa Dr. Podoláka neeméritovala a ani ho nezbavila biskupského úřadu. To není v její kompetenci. Na zasedání IBK v Krakově v roce 1979 vzala pouze na vědomí dobrovolnou emerituru biskupa Podoláka vyjádřenou samým biskupem. Na svém zasedání v Rheinfeldenu v roce 1990 IBK zjistila, že toto prohlášení o svém emeritování nikdy své vlastní církvi úředně nesdělil. Proto nemůže platit. IBK

nikdy neodebrala biskupovi Podolákovi jeho členství v IBK, což by podle Reglementu v její kompetenci mohlo být. To, že biskup Podolák se neúčastnil zasedání IBK bylo zaviněno omezováním ze strany státních orgánů. Kvůli těmto překážkám ve vykonávání úřadu bylo třeba najít mezi IBK a biskupstvím Varnsdorf nějaké nouzové řešení, které by v IBK zajistilo zastoupení biskupství Varnsdorf. První návrhy varnsdorfského biskupství (např. Trousil a Heger) nebyly akceptovány, protože byla stále ještě naděje, že by se mohl biskup Podolák do úřadu vrátit. Teprve v roce 1981 byl Dr. Pulec uznán za zvoleného zástupce své církve (bez hlasovacího práva) jako nouzové řešení, protože se nezdálo být pravděpodobným, že by biskup Podolák od režimu obdržel souhlas k vykonávání svého úřadu.

6. Dr. Pulec se v roce 1990 v Rheinfelden před celou IBK u biskupa Podoláka omluvil za všechny chyby a poprosil o odpuštění. Biskup Podolák mu podal ruku a současně prohlásil, že to nemůže kvůli usnesení synody učinit.
7. IBK prosí orgány varnsdorfského biskupství tyto chyby synody obnovy korigovat novou mimořádnou řádně svolanou synodou.
8. IBK vyzývá orgány varnsdorfského biskupství na tuto mimořádnou synodu pozvat dva biskupy jako pozorovatele, jak je to obvyklé v jiných biskupstvích Utrechtské unie.
9. IBK trvá na uplatňování platných ustanovení SOŘ a na znovunastolení jednoty a smíření.

arcibiskup A. J. Glazemaker, prezident

biskup H. Gerny, sekretář

BAPr, překlad

Tento dopis je sice datován z 20.3.1992, avšak obsahuje výhradně právní expertizu, kterou prof.Hoyer podle vícerych zmínek v našich podkladech vypracoval již 1990, případně 1991. Protože se o této expertize často v jiných dopisech 1990 a 91 mluví, zařazujeme tento dopis pod 1990. Text je nám přístupný pouze z užitého pramene.

INSTITUT PRO SROVNÁVÁNÍ PRÁVA, UNIVERZITA VE VÍDNI

PŘEDSEDAJÍCÍ: UNIV. PROF. DR. HANS HOYER

Vídeň 20.3.1992

1990?

Jeho excelenci biskupu Hansi Gernymu, Bern

Věc: Synoda a volba biskupa ve Starokatolické církvi v ČSFR

Vaše excellence!

- I. Je třeba vycházet ze skutečnosti, že svého času právoplatně zvolenému a vysvěcenému biskupu Dr. Podolákovi bylo komunistickým bezprávným režimem těžce zabraňováno ve výkonu jeho úřadu a byl mu zakázán výkon všech biskupských a kněžských funkcí. To bylo pro Dr. Podoláka příčinou, proč na zasedání IBK v Krakově učinil sdělení o dvěma dobrovolným odstoupení. Svě vlastní církvi – k příjmu sdělení oprávněnému orgánu, kterým by byla SR – takové sdělení očividně nikdy neučinil, svůj úřad však od roku 1970 již nevykonával.
- II. V době zabraňování výkonu úřadu biskupem Dr. Podolákem existovala SR nadále, konal se synody, na kterých byly usneseny změny církevních předpisů; tyto změny stát částečně přímo uznal, částečně výslovně potvrdil. Změněné předpisy nabyly pozici vnitrocírkevního užívání. K nějaké biskupské volbě nedošlo. Důvody pro to: či stát k tomu odmítal své svolení nebo zda se církve sama o to nesnažila – nejsou v naší souvislosti podstatné. Vedení biskupství převzal poté se státním souhlasem synodní radou zvolený správce biskupství Dr. Pulec.
- III. V důsledku známých událostí let 1989/90 (nazývaných v Československu „sametová revoluce“) odpadlo u biskupa Dr. Podoláka fakticky zabraňování

výkonu úřadu. Jak na počátku zabraňování tak i k jeho konci to nebyl žádný konstitutivní akt státu, alespoň ne doložený v aktech.

29.4.1990 došlo k „synodě obnovy“, která uskutečnila dalekosáhlá usnesení a provedla volbu do SR. Podle dostupných podkladů však tato synoda ani nekonstatovala ukončení zabraňování výkonu u biskupa Dr. Podoláka a ani nezařídila po tam usnesené „suspenzi“ Dr. Pulce nutné předání úřadu.

IV. Pro IBK, která biskupu Dr. Podolákovi nikdy neodebrala členství, avšak od roku 1981 po dobu znemožňovaného výkonu jeho úřadu připustila Dr. Pulce jako zástupce biskupství Varnsdorf bez hlasovacího práva, čili mu umožnila jaksi funkci jakéhosi pozorovatele. Z toho vyplývají následující otázky, které se staly velmi relevantní smrtí biskupa Dr. Podoláka a synodou s volbou biskupa:

1. Jaká byla vnitrocírkevní pozice biskupa Dr. Podoláka po odpadu znemožňování výkonu jeho úřadu až do jeho smrti?
2. Jaká byla vnitrocírkevní pozice Dr. Pulce po odpadu znemožňování výkonu úřadu u biskupa Dr. Podoláka?
3. Jaké jsou platné vnitrocírkevní předpisy (Synodní a obecní řád).

Z odpovědi na tyto otázky vyplývá pak odpověď na následující otázky:

4. Byla „synoda obnovy“, konaná 29.4.1990, svolaná platně, nabyly její usnesení platnosti a rovněž tak tam uskutečněné volby?
5. Jsou opatření nově zvolené SR, zvláště potvrzení P. Dušana Hejbala jako generálního vikáře a jeho jmenování správcem biskupství po úmrtí biskupa Dr. Podoláka právoplatná?
6. Byla volební synoda svolána právoplatně a probíhala také tak?

V. Odpověď na tyto otázky bude muset vycházet z kontinuity vnitrocírkevní právní situace v biskupství Varnsdorf. Pokud by tomu tak nebylo, muselo by být toto biskupství považováno za zaniklé a znovu založené, k čemuž není žádný důvod kvůli existující kontinuitě v osobě biskupa. Z toho však nevyplývá, že by změny vnitrocírkevních předpisů uskutečněné v době znemožňování výkonu úřadu biskupa bylo možné zpětně považovat za neplatné. Jsou totiž platné a je třeba je aplikovat rovněž i na svolání a vykonání „synody obnovy“.

k IV/1: O trvání potestas ordinis, tedy svěcením nabyté moci biskupa, jemuž je bráněno ve výkonu úřadu, nelze pochybovat. Také ohledně spravovací funkce; ta odpočívá během znemožnění výkonu úřadu a nastává opět po odpadu tohoto zabraňování. Pochopitelně se to nestává automaticky, nýbrž vyžaduje to konstatujícího aktu příslušného orgánu a současně aktuálního nositele této funkce, že správce biskupství je svého úřadu zbaven a musí zařídit předání úřadu.

Podle začátkem roku 1990 v biskupství Varnsdorf platných vnitrocírkevních předpisů byla příslušným orgánem SR ve svém tehdejší složení. To plyne nutně z toho, že synodní radě přináleží při uprázdnění biskupského stolce právo a povinnost ustanovit k přechodné správě biskupství nějakého správce, případně jej sesadit a nahradit jiným. Tyto předpisy se uplatňují analogicky pro případ znemožnění výkonu úřadu s pravidlem, že při odpadu znemožnění je třeba konstatovat deklarativně skončení úřadu správce biskupství a plný výkon úřadu biskupa. Každý jiný postup nechává otevřeným, kdo a v kterém momentě byl nositelem administrativní moci a koho příkazy platily.

V případě opomenutí tohoto ze strany synodní rady může řádně svolaná synoda učinit takovéto deklarativní konstatování. Tento závěr vyplývá s nejvyšší kontrolní pravomocí synody. Ze mně přístupných podkladů takovéto deklarativní konstatování synodní rady nebo synody nevyplývá. Velmi správně to též konstatovala IBK na svém zasedání 1990 v Rheinfeldenu.

z hlediska církevního práva z toho vyplývá, že biskup Dr. Podolák až do své smrti plnou administrativní pravomoc na biskupství Varnsdorf opět nepřebíral.

zu IV/2 Synodní rada Dr. Pulce podle mně přístupných podkladů dříve správce biskupství nikdy nezprostila.

„Synoda obnovy“ Dr. Miloše Pulce „suspendovala“, čímž chtěla očividně vyjádřit, že v budoucnosti nemůže a nesmí zastávat žádný úřad. Toto usnesení je zapotřebí kvůli jeho dopadům přezkoumat ve výčerpých směrech:

a) Ohledně duchovního úřadu neměla a nemá synoda žádnou kompetenci k suspendování. Ta přísluší výhradně biskupovi nebo správci biskupství. Atak je tedy nepřislušným orgánem vynesené rozhodnutí každopádně neplatné, aniž by to vyžadovalo dalšího zkoumání.

- b) Ohledně služebně právního postavení je důležitá skutečnost zjištěná na zasedání IBK 1990 v Rheinfeldenu, že rozhodnutí bylo učiněno bez vyslechnutí Dr. Miloše Pulce nebo alespoň možnosti se mu dát vyjádřit. Nějaké formální otevření disciplinárního nebo služebně právního řízení se – jak se zdá – neuskutečnilo, v každém případě nebyla dotyčnému dána možnost k právnímu vyjádření se. Opatření suspenze by proto bylo přípustné jenom jako dočasné při současném otevření řádného řízení. Protože tyto předpoklady – jak se zdá – splněny nebyly, máme tu vážné nedostatky postupu a je to podezření na nepřipustný svévolný postup. Zda pouze tyto okolnosti vyvolaly neplatnost učiněného rozhodnutí, může zůstat bez povšimnutí, pokud „synoda obnovy“ nebyla svolána platně a tedy nebyla orgánem biskupství Varnsdorf (srv. níže pod IV/4).
- c) Ohledně administrativního postavení jako správce biskupství mohlo „suspendování“ Dr. Miloše Pulce mít význam jeho sesazení příslušným orgánem, tedy synodou. K tomu by nebylo, jinak než v případě služebně právního poměru, umožnění právního vyslyšení zapotřebí. Na.... [*na přechodu stránek předlohy vypuštění nějakého slova či slov*] založené právně služební postavení existuje právní nárok, na administrativní postavení správce biskupství však nikoliv. Ohledně tohoto existuje volné právo odvolání se příslušného orgánu, tj. synodní rady nebo synody. V obou případech přijde na to, zda jsou „správně“ složeny, neboť jenom tehdy tvoří orgány biskupství Varnsdorf (srv. níže pod IV/4 a IV/5).

Každopádně je vyloučeno, aby (pouze faktický) odpad zabraňování výkonu úřadu u biskupa Dr. Podoláka s sebou přinesl automaticky zánik úřadu správce biskupství. Vnitrocírkevní právní jistota a právní jasnost k tomu vyžadují alespoň nějaký konstatující akt. V „suspendování“ Dr. Pulce je možno jej vidět pouze tehdy, když byl vykonán příslušným orgánem diecéze Varnsdorf (srv. níže pod IV/4 a IV/5).

- k IV/3: Otázka k platícím vnitrocírkevním předpisům je beze sporu nejchoulostivější z celého okruhu problémů. Odpověď na ni musí – jak již bylo zmíněno vycházet z kontinuity biskupství Varnsdorf, kterou je třeba vidět odpojeně od osoby biskupa, především proto, že biskup Dr. Podolák – i když pod státním nátlakem – se od roku 1979 až do roku 1989 výklonou svého úřadu zdržoval.

Zohledňování této kontinuity neznamena však nutně současně, že by všechny vnitrocírkevní státem oktrojované předpisy si směly nárokovat platnost. Připomeňme si rakouský příklad, ve kterém platily státoprávně a vnitrocírkevně po desetiletí různé verze Synodního a obecního řádu. Pomysleme na teoretický příklad, že by stát předpisoval prebyteriánský církevní řád, který by byl neslučitelný s chápáním ordo a úřadu některé katolické a apoštolské církve; v takové případě by přesto musely mít vnitrocírkevní předpisy, které zajišťují apoštolskou sukcesi a tím předávání ordo přednost před státním nátlakem.

V příkladě biskupství Varnsdorf stát nezpochybňoval ani biskupský úřad, ani , apoštolskou sukcesi a ani sebesprávu církve jako takové nebo je chtěl zlikvidovat, nýbrž (jen) výkon úřadu mu nelibými osobami. Se svolením státu vytvořené změny církevního práva je proto třeba uznat. – Zda budou podrženy je ovšem již zcela jiná otázka.

A konečně je třeba zodpovědět i otázku, jak je třeba hodnotit pozici, kterou československý stát zaujal po „sametové revoluci“ k vnitrocírkevním událostem: nekritické vzetí na vědomí mu předložených dokumentů. To neředstavuje nic jinéhonežli stáhnutí se na pozici odluky státu od církve, přičemž stát ohledně „vnějších vztahů“ dbá na dodržování svých všeobecných a státocírkevněprávních předpisů. Nějaké administrativní nebo soudu podobné zkoumání vnitrocírkevních postupů si stát (již) nenárokuje, a také osoby funkcionářů (správců orgánů) jsou mu (staly se mu) lhostejné.

Až do „sametové revoluce“ používal správce biskupství, synody a synodní rada od roku 1973 vícekrát změněný SOŘ. Změny se týkaly především postavení biskupa. Již biskup Dr. Podolák při svolání „synody obnovy“ sáhnul opět na starou verzi, a od té doby je opět používána. Která verze nyní platí?

Protože československý režim v roce 1972 až do „sametové revoluce“ provedl opřen o ústavu a zákony zásahy do vnitrocírkevního práva, nemohlo se biskupství Varnsdorf od toho distancovat, pokud nechtělo možnost veřejného působení v pastoraci ohrozit. Ve skutečnosti před „sametovou

revolucí“ neprotestoval proti těmto zásahům a tomuto nátlaku ani biskup Dr. Podolák , ani synodní rada, ani nijaká obec. Uskutečněné změny našly většinu na synodách a na jejich základě církev žila. Změněná verze tím platila a na jejím základě vy musel obnova začít. Z toho však vyplývá:

- a) „Synoda obrody“ jako mimořádná synoda mohla být svolána jenom za spoluúčasti staré synodní rady. To však chybí, protože ji biskup Dr. Podolák svolal sám, aniž by úřadující synodní rada sesadila správce biskupství a konstatovala konec znemožňující výkonu úřadu i biskupa Dr. Podoláka.
- b) Kromě toho neměla tato synoda, i když odhlédneme od chyb při jejím svolání, právoplatné složení. Podle § 20 c) je každá minimálně 50 členů čítající obec zastoupena alespoň jedním delegátem, obce s více než 200 členy za každou přesahující stovku vysílají dalšího delegáta. Aby bylo toto složení umožněno, musí všechny obce v prvních měsících roku oznámit synodní radě počet svých členů. SR musí přezkoumat legitimaci delegátů obcí na synodu a tím i stanovit jejich počet. Pro „synodu obnovy“ nebyl synodní radou konstatován ani počet obcí ani jejich delegátů, dokonce nebyli ani všechny obce a všichni delegáti pozváni. Zda byl program jednání stanoven synodní radou, je více nežli pochybné. Za těchto okolností nelze považovat ani „synodu obnovy“ ani ty po ní následující považovat za orgány biskupství Varnsdorf, všechna usnesení a všechny volby jsou tudíž neplatné.

SOR se změnami z doby po 1972 platá tedy předběžně i nadále.

k IV/4: Tato otázka byla právě zodpovězena negativně.

k IV/5: Tím jsou i tyto otázky zodpovězeny negativně.

k IV/6: I toto je třeba zamítnout.

VI. Sice nezahrnuta výslovně v úkolu mi zadaném, avšak přesto potřebná je nyní otázka: Jak to může a mělo by jít dále?

Podle § 13 SOR má SR možnost sebedoplnění. Nezůstává tady nic jiného, než svolat ještě žijící členy poslední, před „synodou obnovy“ existující SR, doplnit počet jejich členů dovolbou (kooptováním), ustanovit správce biskupství a v co nejkratší době zjistit počet existujících obcí a jejich členů, aby byla na této základně svolána synoda, jejich členové byli zvoleni a jejichž legitimace byla přezkoumána. Tato synoda bude mít především za úkol obnovení spořádaných právních i

skutečných poměrů v biskupství Varnsdorf, volbu SR, otevření procesu konstituování se církevních obcí atd. Doplněná SR učiní dobře, když před vyhlášením volby biskupa – ta provedená byla z popsaných důvodů neplatná –, když si získá prohlášení IBK, zda osoby přicházející v úvahu jako kandidáti by také mohly získat svěcení.

S nejlepšími odpooručeními Vám oddaný

Dr. Hans Hoyer